STRIP SCHRIFT

Maandblad / Nr. 191 / Losse nummers ƒ6,— / Bfrs. 124

ROBBEDOES' JEUGD

TOME & JANRY

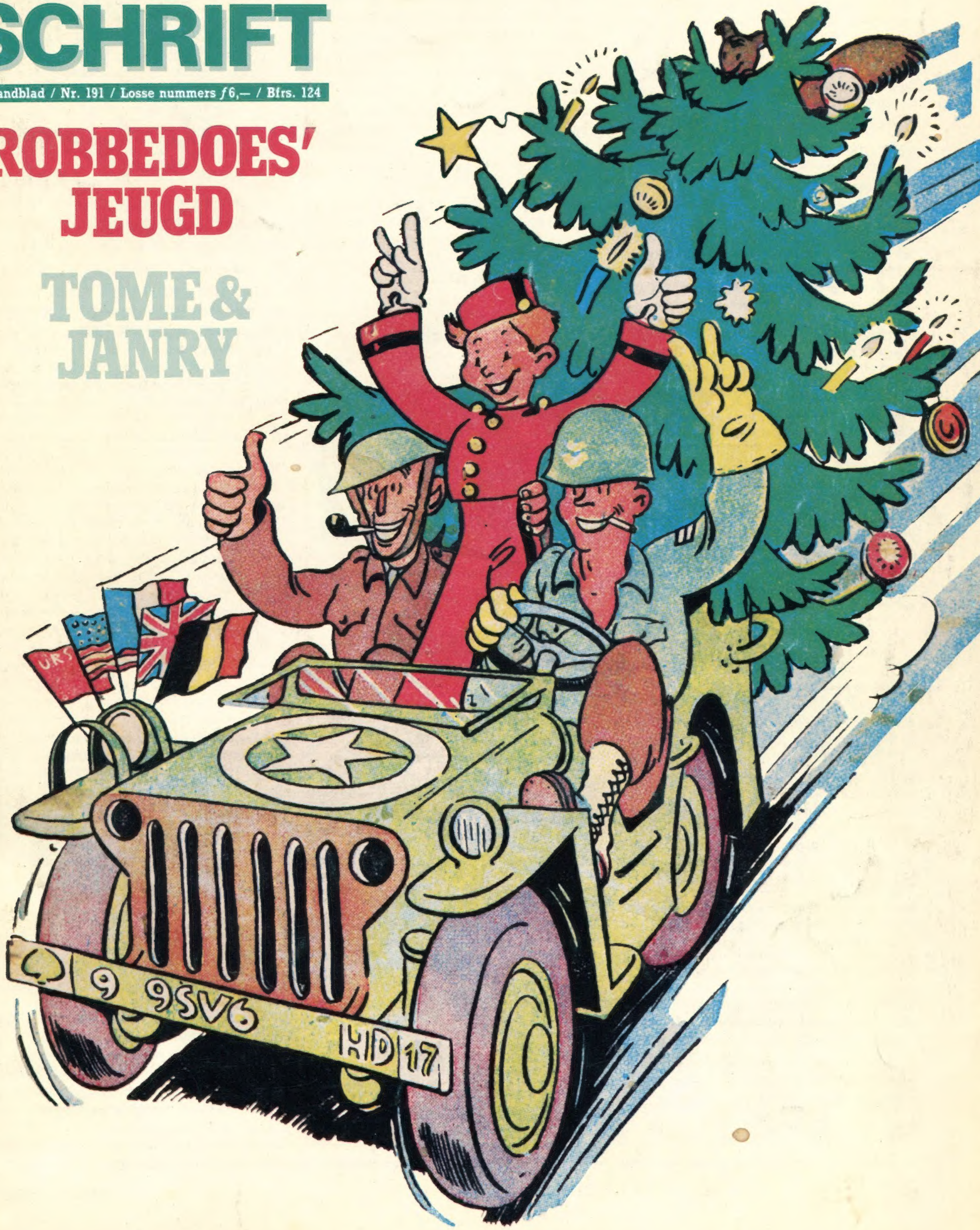

STRIP SCHRIFT

nr. 191 — 19e jaargang, januari 1985

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap, Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redaktie: Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam (020-250975).
Uitgevers: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, 3700 AK Zeist, tel. 03404-52292, telex 70042.
Advertentie-exploitatie: Inlichtingen en tarieven: Bureau Nassau, Jan van Nassaustraat 18, 2596 BT Den Haag, telefoon 070-249500.
U kunt ook uw advertenties direct inzenden aan de uitgever, Postbus 420, 3700 AK Zeist.

Klachten over bezorging, adreswijzigingen en inlichtingen over abonnementen uitsluitend via Postbus 420, 3700 AK Zeist.

Redaktie: Har Brok, Rob van Eijck, Hans Frederiks, Mat Schifferstein.

Nieuwsredaktie: Donald Stroomberg.

Vaste medewerkers: Dick de Boer, Ruud Booms, Jac Drewes, Peter de Raaf, Jan Smet, Bert Smit, René Smulders, Hennie Wesseling.

Vormgeving: Hans Frederiks.

Omslagillustratie: © Dupuis.

Stripschrift is verkrijgbaar:
- via een lidmaatschap/abonnement à *f* 64,50. Postgiro 1513000 of bankrekening 42.11.38.114, beide t.n.v. Het Stripschap te Amsterdam.
- via een abonnement (jan. t/m dec.) à *f* 49,50. (buitenland *f* 59,—.
- via een CJP-abonnement à *f* 42,75.
- losse nummers (ook verkrijgbaar in de boekhandel) à *f* 6,— Dubbele nummers *f* 8,—. Postgiro 209948 t.n.v. 'Stripschrift' te Zeist.

Houders van een CJP-paspoort dienen zich via hun CJP-buro op te geven. Lopende (bestaande) abonnementen kunnen eerst worden omgezet in het komende kalenderjaar. Abonnementen op Stripschrift, opgegeven in de loop van een kalenderjaar, omvatten alle in de desbetreffende jaargang te verschijnen nummers.

Distributie voor België: Persagentschap Vervoer en Distributie, Klein- Eilandstraat 1, 1070 Brussel, tel. (02) 5240130.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stripschrift en auteurs.

De verantwoordelijkheid voor de geplaatste artikelen berust bij de auteurs.

ISSN 0165-845X.

Druk: Vonk Zeist.

INHOUD

Robbedoes, never ending story
De strip Robbedoes heeft in de afgelopen decennia al heel wat tekenaars gekend én bekend gemaakt. Na Franquin en Fournier is er inmiddels zoveel onduidelijkheid rond het auteurschap dat we de zaken maar weer eens op een rijtje gezet hebben. We spraken met enkele auteurs, terwijl Dick de Boer een historisch overzicht samenstelde. In dit nummer het eerste deel van onze bevindingen. Het tweede deel houdt u tegoed. Dat geldt ook voor het in het vooruitzicht gestelde artikel over Chantal Montellier. (HB)

PRUTSWERK
VOOR MEKAAR
JONGEJONGE! DR. BROK HEEFT BEREKEND DADT PRUUTSWERK TOT HALF FEBRUARI 23254 SPELVOUTEN HEEFT GEMAAKD!
EN DAT ER INMIDDELS 6 ZIJN BIJGEKOMEN!
PRUTSWERK EEN STUDIE DOOR HAR BROK-VES
HAR, BIJ GEBREK AAN EEN IDEE VOOR 'N SEXPARODIE HIER EEN STAALTJE MIERENNEUKEN.
GERRIT DE JAGER

BONJOUR, JIJE EH QUOI! ACCIDENT!
AH! CHER "FILS". NON HYPERTROPHIE DU POIGNET.. ET AUSSI MA VIEILLE CRAMPE LA CRAMPE DE L'ÉCRIVAIN! VOUS SAVEZ
HUM! ELLE A BON DOS CETTE CRAMPE!

De eindscores van 1984
Vooruitlopend op de voorkeur van de lezers (stuur gerust uw lijstjes alsnog op!!!) geven redaktie en medewerkers hun beoordelingen over het afgelopen jaar... / **17**

Rob-Vel & Jijé: Robbedoes' Jeugd
Opnieuw verteld door Dick de Boer. Het eerste deel van een historisch overzicht over Robbedoes... / **3**

Robbedoes door Jijé
Eerste deel van een komplete herdruk van alle platen die Jijé voor de strip Robbedoes tekende... / **7**

Telkens weer krijg ik een opgewonden gevoel... Jordan Pop-Iliev
Peter Nieuwendijk interviewde de voorzitter van de Macedonische Cartoonistenvereniging, gastcartoonist op het tweede Nederlandse Cartoonfestival in Amstelveen... / **23**

NADJA! WIL JIJ VANDERKE! HELPEN OM EEN ZIEKENBOEG TE IMPROVISEREN? WE MOETEN ALLE ZIEKEN BIJ ELKAAR BRENGEN!
DA! DOKTER OOK HELPEN!
BAFF

Boeken in 't kort 27
Postriptum 22
Nieuws 29

De nieuwe Robbedoestekenaars Tome en Janry
'Franquin was erg enthousiast over ons werk', aldus Tome en Janry in een interview met René Smulders en Mat Schifferstein... / **14**

Onder voorbehoud:
In het komende nummer (191) besteden we aandacht aan de nieuwe **Robbedoestekenaars** Chaland, Tome en Janry met een terugblik op **Robbedoes** door de jaren heen.

Rob-Vel en Jijé Robbedoes' Jeugd

opnieuw verteld door Dick de Boer

**Robbedoes is met zijn 47 jaar een stripheld die op een rijke ervaring kan bouwen.
In de bij Dupuis verkrijgbare albums kunnen we lezen hoe hij het er na 1946 afbrengt. Zijn leven voor zijn achtste jaar is minder bekend. Was hij altijd al zo'n handige bliksem of is hij met vallen en opstaan wijs geworden?
Laten we eens kijken hoe zijn ouders, het echtpaar Velter, en zijn voogd, Jijé, hem hebben opgevoed.**

De ontwikkeling van de strip Robbedoes en dus ook de jeugd van de figuur Robbedoes hangen onverbrekelijk samen met de geschiedenis van het gelijknamige blad. Het begon in 1938, toen de Brusselse uitgever Jean Dupuis het tijdschrift *Spirou* ging uitgeven, aanvankelijk alleen in het Frans. Voor het tekenen van de titelstrip werd besloten de Fransman Robert Velter (ps. Rob-Vel) aan te trekken. In een interview[1] zegt Jeans zoon Charles Dupuis: 'Mijn broer en ik studeerden toen en volgens mij was Rob-Vel de enige tekenaar in die tijd die in staat was de figuur te creeëren die we wilden hebben voor het blad, want hij had zijn sporen al verdiend in een groot aantal Franse bladen zoals *Toto*. Hij was zijn tijd vooruit, want hij had een stijl die heel wat jonge debutanten wist te inspireren.'

Rob-Vel (geboren in 1909) was inderdaad geen onbekende tekenaar. Toen hij in de jaren '30 steward was op een oceaanstomer, ontmoette hij daar Martin Branner, de tekenaar van *Perry Winkle (Sjors van de Rebellenclub)* en werd tekenaar van achtergronden voor deze strip. In Frankrijk maakte hij vervolgens de gagstrip *Subito* en ontwierp hij in 1936 *Toto* voor het blad met dezelfde naam. Toto is een matroosje, dat al zijn avonturen tot een goed einde brengt dankzij de magische pompon (zo'n wollig bolletje) op zijn muts, Roberts vrouw Davine, die uit België kwam, werkte ook voor dit Franse blad als redactrice en tekenares. Een andere strip van hem was *Bibor en Tribar*, twee figuren die nogal geïnspireerd waren op Laurel en Hardy.
Deze stripverhalen waren vaak fantasievolle avonturen in vreemde streken, met gekke geleerden of vreemde monsters. De tekenstijl was speels, niet erg consistent door vermenging van karikaturale en realistische elementen, maar komt heel spontaan over. De invloed van St-Ogan (met *Zig et Puce*) is herkenbaar en het zou me niet verbazen als Rob-Vel volkse Amerikaanse strips zoals *Barney Google* of *Moon Mullins* had gezien. De genoemde elementen vinden we ook terug in de eerste Robbedoesstrips.
Rob-Vel bleef in Parijs wonen toen hij voor *Spirou/Robbedoes* ging werken, voor welk blad hij ook nog *Janmaat en Sinjoor* maakte en zijn vrouw *Liesjes avonturen*. Rob-Vel[2]: 'Toen de heer Dupuis me vroeg om een figuurtje te creëren, dacht ik meteen aan de piccolo's (of scheepjongens) die ik had geschetst tijdens mijn talrijke oceaanreizen. De naam *Spirou* komt, van mijnheer Dupuis, want ik kende de term niet.' Het betekent oorspronkelijk 'eekhoorn', maar er wordt zoveel mee bedoeld als een uitgeslapen joch, dus niet helemaal hetzelfde als een robbedoes... Rob-Vel vond het leuk om dieren in zijn strips te gebruiken. Hij weet niet goed meer wie de eekhoorn Spip bedacht, maar de naam komt uit Brussel.
In de eerste aflevering wordt meteen de kolderieke sfeer van de strip duidelijk: Direkteur Vlinder van het Moustic Hotel zoekt een piccolo. Hij laat die door Rob-Vel tekenen en tot leven wekken. We zouden ons dus geen vragen hoeven te stellen over Robbedoes' familie, ware het niet dat hij in aflevering 17 opeens een tweelingbroer blijkt te hebben. Deze is overigens alleen nodig om de fabel van de haas en de schilpad te kunnen plagiëren. Zoiets is kenmerkend voor de beginperiode: de karakters van de figuren zijn onderschikt aan de gebeurtenissen in het verhaal.
De eerste 27 afleveringen, die overigens alleen in de Franse versie verschenen, zijn losse gags. Robbedoes is een jonge, niet erg handige piccolo die vaak kwajongensstreken uithaalt. De grappen zijn meestal niet erg fijnzinnig. In afl. 15 bijvoorbeeld plukt onze held de veren van alle vogels in de buurt om maar een carnavalstooi te kunnen maken. Soms is hij daarentegen een wel erg brave padvinder, zoals in afl. 10 waar hij van zijn zakgeld steenkool koopt voor een arm meisje.
Als tegelijk met nummer 28 van *Spirou* nummer 1 van *Robbedoes*, de Nederlandse versie van het blad, verschijnt, wordt de strip een vervolgverhaal onder de titel *De avonturen van Robbedoes*. Er zijn verschil-

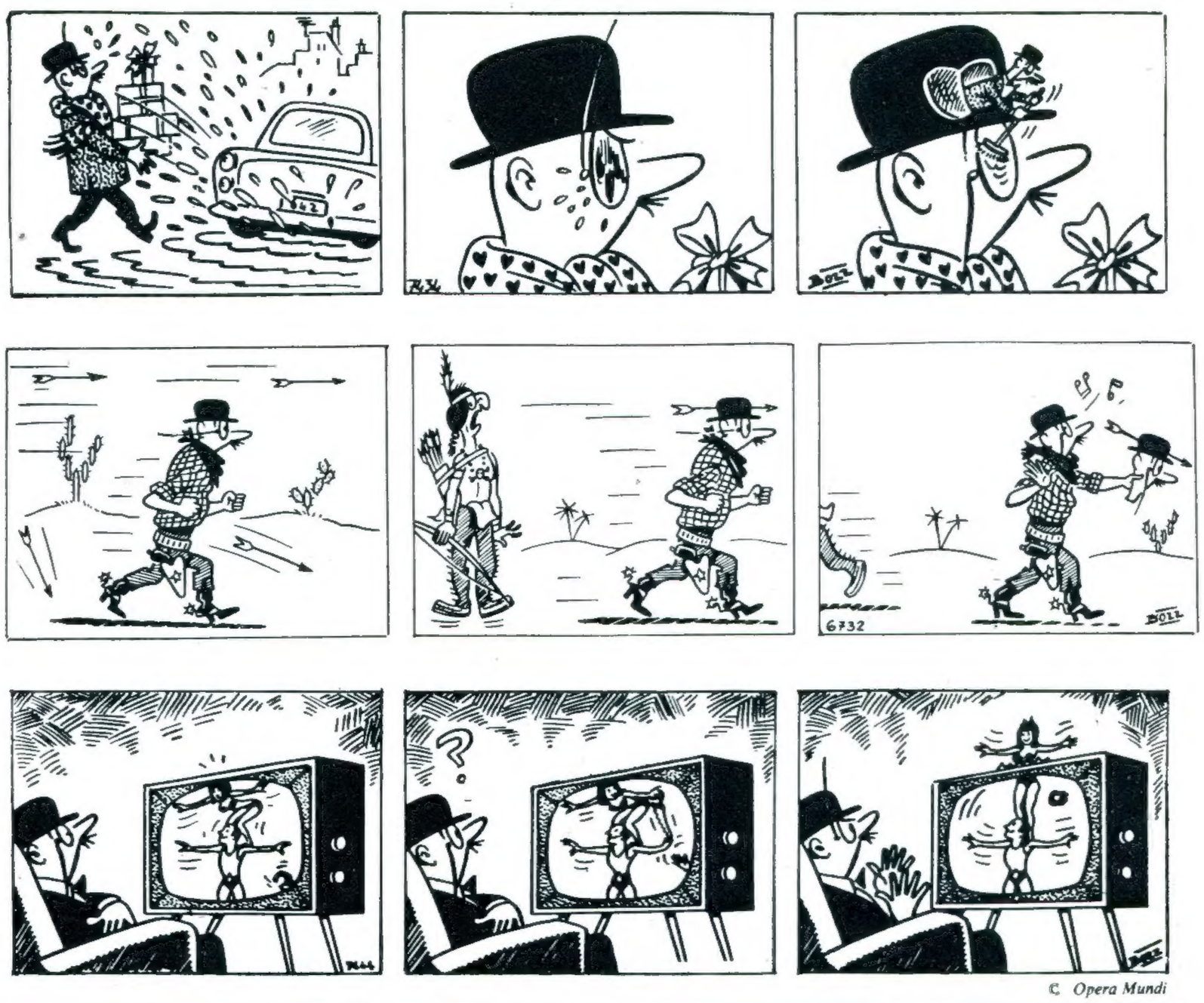

Monsieur Subito door Rob Vel

© Opera Mundi

..CHE... AMI ENFIN! VENEZ IL EST TEMPS.. LES REPORTERS ET LES PHOTOGRAPHES ATTENDENT!
..CE QUE C'EST QUE LA CELEBRITE, MON VIEUX
PUFFH! LE PETIT VANITEUX
HOURRA !!!

Robbedoes als Vliegenier

lende episodes aan te geven[1,2], maar deze lopen in elkaar over. Meestal vormt het eind van het ene verhaal het begin van een nieuw.

In de eerste episode is de miljonair Bill Money te gast in het hotel. Hij heeft een fortuin geërfd, maar volgens het testament zal hij dat verliezen als hij minder dan 1 miljoen frank per maand uitgeeft. Robbedoes kan hem helpen, want die blijkt een groot verkwister te zijn. Ze gaan een wereldreis maken en beleven allerlei humoristische avonturen. Robbedoes zal zijn hotel nooit weer terugzien...

Op een gegeven moment lijden onze vrienden schipbreuk, wat aanleiding is tot een nieuwe episode. Ze komen terecht in een Egyptisch rijk, bevolkt door robots met aan het hoofd een waanzinnige geleerde. Alsof dat nog niet genoeg is, blijkt er ook nog een zeemonster te zijn. De rol van Robbedoes is aanvankelijk niet erg belangrijk, maar dan blijkt hij opeens zo goed te kunnen spelen op de mondharmonica die hij uiteraard in zijn zak heeft, dat het monster in slaap wordt gesust.

Ondertussen was Frankrijk aangevallen door Duitsland en was Rob-Vel onder de wapens geroepen. Hij schetste de strips aan het front, stuurde ze naar zijn vrouw die ze samen met een Belg inktte. Iemand wist ze over de grens naar België te brengen. In mei 1940 werd ook België aangevallen. Rob-Vel vocht in België, maar werd als krijgsgevangene weer naar Frankrijk gevoerd door de Duitse bezetters. De publikatie van het blad *Robbedoes/Spirou* werd stilgezet tot augustus. Wat het aandeel van Rob-Vel in de volgende periode is, heb ik niet kunnen achterhalen. De plot is in zijn stijl, maar in elk geval zijn er verschillende tekenaars aan het werk geweest.

Terug naar onze held zelf. Op het kannibaleneiland (de volgen episode) blijkt hij een uitstekend boogschutter. In *De ontvoering van Fred Russel* vervolgens weert hij zich goed als ballonvaarder naar Amerika, skiër, ruiter en uitvinder van een radarboot aangedreven door een auto.

Het is oktober 1940 geworden als Joseph Gillian (Jijé) de strip overneemt. Jijé heeft dan al enige bekendheid door *Jojo* en *Wietje en Krol*. Hij is bezig voor *Robbedoes* *Theo en Thea in de Himalaya* te maken, dat enkele weken later van start gaat. Volgens Charles Dupuis[1] kwam deze strip zo dicht bij dat wat ze wilden, dat ze hem vroegen de reeks Robbedoes voort te zetten. De strip ondergaat dan een ware face-lift. De weken ervoor was het spontane van Rob-Vel overgegaan in het stuntelige van zijn opvolgers . Het soepele van Jijé moet een verfrissing zijn geweest voor de lezers. Jijé greep duidelijk terug op Hergé. al zijn zijn figuren minder statisch, meer geïnspireerd op de Amerikaanse tekenfilm. Opmerkelijk is dat, terwijl Robbedoes' kapsel voorheen als een ragebol alle kanten opstond, bij Jijé het bekende 'Kuifje' netjes onder de piccolopet vandaan komt! Rob-Vel zal dat pas een paar jaar later konsekwent tekenen.

In de 20 afleveringen die Jijé tekende, gebeuren een aantal opmerkelijke dingen. Dat Robbedoes nogal ijdel is, komt naar voren als hij filmster wordt en later een soort eskimogod. Boeiend is de scène waarin Robbedoes sterft. Voor de strijd tussen engelen en duivels is beslist, valt hij terug op aarde...

Behalve Robbedoes komt ook Rob-Vel in de bewoonde wereld terug en deze neemt het penseel weer over van Jijé. Hoewel Robbedoes nog in Amerika moet zijn, lijkt de lokatie van de volgende verhalen meer op Europa. Onze held leert buikspreken en zoekt dan een baantje als... piccolo, of eigenlijk huisknecht. Hij gebruikt zijn buikspreekkundige gaven om een misdaad in hoge kringen op te lossen en krijgt daarvoor veel geld.

Vervolgens koopt hij een boerderij met allerlei vreemde dieren, zoals de aap Jokko, die hem een poosje gezelschap zal houden. Als hij ontdekt dat de vorige eigenaar naar de Kongo is vertrokken om zijn verzameling beesten aan te vullen, reist Robbedoes

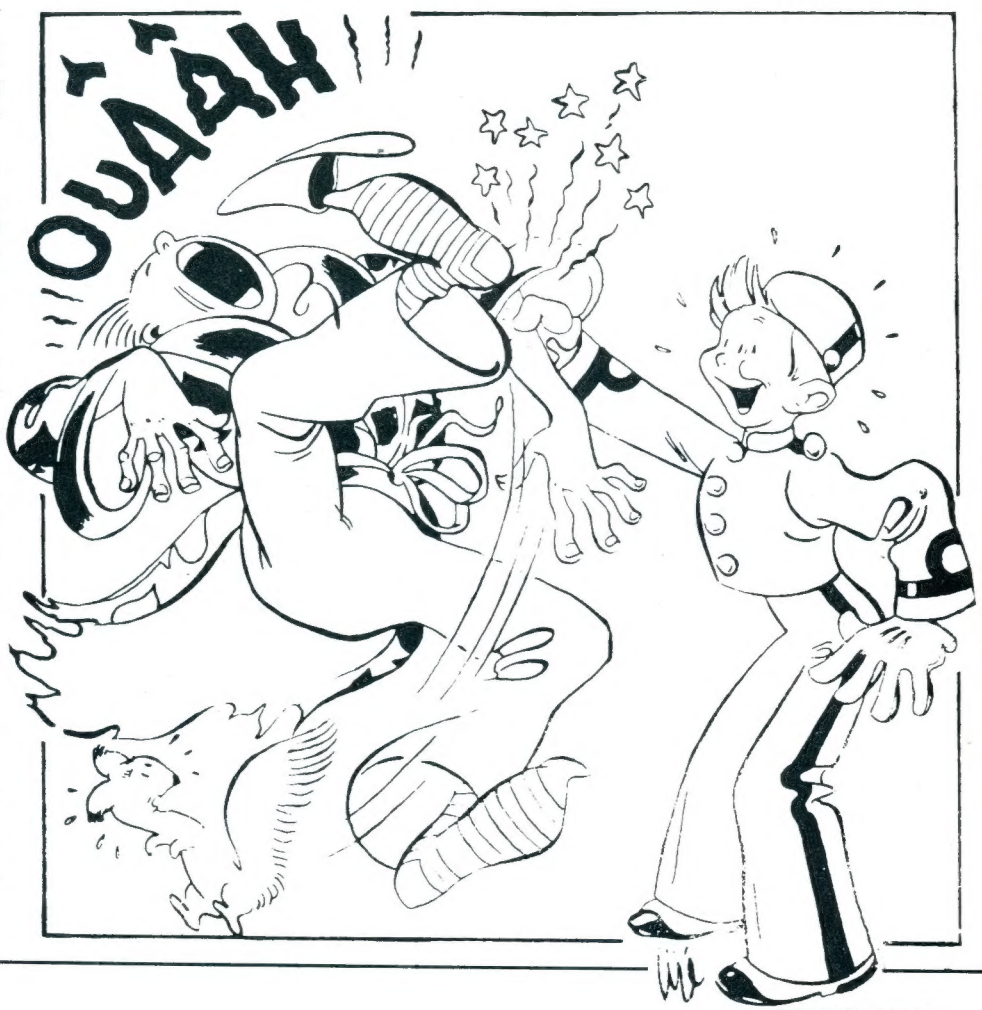

Robbedoes op avontuur

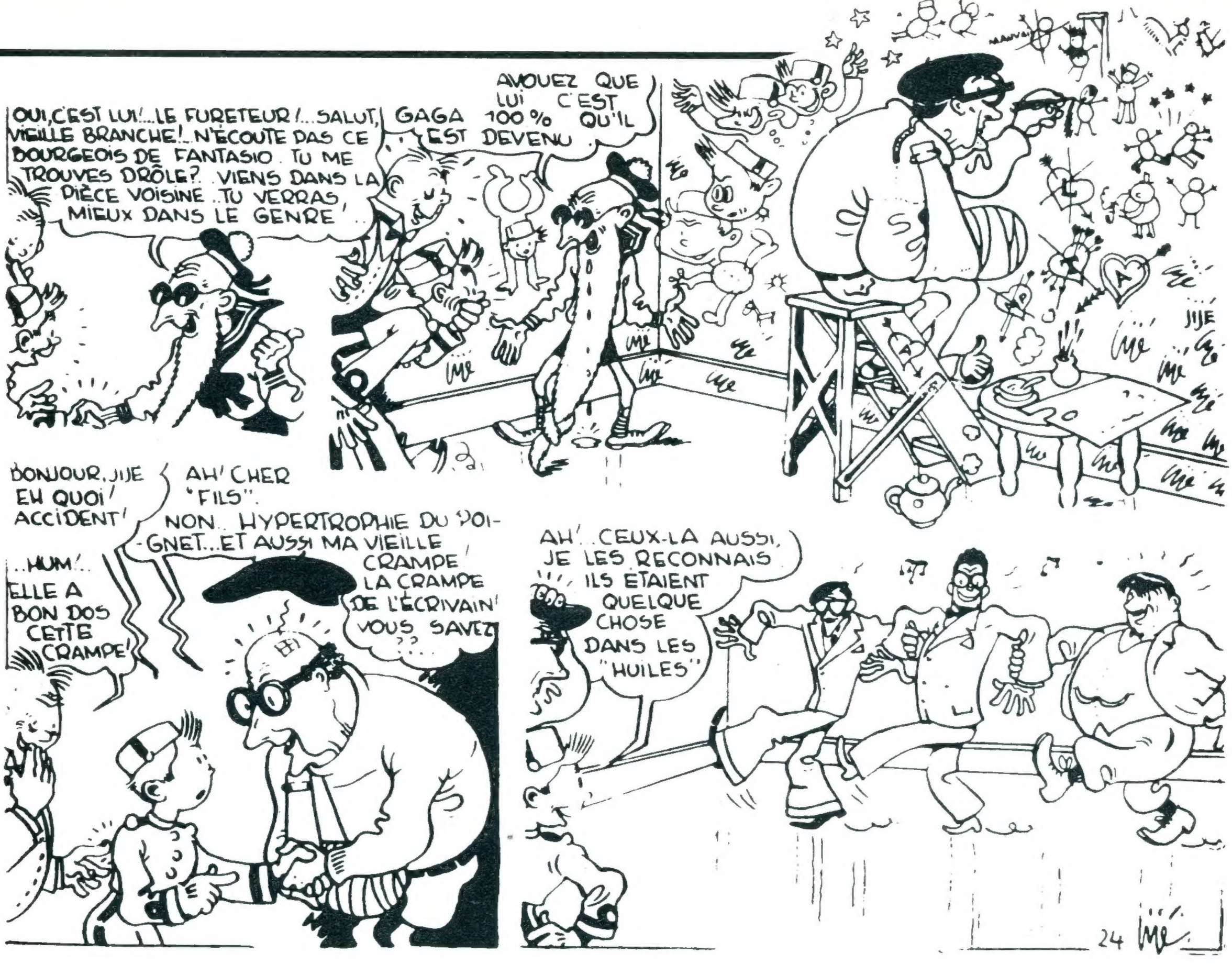
OUI, C'EST LUI!... LE FURETEUR!... SALUT, VIEILLE BRANCHE! N'ÉCOUTE PAS CE BOURGEOIS DE FANTASIO. TU ME TROUVES DRÔLE? VIENS DANS LA PIÈCE VOISINE.. TU VERRAS, MIEUX DANS LE GENRE...
GAGA EST DEVENU
AVOUEZ QUE LUI C'EST 100% QU'IL
JIJÉ
BONJOUR, JIJE EH QUOI! ACCIDENT!
AH! CHER "FILS". NON.. HYPERTROPHIE DU POIGNET.. ET AUSSI MA VIEILLE CRAMPE! LA CRAMPE DE L'ÉCRIVAIN! VOUS SAVEZ??
..HUM!.. ELLE A BON DOS CETTE CRAMPE!
AH!.. CEUX-LA AUSSI, JE LES RECONNAIS ILS ÉTAIENT QUELQUE CHOSE DANS LES "HUILES"
24

hem achterna. Onderweg helpt hij een negerjongetje, dat koning blijkt te zijn, in de strijd tegen fortuinzoekers.
In Kongo krijgt Robbedoes een reus van een neger als medespeler. In het Frans heet hij La Puce (= de vlo), maar omdat de Vlaamse lezertjes dat wel niet zouden begrijpen, heet hij voor hen Buffel. Ze trekken samen op in *De blauwe aap*, waarin een gekke geleerde zich als aap gedraagt, terwijl hij apen zich als mensen laat gedragen, In de volgende episode gaat Buffel met Robbedoes mee naar België en wordt daar bokser. We zien Robbedoes als zijn manager weer van de ijdele kant: hij hult zich in bontmantel en monocle. Robbedoes is zo dom alle contracten te tekenen die de commercie hen voorlegt en dat levert enkele moeilijkheden op... Zoals tot dan toe met alle bijfiguren is gebeurd, vertrekt ook Buffel weer. Alleen Spip blijft Robbedoes trouw!
Een andere karakteristiek van Robbedoes is zijn nieuwsgierigheid. In het volgende verhaal voert die zo ver, dat hij als nachtwaker bij een raket stiekum aan boord klimt. Natuurlijk wordt de raket per ongeluk gelanceerd! Robbedoes komt op de planeet Zigomus, waar hij tot koning wordt uitgeroepen. Als hij wordt geprest met de prinses te trouwen, merkt hij op: 'Ik ben niet geschikt voor het huwelijk, maar mag ik mijn land een prachtige kolonie onthouden?' (Dit zal overigens niet zozeer pro-duits zijn bedoeld.)

Robbedoes ontmoet Jijé

Deze episode *Naar de planeet Zigomus* is de laatste die Rob-Vel heeft afgemaakt. De Robbedoesstrip is er ondertussen wat anders uit gaan zien. Niet alleen verschijnen de drie strookjes nu verspreid door het blad, ook de tekenstijl van Rob-Vel heeft zich nogal ontwikkeld. De stijl was eerst niet geheel evenwichtig; er bewogen zich bijvoorbeeld een aantal realistische figuren in een karikaturale omgeving. In 1943 (sic!) lijkt Rob-Vel opeens de Amerikaanse tekenfilms te ontdekken. De personages worden plastischer. Spip gaat op een tekenfilmmuis lijken en Robbedoes krijgt lange soepele benen. Ook gaat zijn Kuifje weer wat duidelijker omhoog staan.
Rob-Vel voert de stijlveranderingen in *De onzichtbare man* nog verder door. We zullen echter nooit weten waar dit op uit zou lopen. In september 1943 namelijk werd de verschijning van het weekblad verboden, voornamelijk wegens papierschaarste. Dupuis ging daarop het *Jeugdalbum* en de *Almanak 1944* uitgeven. Omdat de grens met Frankrijk dicht ging, kocht de uitgever de rechten van Robbedoes op van de auteur. Hoe verging het Rob-Vel verder? Hij tekende anti-duitse spotprenten en na de oorlog ging hij verder met zijn strip *Subito* (onder pseudoniem Bozz) en tekende hij tevens *Prof Nimbus.* Hij heeft later nog wel scenario's aangeboden aan Dupuis, maar die worden afgewezen omdat ze te onderwets zouden zijn... In 1970 tekende hij op tekst van Cauvin nog een herdenkingsverhaaltje omdat Robbedoes 33 jaar bestond.
Zijn opvolger heeft Rob-Vel nooit ontmoet. Deze was voor de tweede maal Jijé. Tussen 1941 en 1943 is Jijé steeds realistischer gaan tekenen (Jan Kordaat, biografieën), maar voor de strip *Robbedoes* gaat hij een karikaturale stijl gebruiken. Redakteur Jean Doisy stelt Kwabbernoot voor als tegenspeler van Robbedoes. Doisy had een bepaalde opvatting over hoe Kwabbernoot getekend moest worden, die Jijé niet deelde. Ook Tillieux heeft zich er nog mee bemoeid, maar, zoals die zegt:[1] 'Jijé won, want hij hield het potlood vast.' Kwabbernoot was een blunderende, nogal labiele figuur, die ook in rubrieken in het weekblad fratsen vertoonde. Dat hij de strip in onderbroek binnenstapte, zal iedereen wel al bekend zijn. Dat was ook zijn laatste optreden in dit verhaal *Robbedoes als vliegenier*, dat begin in het *Jeugdalbum*, volledig verscheen in de *Almanak 1944* en herdrukt werd in *Robbedoes op Avontuur*.
Robbedoes koopt een vliegershelm en wordt meteen voor piloot aangezien. 'Zo'n verwaand Robje', spot Spip. Hij raakt verwikkeld in de zaken van de Rode Luchtduivel, een piloot, en uitvinder van een vliegtuig waarmee ze met maar één tussenstop rond de wereld kunnen vliegen omdat de motor door de benzinemeter wordt gefopt. We leren Robbedoes, en Spip ook, kennen

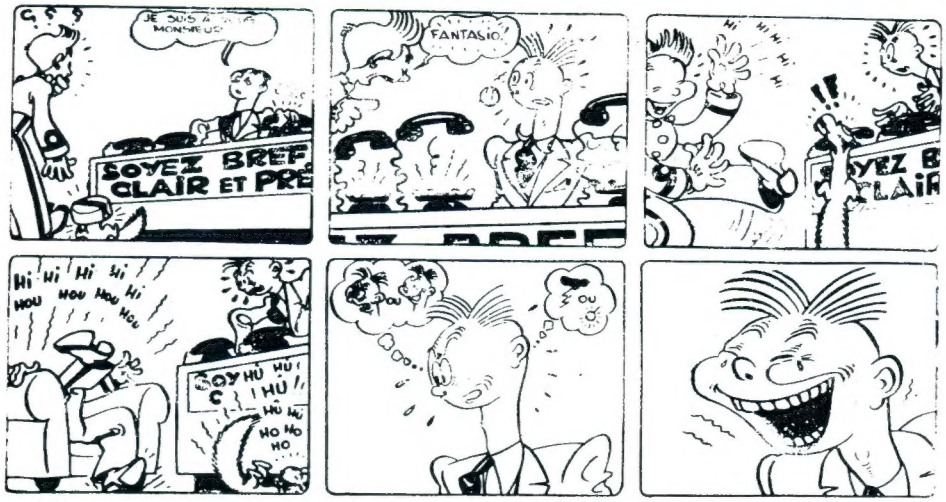

Agentschap Detecta

als geduchte vechtersbazen.
Als het blad *Robbedoes* na de bevrijding weer verschijnt in oktober 1944, is Jijé present met de strip *Robbedoes op avontuur*. Hij blijkt voor Rob-Vel niet onder te doen in het verzinnen van een opeenvolging van onwaarschijnlijke avonturen! Robbedoes heeft zijn kwajongensstreken nog niet afgeleerd en Kwabbernoot is een willig slachtoffer van zijn grappen. In de eerste episode uit deze periode reizen onze helden terug in de tijd. Robbedoes wordt troubadour, maar zijn succes is kortstondig.
Vervolgens gaat Robbedoes naar de toekomst. Hij wordt voor gek aangezien, maar na een streng onderzoek blijkt hij volkomen normaal... Alle figuren uit het weekblad blijken dubbelgangers in de toekomst te hebben. Van hen lijkt Kwabbernoot met de jaren verstand te hebben gekregen. Ze ontmoeten ook de Jijé van de toekomst nog. 'Je zal me toegeven dat zijn bovenkamer helemaal in de war is!...', aldus Snuffeltje. Inderdaad is de strip in die tijd nogal rommelig. Jijé maakte toen ook vaak vijf pagina's per week!
In het begin van de volgende episode vindt er een niet te volgen achtervolging plaats van een dubbelganger van Kwabbernoot. Daarna wordt het verhaal wat rustiger en samenhangender. De Robbedoesrakkers en -rakkertjes (van de Robbedoesclub die het blad toen kende) worden in het verhaal bij elkaar geroepen om Spip op te sporen die 'gespipnapt' is. Aardig is de toespraak die Robbedoes tot de jongens houdt: 'De meisjes blijven er buiten', zegt hij en dan breekt de schutting waarachter de meisjes stonden af te luisteren. Dan gaat hij verder dat 'de medewerking van de meisjes... ons van zeer groot nut zal zijn!'

Vlak voor de overname door Franquin

'Later wordt je beslist nog volksvertegenwoordiger', aldus een van de rakkers. Zoals vaker wanneer zijn vrienden wat overkomt, toont Robbedoes in dit verhaal zijn emoties: hij is kwaad, radeloos, blij ontroerd.
In de volgende episode koopt Kwabbernoot een jeep, net geïntroduceerd door de Amerikaanse bevrijders. Robbedoes heeft nogal kommentaar op zijn halsbrekende toeren, maar blijkt zelf geen haar beter! Hierna volgt *Agentschap Detecta* waarin Robbedoes en Kwabbernoot zich heel deftig voordoen en zich nogal te buiten gaan aan port.
Na enkele platen van het volgende verhaal *Het geprefabriceerde huis* neemt Franquin de strip over. Het is dan 1946. Jijé zal hierna nog twee verhalen van Robbedoes tekenen: *De wereld op z'n kop* in 1949 (na *Robbedoes te paard*) en in 1951 *Robbedoes en de kikvorsmensen*. In het laatste verhaal komt meer avontuur voor en minder kolder, zoals de lezers verwachten die net *Er is een tovenaar in Rommelgem* hebben gelezen.
De belangrijkste verandering die Jijé in de strip heeft gebracht is de introduktie van Kwabbernoot. Deze vat zijn rol van tegenstander op zoals het hoort. 'Jijé stort je altijd in die zotte avonturen waar ik je dan uit moet halen.' verwijt Robbedoes Kwabbernoot in *Het geprefabriceerde huis*. Gelukkig laat Jijé hem de ruzie even later weer bijleggen, zodat Franquin kan verdergaan met de avonturen van Robbedoes en Kwabbernoot!

(Wordt vervolgd)

1 M. Deligne, R. Velter – *1938... L'âge d'or! La naissance de Spirou* (vol. 1).
M. Deligne, R. Velter, J. Gillain – *La séconde guerre mondiale et toujours...* Spirou (vol. 2).
Ed. Michel Deligne, Brussel 1975.
2 H. Matla – *Stripkatalogus 1984/85*. Uitg. Panda, 's-Gravenhage 1984.

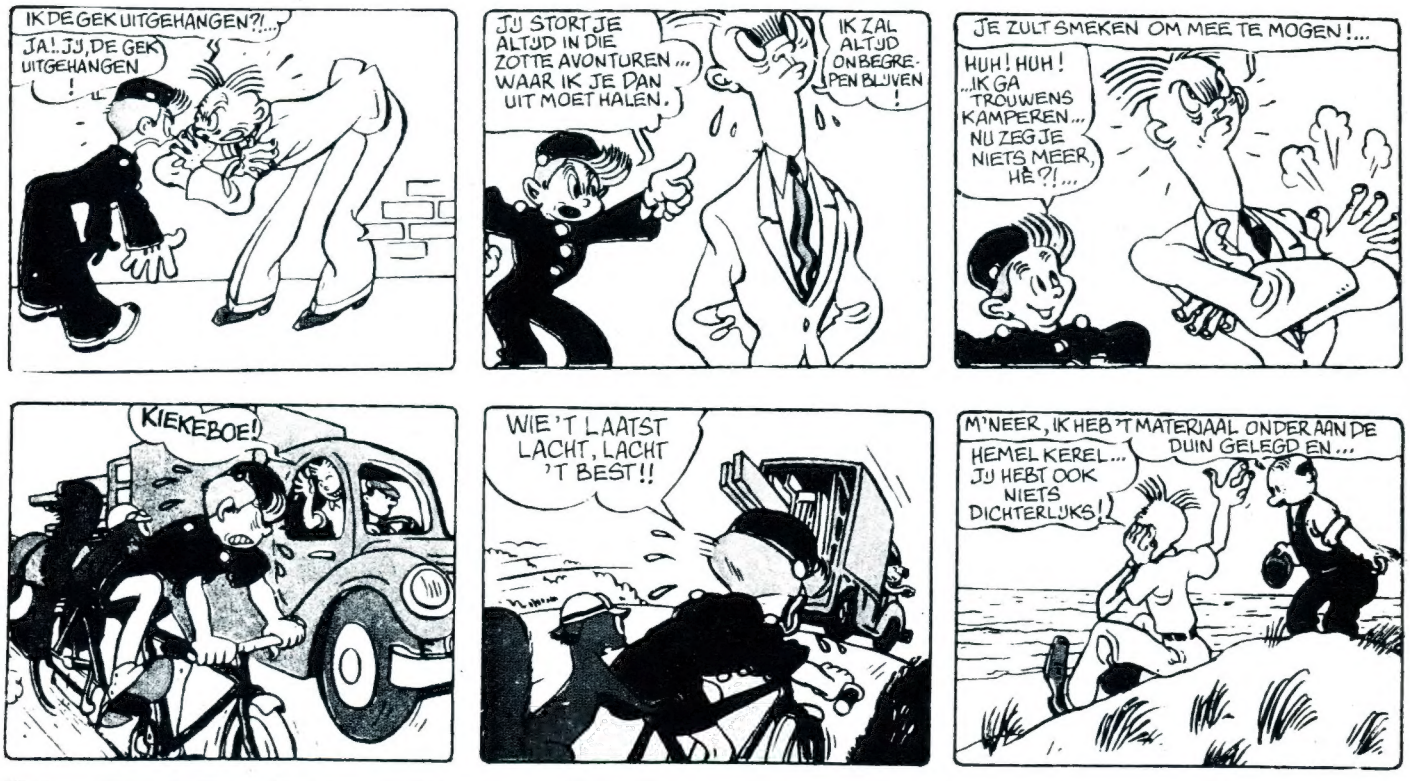
IK DE GEK UITGEHANGEN?!...
JA! JIJ, DE GEK UITGEHANGEN!
JIJ STORT JE ALTIJD IN DIE ZOTTE AVONTUREN... WAAR IK JE DAN UIT MOET HALEN.
IK ZAL ALTIJD ONBEGREPEN BLIJVEN!
JE ZULT SMEKEN OM MEE TE MOGEN!...
HUH! HUH! ...IK GA TROUWENS KAMPEREN... NU ZEG JE NIETS MEER, HÈ?!...
KIEKEBOE!
WIE 'T LAATST LACHT, LACHT 'T BEST!!
M'NEER, IK HEB 'T MATERIAAL ONDER AAN DE DUIN GELEGD EN...
HEMEL KEREL... JIJ HEBT OOK NIETS DICHTERLIJKS!

8 BLADZ. : 75 CT.

Weekblad voor de jeugd

Robbedoes

2e Jaargang. — Nr. 41. — Afl. 93. 7 November 1940.

Robbedoes, Ommeganckstraat 21, Antwerpen. - Abonnement : per kwartaal 13 fr. - per halfjaar 25 fr. - per jaar 45 fr. - Postch. J. Dupuis, Zonen & Co. Nr. 362.159.

DE AVONTUREN VAN ROBBEDOES

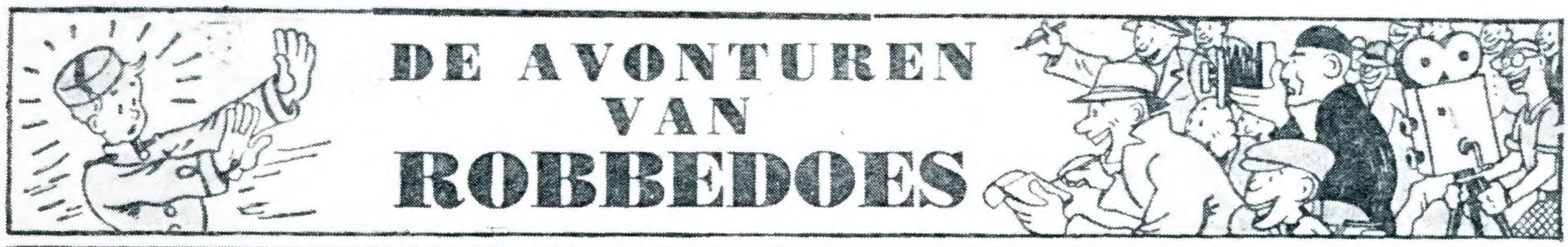
HALLO !... EEN INTERVIEW ?... HET SPIJT ME... IK RUST UIT ! ! !
EEN INTERVIEW !... MAAR IK KAN GEEN JOURNALIST VOOR MIJN OOGEN ZIEN !... BRRR ! ! ! .
HELLO, MASTER ROBBEDOES, EEN INTERVIEW VOOR « DE HUMORIST », ALSTUBLIEFT !
HEMEL ! ! ! EEN JOURNALIST ! ! !
INTERVIEW, PLEASE !
LUST U TOMATEN ?
HOE OUD IS U ?
HOE HEET UW PAPA ?
HOUDT U VAN VOETBALLEN ?
EVEN LACHEN, A. U. B. !
NIET BEWEGEN !

ROBBEDOES
REVUE
HUMORIST
WAT ? ! !... DIEN ROBBEDOES KAN IK UITSTEKEND GEBRUIKEN VOOR MIJN NIEUWE FILM ! ! !
WAT DUNKT U VAN 100.000 DOLLAR ?... HIER IS UW CONTRACT.
HM !... WAAROM NIET ?...
(Vervolgt.)
WIE HAD DAT GEDACHT ? !
ROBBEDOES
ALS FILMSTER !
HUHU ! VERWAAND KERELTJE !

Copyright « Robbedoes ».

Tot volgenden Donderdag, jongens ! ROBBEDOES.

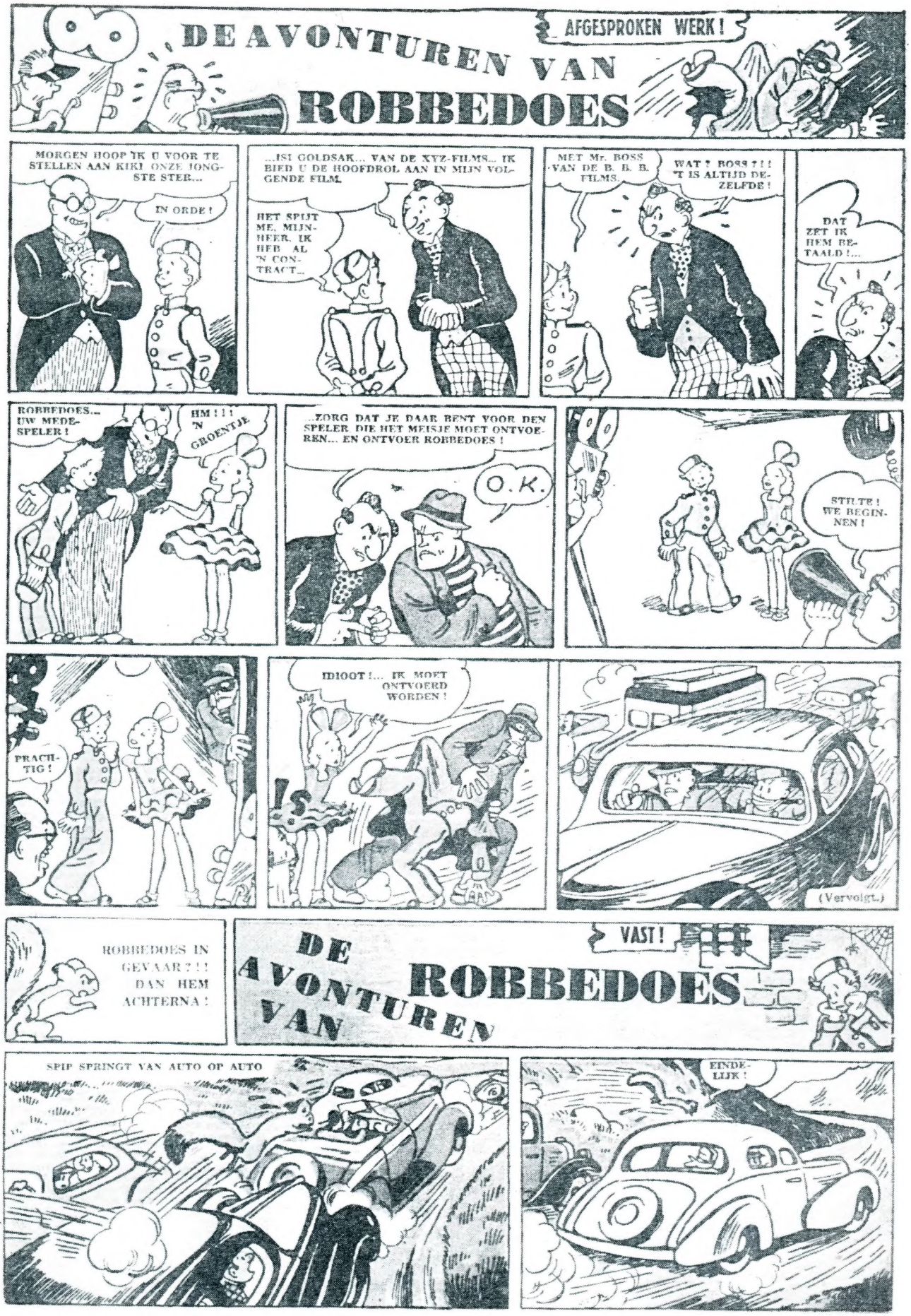
DE AVONTUREN VAN ROBBEDOES
AFGESPROKEN WERK!
MORGEN HOOP IK U VOOR TE STELLEN AAN KIKI, ONZE JONGSTE STER...
IN ORDE!
...ISI GOLDSAK... VAN DE XYZ-FILMS... IK BIED U DE HOOFDROL AAN IN MIJN VOLGENDE FILM.
HET SPIJT ME, MIJNHEER, IK HEB AL 'N CONTRACT...
MET Mr. BOSS VAN DE B. B. B. FILMS.
WAT? BOSS?!! 'T IS ALTIJD DEZELFDE!
DAT ZET IK HEM BETAALD!...
ROBBEDOES... UW MEDESPELER!
HM!!! 'N GROENTJE
...ZORG DAT JE DAAR BENT VOOR DEN SPELER DIE HET MEISJE MOET ONTVOEREN... EN ONTVOER ROBBEDOES!
O.K.
STILTE! WE BEGINNEN!
PRACHTIG!
IDIOOT!... IK MOET ONTVOERD WORDEN!
(Vervolgt.)
ROBBEDOES IN GEVAAR?!! DAN HEM ACHTERNA!
DE AVONTUREN VAN ROBBEDOES
VAST!
SPIP SPRINGT VAN AUTO OP AUTO
EINDELIJK!

NU GA IK EEN LEKKERE PINT DRINKEN!

ROB, OUWE JONGEN, DAAR ZITTEN WE NU MET DE GEBAKKEN PEREN!

HE, DAAR!

SPIP! KOM GAUW HIER!...

MET ONS TWEETJES SPELEN WE HET KLAAR!

ZIE JE, SPIP, IK ZOU DEN SLEUTEL MOETEN HEBBEN...

(Vervolgt.)

EEN SLEUTEL EN NOG IETS...

DE AVONTUREN VAN ROBBEDOES

GOLDSACK KOMT PER VLIEGTUIG AAN...

MENEER GOLDSACK!

HOE MAAKT HET DE GEVANGENE?

UITSTEKEND... HIER, DE SLEUTELS... EH... WAAR ZIJN ZE?

HEMEL! EEN VLIEGTUIG!

UILSKUIKEN! HIJ IS DE PIJP UIT!

BAAS!... BAAS!!!... K...K...KIJK EENS!!!

TOT ZIENS!

(Vervolgt.)

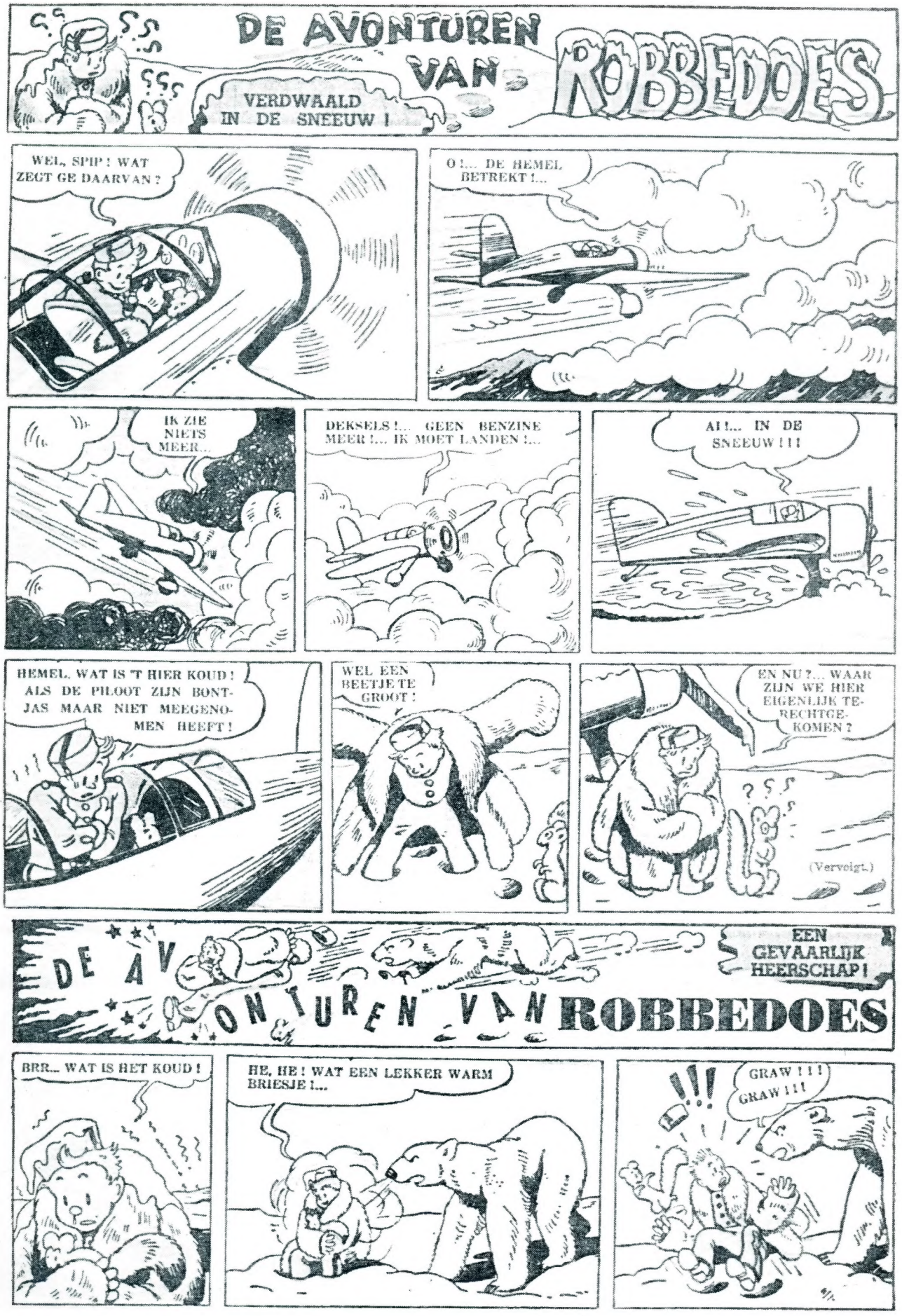
DE AVONTUREN VAN ROBBEDOES
VERDWAALD IN DE SNEEUW !
WEL, SPIP ! WAT ZEGT GE DAARVAN ?
O !... DE HEMEL BETREKT !...
IK ZIE NIETS MEER...
DEKSELS !... GEEN BENZINE MEER !... IK MOET LANDEN !...
AI !... IN DE SNEEUW !!!
HEMEL, WAT IS 'T HIER KOUD ! ALS DE PILOOT ZIJN BONTJAS MAAR NIET MEEGENOMEN HEEFT !
WEL EEN BEETJE TE GROOT !
EN NU ?... WAAR ZIJN WE HIER EIGENLIJK TERECHTGEKOMEN ?
(Vervolgt.)
DE AVONTUREN VAN ROBBEDOES
EEN GEVAARLIJK HEERSCHAP !
BRR... WAT IS HET KOUD !
HE, HE ! WAT EEN LEKKER WARM BRIESJE !...
GRAW !!!
GRAW !!!

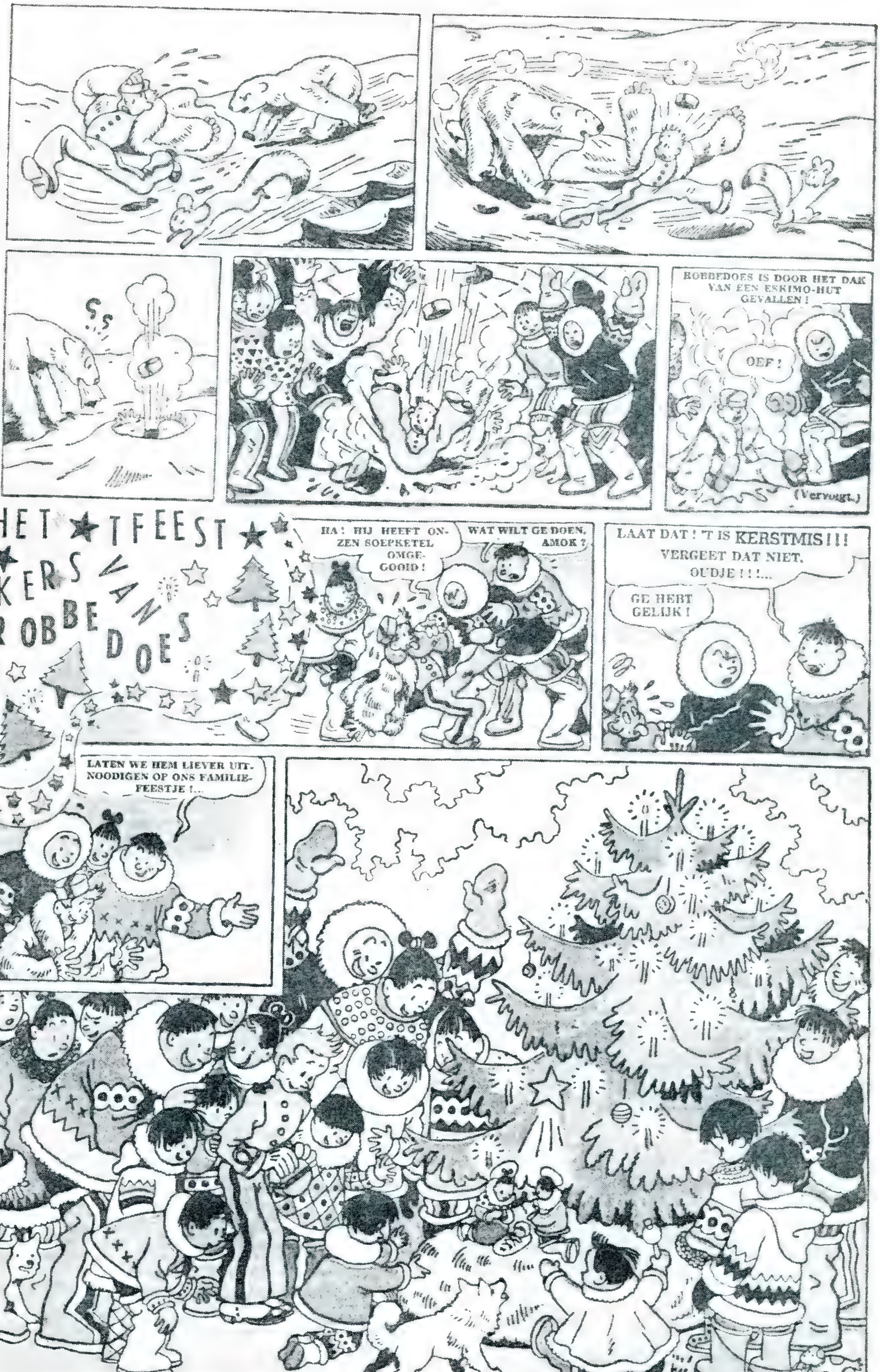
ROBBEDOES IS DOOR HET DAK VAN EEN ESKIMO-HUT GEVALLEN!
OEF!
(Vervolgt.)
HET KERSTFEEST VAN ROBBEDOES
HA! HIJ HEEFT ONZEN SOEPKETEL OMGEGOOID!
WAT WILT GE DOEN, AMOK?
LAAT DAT! 'T IS KERSTMIS!!! VERGEET DAT NIET, OUDJE!!!...
GE HEBT GELIJK!
LATEN WE HEM LIEVER UITNOODIGEN OP ONS FAMILIEFEESTJE!...

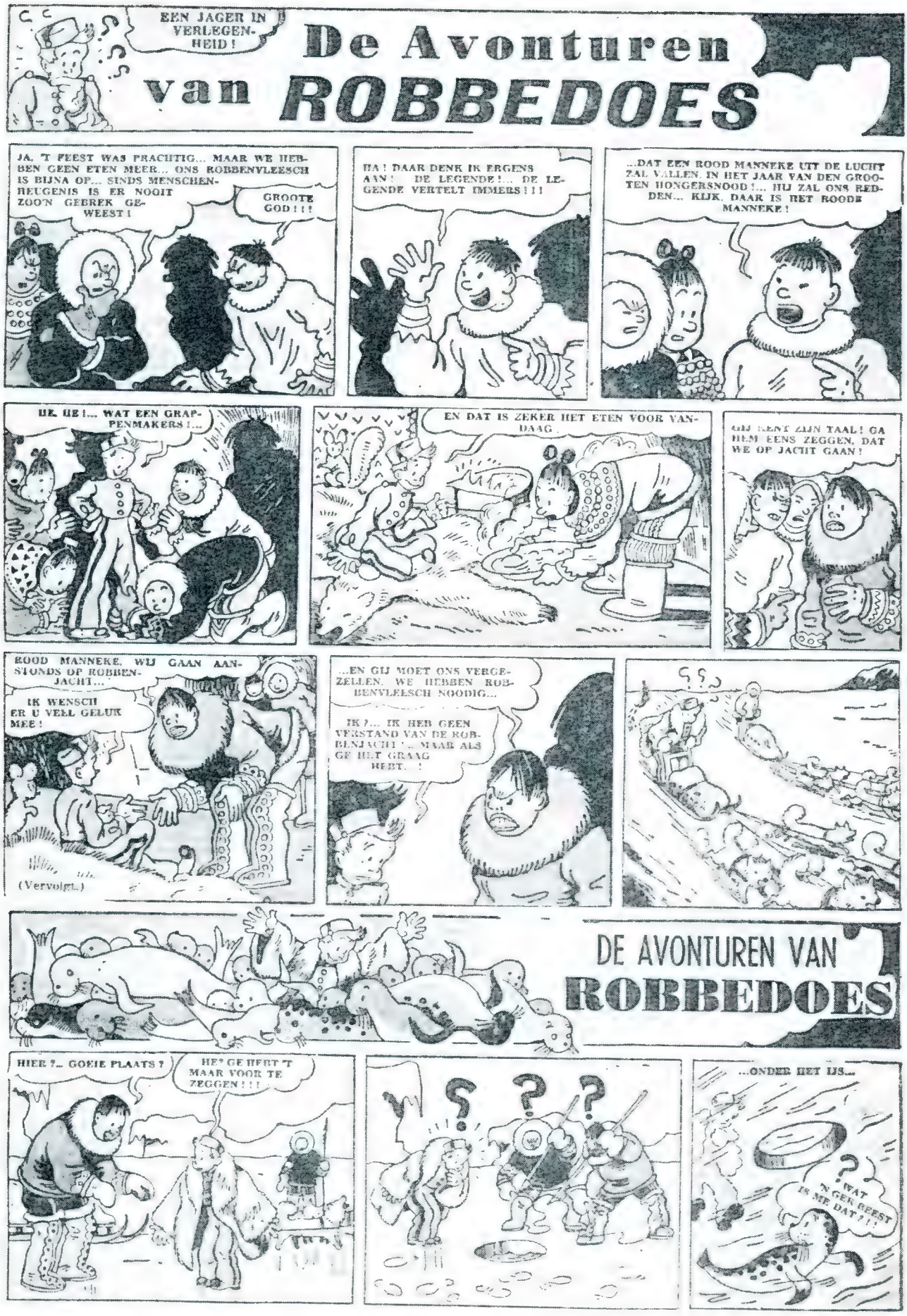
EEN JAGER IN VERLEGENHEID!
De Avonturen van ROBBEDOES
JA, 'T FEEST WAS PRACHTIG... MAAR WE HEBBEN GEEN ETEN MEER... ONS ROBBENVLEESCH IS BIJNA OP... SINDS MENSCHENHEUGENIS IS ER NOOIT ZOO'N GEBREK GEWEEST!
GROOTE GOD!!!
HA! DAAR DENK IK ERGENS AAN! DE LEGENDE!... DE LEGENDE VERTELT IMMERS!!!
...DAT EEN ROOD MANNEKE UIT DE LUCHT ZAL VALLEN, IN HET JAAR VAN DEN GROOTEN HONGERSNOOD!... HIJ ZAL ONS REDDEN... KIJK, DAAR IS HET ROODE MANNEKE!
HE, HE!... WAT EEN GRAPPENMAKERS!...
EN DAT IS ZEKER HET ETEN VOOR VANDAAG...
GIJ KENT ZIJN TAAL! GA HEM EENS ZEGGEN, DAT WE OP JACHT GAAN!
ROOD MANNEKE, WIJ GAAN AANSTONDS OP ROBBENJACHT...
IK WENSCH ER U VEEL GELUK MEE!
(Vervolgt.)
...EN GIJ MOET ONS VERGEZELLEN, WE HEBBEN ROBBENVLEESCH NOODIG...
IK?... IK HEB GEEN VERSTAND VAN DE ROBBENJACHT!... MAAR ALS GE HET GRAAG HEBT...!
DE AVONTUREN VAN ROBBEDOES
HIER?... GOEIE PLAATS?
HE? GE HEBT 'T MAAR VOOR TE ZEGGEN!!!
...ONDER HET IJS...
WAT 'N GEK BEEST IS ME DAT?!

KOMT EENS KIJKEN! ER STAAT ZOO 'N GEK ROOD BEESTJE BOVEN OP HET IJS!!!
!!
?
!?!
KST-KST! KOM MAAR! KST!
AI!!!... HELP! HELP!
IJskast...
DE AVONTUREN VAN ROBBEDOES
ONS ROOD MANNEKE! HELP!!!
PLONK!
KLOK KLOK KLOK
GAAT 'T AL BETER?... IS 'T WARM GENOEG IN MIJN IGLOO?
BRRR!... EN OP!
EN NU BESTE RAKKERS TOT TOEKOMENDE WEEK! IK GA EEN LEKKER DUTJE DOEN!
(wordt vervolgd)

De nieuwe Robbedoes-tekenaars Tome en Janry

door René Smulders en Mat Schifferstein

Lezers van *Robbedoes* kennen Tome (Philippe Vandevelde) en Janry (Jean-Richard Geurts) al een paar jaar als tekenaars van *Robbedoes en Kwabbernoot*, maar het grote publiek maakte pas afgelopen september kennis met hun terste album, *Virus*. Het album werd heel goed ontvangen. Tussen het signeren van albums door hadden we een vraaggesprek met deze jonge tekenaars, waardoor ze helemaal geen tijd over hielden om te eten...

Jullie hebben een grafische opleiding gehad?
Janry: Ja, we hebben op dezelfde grafische school gezeten, in Sint Pieterswoluwe. Daar hebben we elkaar ontmoet. Maar grafisch het meest interessant was de samenwerking met andere tekenaars, met name Dupa. Behalve voor het tekenen is dat ook belangrijk voor de ambiance van het professioneel striptekenen: contacten met uitgevers, het werken voor een blad, hoe de ruimte in een verhaal in te delen. Je wordt er dan meer en meer van bewust dat je elke week honderdduizenden lezers hebt. Dat was dus een belangrijke leerschool.

Jullie carrière is begonnen bij Dupa?
Tome: Janry werkte sinds 1977 bij Dupa, dat was werk dat hij kon combineren met zijn studies. Ikzelf ben later ook als assistent begonnen, nadat ik mijn dienstplicht had vervuld.
J: We deden de decors bij *Dommel*. In die tijd werkte Dupa met Greg samen, en wij hebben ook voor Greg gewerkt, met name aan *Olivier Blunder*, en voor Turk en De Groot aan *Leonardo,* en *Robin Hoed*.
T: We hebben toen ook een aantal korte verhalen getekend. Dat was onze eerste ervaring op het niveau van personages.
J: Op het eind van de periode waren we gelijktijdig bezig voor Dupa en voor Robbedoes. Op een gegeven moment had Dupa twee pagina's getekend voor de verjaardag van *Bollie en Billie*.

Toen wij die platen naar de redactie brachten, maakten we kennis met de hoofdredakteur van *Spirou*, die ons vroeg om een spelletjespagina. Gedurende 44 weken hadden we een puzzelpagina, getiteld *Eureka*. Het was een gag, een korte geschiedenis met telkens vier spellen.
Na een tijdje wilde de vorm wel vlotten, maar toen kwam het referendum, en *Eureka* werd gewipt. Dat lag natuurlijk in de lijn der verwachtingen, want het lezerspubliek van *Robbedoes* is nooit erg spelletjesminded geweest.

Hoe zijn jullie ertoe gekomen om Robbedoes *te gaan tekenen?*
J: In die tijd was er sprake van dat de serie teruggenomen zou worden van de auteur, Fournier. (De serie *Robbedoes en Kwabbernoot* is eigendom van Dupuis, die dus beslist wie de serie mag tekenen, RS). Men zocht een nieuwe tekenaar, maar meer nog een nieuwe scenarist. Omdat wij een equipe waren, werden wij ook gevraagd voor het concours.
T: Alain Dekuyssche (hoofdredakteur van *Spirou*. RS) had een scenariowedstrijd georganiseerd omdat hij vond dat de scenario's tegenwoordig allemaal in dezelfde lijn lagen. Daarom wilde hij de kans geven aan mensen die niets met het stripverhaal te maken hadden, om ook eens een scenario te maken. Er werden mensen uit de filmbusiness aangezocht, mensen uit de kunstenaarswereld, enz. Bleek naderhand dat die mensen allemaal wederom in die bekende stripverhaalstijl hadden geschreven.
J: Voor het overnemen van de tekeningen waren we nog wel erg jong, dat was niet precies wat ze zochten. Onze eerste tekeningen van *Robbedoes,* die niet meer waren dan losse tekeningen, zijn een hele tijd in de kast gebleven en pas later in het blad gepubliceerd. In overleg zijn we ons meer en meer gaan bezig houden met de personages. Eerst een kort verhaal van 8 pagina's, daarna 14 pagina's, en op het eind *Virus*, dat de eerste poging tot een verhaal van 44 pagina's is.

We zijn dus nooit officieel gevraagd om de serie over te nemen. We wisten dat er een tweede equipe was, Broca en Cauvin, en ook nog Chaland. Dat gaf problemen. Het is sowieso moeilijk om personages over te nemen die ooit door iemand zijn geschreven en daarna door Franquin tot sukses gebracht op een manier die veel invloed heeft. De animatie door meerdere equipes werd een beetje verwarrend voor de lezers en voor de auteurs. Er is toen min of meer naar de uitgever toe gesignaleerd: kijk eens, we willen weten wie de serie gaat overnemen. Uiteindelijk is de keuze op ons gevallen, onder meer omdat Franquin erg enthousiast was over ons werk.

Er waren grote verschillen tussen bij voorbeeld Chaland en jullie. Men wil het werk van Chaland niet voortzetten?
T: Ik geloof dat de animatie van Chaland niet paste bij Broca, die net als wij probeerde te werken in de geest van Franquin. Chaland tekende in een heel andere geest, uit de jaren '50. Men praat nu meer en meer over het uiteindelijk terugkeren van

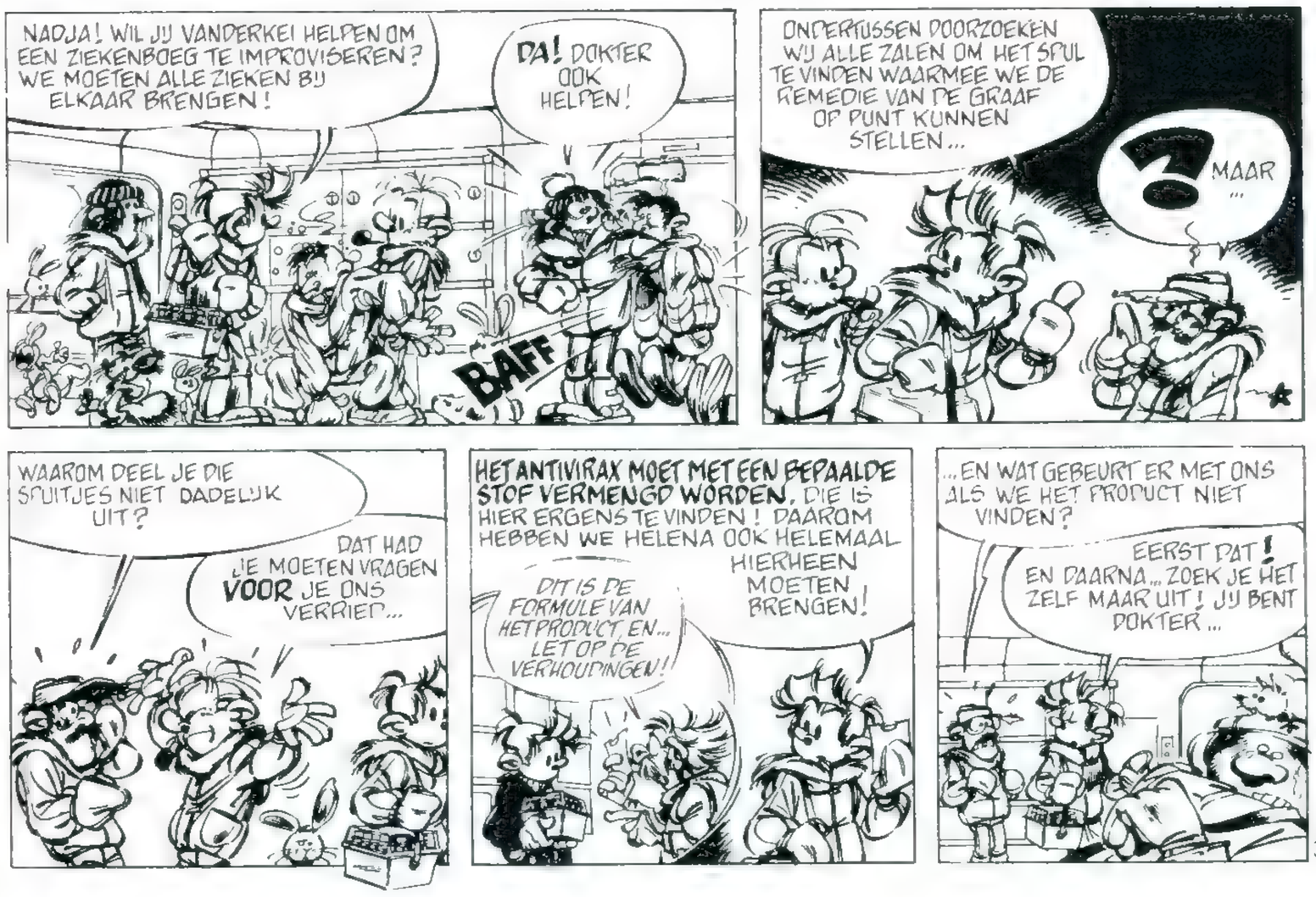
NADJA! WIL JIJ VANDERKEI HELPEN OM EEN ZIEKENBOEG TE IMPROVISEREN? WE MOETEN ALLE ZIEKEN BIJ ELKAAR BRENGEN!
DA! DOKTER OOK HELPEN!
BAFF
ONDERTUSSEN DOORZOEKEN WIJ ALLE ZALEN OM HET SPUL TE VINDEN WAARMEE WE DE REMEDIE VAN DE GRAAF OP PUNT KUNNEN STELLEN...
MAAR ...
WAAROM DEEL JE DIE SPUITJES NIET DADELIJK UIT?
DAT HAD JE MOETEN VRAGEN VOOR JE ONS VERRIED...
HET ANTIVIRAX MOET MET EEN BEPAALDE STOF VERMENGD WORDEN, DIE IS HIER ERGENS TE VINDEN! DAAROM HEBBEN WE HELENA OOK HELEMAAL HIERHEEN MOETEN BRENGEN!
DIT IS DE FORMULE VAN HET PRODUCT, EN... LET OP DE VERHOUDINGEN!
...EN WAT GEBEURT ER MET ONS ALS WE HET PRODUCT NIET VINDEN?
EERST DAT! EN DAARNA... ZOEK JE HET ZELF MAAR UIT! JIJ BENT DOKTER...
3

Robbedoes door Tome en Janry. © *Dupuis*

leden gecreëerd zijn, niet in een bepaalde periode. We kunnen ze niet in de eerste helft van deze eeuw laten. Ze moeten meeëvolueren, en daartoe proberen we zoveel mogelijk aktueel te blijven. Zo is *Virus* geïnspireerd op een aantal artikelen die twee tot drie jaar geleden verschenen, over verschillende laboratoria over de hele wereld waar men alle ziektes opslaat onder extreme beveilinging – omdat het een katastrofe zou worden als bijvoorbeeld virussen zouden kunnen ontsnappen.
We bespreken het scenario samen. Ieder brengt zijn ideeën in. Daarna werken we samen aan de platen. We doen het maximum samen, om zo veel mogeljk van beider kunnen te profiteren, en om zo een mengsel te krijgen.
T: We gooien dus een globaal idee op tafel, een decor, een context. Vervolgens verdelen we anekdotes en omstandigheden

Chaland bij *Robbedoes en Kwabbernoot*. Ik geloof dat de redaktie van *Robbedoes* er meer voor is dan die van *Spirou*. Wat ons betreft, Chaland heeft een heel speciale kijk op *Robbedoes en Kwabbernoot*, een heel andere publiek, voor ons is dat geen probleem.

Waarom zijn jullie uitgekozen en niet Broca en Cauvin?
J: Cauvin was al auteur van meer series en hij had meer dan genoeg werk. Hij deed de scenario's alleen omdat men een scenarist zocht voor Nic Broca. Het was dus geen persoonlijke voorkeur. En de andere kant, Nic is op het moment beizg met een enorm projekt, de animatie en creatie van *De Snorkels* voor S.E.P.P. de maatschappij die de merchandising doet met de Dupuisfiguren, met name *De Smurfen*. Ze moeten dezelfde bekendheid krijgen. Hij had dus genoeg werk en zag deze ook als zijn eigen kreatie.

Viel deze beslissing vóór het uitbrengen van albums, omdat eerst die van Broca werd uitbracht en op die van jullie lang moest worden gewacht?
T: De uitgever besliste om, vanwege de continuïteit, de delen niet af te wisselen. Daarom eerst een paar albums van Nic en daarna van ons.
J: Het contract dat we tekenden zei niets over na hoeveel tijd het eerste album zou verschijnen, alleen dat ze om de zes maanden zouden uitkomen, gerealiseerd door ons. Dat is moeilijk genoeg vol te houden, maar we zijn met z'n tweeën en het is voor ons het belangrijkste werk. We werken vier dagen per week aan *Robbedoes en Kwabbernoot.*

Hoe maken jullie een verhaal?
J: In het algemeen is het een kwestie van dokumentatie. Ons oogpunt is dat we zo veel mogelijk aktueel willen blijven. We laten de personages die meer dan 40 jaar ge-

ONDERTUSSEN, AAN DE ANDERE KANT VAN DE WERELD.
DONG
VLUCHT NUMMER 417 VANUIT BANGKOK IS ZONET OP DE LUCHTHAVEN GELAND, EN DE PASSAGIERS KOMEN...
EINDELIJK WEER THUIS, JONGEN! WAT 'N GEVOEL!
ZEG DAT WEL!
REPORTERS ALS WIJ VERGETEN UITEINDELIJK HOEVEEL CHARME ONS LANDJE WEL HEEFT...
CONTRÔLE
...MET VRIENDELIJKE MENSEN...
...DIE TYPISCHE DETAILS DIE VAN DIT LAND HET ONZE MAKEN...
HEE!!
?
IJZERLIJM! WAT ATTENT VAN JE OM ONS...
!
NIET KLETSEN! JULLIE GAAN ONMIDDELLIJK NAAR AUSTRALIE !!!
?

Robbedoes door Tome en Janry. © *Dupuis*

DE ZIEKTE WORDT OVERGEBRACHT DOOR AANRAKING, DENK JE DAT SPIP...??
WE MOGEN GEEN RISICO NEMEN! ... VANG 'M!
EUH... WIL JE ME DAT ARGUMENT EVEN GEVEN, DAAR OP... EUH ... DAT DING DAAR...
HEUHUM... JA, DAT BEDOEL IK... VLUG NOU!
...KOM MEE NAAR BINNEN! IK ZAL SNEL ENKELE PROEVEN DOEN. VERTEL ME ONDERTUSSEN HET HELE VERHAAL MAAR!
EN DAN TE BEDENKEN DAT IK VRIENDEN HEB DIE IN ALLE RUST DOOR "BOLLIE EN BILLIE" OF "SNOESJE" MOGEN DARTELEN!

Robbedoes door Tome en Janry. © *Dupuis*

evenwichtig. Ja, het preciese vertellen van het verhaal, de letterlijke tekst, dat is moeilijk samen te doen. Je kunt niet over elk woord gaan diskussiëren. Een van ons is dan ook verantwoordelijk voor de tekst en de ander voor de tekeningen. Zodat niet elk haar of oor permanent ter diskussie staat. Dit verandert niet per plaat. Een voorbeeld: Bij *Virus* heeft Janry zich met de personages bezig gehouden en ik met de decors. We praatten samen de ideeën door en ik schreef de tekst.

Waaróm willen jullie Robbedoes en Kwabbernoot *tekenen?*
J: Toen ik een klein jongetje was waren er twee series die ik adoreerde: *Robbedoes* en *Asterix*. Het is een personage dat me fascineerde toen ik klein was, en toen de mogelijkheid zich voordeed om het zelf te gaan tekenen vond ik dat erg interssant.
T: Voor een auteur die debuteert is het zeer stimulerend om te weten dat zijn werk met een groot publiek in aanraking komt. Aan de andere kant, het is een serie die al meer is overgenomen en het genie van Franquin mist, maar het zijn personages die zich gemakkelijk aanpassen, aan auteurs die verhalen vertellen met spanning en humor. Meer nog dan bewonderaars van *Robbedoes en Kwabbernoot* zijn we bewonderaars van Franquin. Het is fenomenaal om in de voetsporen van zo'n meester te treden.

Krijgen jullie veel reakties van Franquin?
T: Franquin is bijna 60, hij heeft het al druk genoeg, dus wij proberen hem zo min mogelijk lastig te vallen. Toen Fournier de serie overnam heeft hij geruime tijd bij Franquin doorgebracht om het te leren. Franquin was toen de baas. Toen wij begonnen hebben we hem voorgesteld om hem op de hoogte te houden, om de vinger aan de pols te kunnen houden. Hij was erg tevreden over ons werk.
J: We proberen zelf beslissingen te nemen, in de geest van de serie. De belangrijkste referentie zijn de verschenen albums, want zo kent het publiek de personages. Dat ligt anders bij kleine zaken, zoals de voornaam van de burgemeester van Rommelgem. Dan bellen we Franquin op en vragen hoe die persoon heet.

Robbedoes door Tome en Janry. © *Dupuis*

Wat mogen we van jullie verwachten in de toekomst?
J: We hebben nu drie albums klaar. Ze zijn al in *Robbedoes* verschenen. *Avontuur in Australië* – omdat we een plaats zochten waar Robbedoes nog nooit was geweest, en Australië is een erg interessant continent. In het verhaal komt IJzerlijm voor, een crimineel personage dat Franquin heeft geïntroduceerd in de serie. Vervolgens hebben we *Malle Marylin* getekend, dat zich afspeelt in Rommelgem. We introduceren daarin Marylin, een speciale vrouw, een nieuw personage dat wij verzonnen hebben. En het derde album, dat bestaat uit korte verhalen. We hebben er getekend van 8, 14, 16 enz. platen, in totaal zo'n vijftigtal platen. Dupuis wil die bundelen in een album van 44 platen, voor als er een onderbreking is in de reeks. De bedoeling is namelijk om twee albums per jaar uit te gaan brengen. Wij werken nu aan een vierde lang verhaal. Het thema heeft te maken met het feit dat in 1986, als het album zal uitkomen, de komeet van Halley terug zal zijn. Hij passeert de aarde elke 76 jaar. Het fenoneem interesseert ons, we houden van astronomie.

We hebben geen moeite om ideeën te vinden. Het is wel moeilijk om een concreet idee te vinden waarvan je zeker weet dat het een excellent idee is, en in tekeningen om te zetten. Ik kan een idee vinden dat 10, 12 platen lang boeit, maar 44? We hebben twee platen per week in *Robbedoes*, en elke week moet er iets gebeuren wat interessant is. Daardoor wordt het verhaal erg compact. Zowel in het album als in het blad moet het de lezer interesseren. Twee platen is precies genoeg om die opleving te introduceren die het verhaal weer interessant maakt en tevens proberen we elke twee platen iets amusants te laten gebeuren.

*Doen jullie nog dingen naast*Robbedoes en Kwabbernoot?
J: We maken een serie cartoons, 70 tekeningen, als illustratie bij een serie uitzendingen van de RTBF. Het is interessant werk, iets heel nieuws, een ander wereldje. Verder willen we gaan samenwerken met andere auteurs, voor de tekeningen of de scenario's. Met name met Luc Cornant, een jonge tekenaar bij uitgeverij Dupuis. Hij werkt vanuit hetzelfde gezichtspunt.

MET ZO'N KNOPEN BIND JE EEN OLIFANT!
MAAR GEEN EEKHOORN! DAT GEEF IK JE OP 'N NOOTJE!
EERST DIE ZAK ERAF, VOOR ZE STIKT!
OM LUCHT GEEF IK NIET VEEL, MAAR OM LICHT DES TE MEER!...
?
?
8

De eindscores van 1984 Redaktie en medewerkers en hun voorkeuren

door Har Brok (red.)

Problemen van interne aard, helaas kunnen we ons dit jaar niet op een poststaking beroepen, hebben ervoor gezorgd dat de eindscores van 1984 pas in dit nummer kunnen verschijnen. Een gevolg daarvan is ook dat u geen tijd voldoende gehad heeft om uw voorkeur kenbaar te maken. Laat u zich desondanks niet weerhouden om uw lijstjes alsnog in te zenden en wel *vóór* 28 *februari*, omdat we op grond van die lijstjes en de onze de *Stripschriftprijs 1984* willen toekennen, uit te reiken in Breda op de Strip-3-daagse in september. U zult daarbij als deadline moeten hanteren eind november 1984 en u dient zich niet te laten beïnvloeden door de hierna volgende eindscores. Nieuw dit jaar is het feit dat we ook de vaste medewerkers hebben uitgenodigd hun voorkeuren kenbaar te maken, wat een verrassend inzicht geeft in onze schrijvende achterban. Ter illustratie vroegen we ieder van hen een aardige persoonlijke opdracht of tekening van een stripauteur, voor zover beschikbaar. Het staat u vrij uw lijstjes van eenzelfde illustratie te voorzien (liefst een duidelijke fotokopie). Om uiteenlopende redenen ontbreken in deze eindscores de lijstjes van Peter de Raaf en Jan Smet en, omdat dat album door de gestelde termijnen tussen wal en schip viel, *De Jacht* van Christin/Bilal (gelukkig reeds onderscheiden door Het Stripschap). Genoeg gepraat, laat u door deze lijstjes stimuleren om het redaktiesekretariaat – Postbus 15269 te 1001 MG Amsterdam – te overstelpen met uw inzendingen...!

VOOR DICK VAN
— JAN KRUIS 2001 1980
dan, dans en de kinderen
Geschreven en getekend door Jan Kruis en ingekleurd door Els.
DICK IS EEN GROOT KENNER VAN STRIPS...
33'1
Joop Wiggers Produkties B.V., Kockengen

Dick de Boer

Nederlandstalige albums

1. Toonder: *Koning Hollewijn in Halloa* (deel 12)
2. Toonder: *Koning Hollewijn en het Warrewoud* (deel 11)
3. Roep/Wijn: *Het flodderwerk van Pief* (Douwe Dabbert 11)
4. Kabos/Ringrose: *Tekko Taks zet de klok terug* (deel 2)
5. The Tjong Khing/Hartog van Banda: *Arman en Ilva* (deel 7)
6. Kuijpers: *De tanden van de draak* (Franka 7)
7. Abas/Vlottes/Hartog van Banda: *Martin Evans* (Toonders Studio's 7)
8. Wesseling/Hartog van Banda: *Marion, de valse barones* (Toonder Studio's 6)
9. Walthéry/Wasterlain: *Een afgelegen eiland* (Natasja 10)
10. Waisterlain: *De blauwe vos* (Dokter Zwitser 6)
11. Barks: *Donald Duck als geluksvogel* (deel 38)
12. Lohman: *Kraaienhove* (deel 2)
13. Pratt: *De Ethiopiërs* (Corto Maltese).
14. Jijé: *De blanke neger* (Blondie en Blinkie; Jeugdzonden 17)
15. Chaland: *Adolphus Claar*
16. Pjotr/Meynen: *Tommy Gun & Marion Lee*
17. Franquin: *Zwartkijken* (deel 2)
18. Morris/Fauche/Léturgie: *De Daily Star* (Lucky Luke 24)
19. Mazure: *Myra van Dijk, Paris by night* (Toonder Studio's 8)
20. Christin/Mézières: *Verschijningen op Inverloch* (Ravian 11)

Anderstalige albums

1. Tardi: *Le trou d'obus* (Images d'Epinal 2)
2. Barks: *The Carl Barks Library of Walt Disney's Donald Duck* (Set 1)

Niet gebundelde strips

1. Schuiten/Peeters: *De koorts van Urbicande (Wordt Vervolgd)*

Tekenfilm/Animatie

1. Disney: *Mickey's Christmas Carol*

Allerlei/Strips

1. *Steve Canyon Magazine* (Kitchen Sink)
2. *Agent X 9* (Semic)
3. Joost Swarte: Kinderpostzegels 1984.

Allerlei/Schrift

1. *Nemo, the classic comic library* (Fantagraphic Books Inc.)
2. Ph. Goddin: *Corentin en de wegen van het wonderlijke. Paul Cuvelier en de strip.* (Brussel (De Lombard) 1984.
3. *Zozolala*.

Kommentaar: Het moeilijkst zijn de buitenlandse produkten: die zien we vaak pas een jaar later in Nederland. Volgend jaar zal *The Complete Segar Popeye* dan ook wel op mijn lijstje staan. (DdB)

Ruud Booms

Nederlandstalige albums

1. Christin/Mézières: *Verschijningen op Inverloch* (Ravian 11)
2. Bourgeon: *Het ebbehout* (Kinderen van de wind 5)
3. Rivière/Floc'h: *Op zoek naar Sir Malcolm*
4. Pratt: *De Ethiopiërs* (Corto Maltese)
5. Pratt: *Fabel van Venetië* (Corto Maltese)
6. Comès: *De wezel*
7. Cosey: *Op zoek naar Peter Pan* (deel 1)
8. Andreas: *Fragmenten/doorgangen* (Rork 1 en 2)
9. Kresse: *De witte raaf* (Eric de Noorman 11)
10. Forest: *Het geheim van de poesta*
11. Manara: *Dies Irae*
12. Franquin: *Zwart kijken* (deel 2)
13. Loisel/Letendre: *De hoorn van Ramar* (Op zoek naar de tijdvogel 1)
14. Autheman: *De gijzelaar* (Condar 1)
15. Looman: *Dzjengis Khan*
16. Lob/Rochette: *De IJstrein*
17. Legrand/Tardit: *De kakkerlakkenkiller*
18. Veyron: *Eigen-Liefde*
19. Chaland: *Adolphus Claar*
20. ex aequo: Eisner: *Het juweel van Gizeh* (De Spirit); Renard: *De ontsnapping van Ivan Casablanca*; Bourgeon: *De betovering van het Nevelwoud;* Matena: *De Prediker;* Matena *Mythen;* Holdaway: *Take over* (Miranda Blaise 17).

Anderstalige albums

1. Schetter: *Le coffre de box-calf*
2. Loisel/Letendre: *La quête de l'oiseau au temps* (tome 2)
3. Vicomte/Malryo: *La ballade au bout du monde: le grand pays.*

Niet gebundelde strips

1. Auclair: *Bran Ruz*
2. Comès: *Eva (Wordt Vervolgd)*
3. Hermann: *De torens van Bois Maury*
4. Varenne: *Ida Mauz (Titanic)*
5. Schuiten/Peeters: *De koorts van Urbicande (Wordt Vervolgd)*

Kartoen

1. Elly Holtshaus: *Anti-ouders boekje*

Tekenfilm/Animatie

1. *Jane at war* (VPRO-TV: 18-11-'84)
2. *Le roi et l'oiseau.*

Allerlei/Strips

1. Joost Swarte: Kinderpostzegels 1984
2. Ger Rijff: *Rock 'n Roll* (8 kaarten).

Allerlei/Schrift

1. Ph. Goddin: *Corentin en de wegen van het wonderlijke. Paul Cuvelier en de strip.* (De Lombard)
2. H. van den Boom/P. de Raaf: *Stripjaarboek '84-'85.*
3. ex aequo: *Stripschrift* en *Stripofiel*
4. *Zozolala.*
5. *Wordt Vervolgd* (AVRO-TV).

PRUTSWERK
TJONGEJONGE! DR. BROK HEEFT BEREKEND DAT PRUTSWERK TOT HALF FEBRUARI 23254 SPELVOUTEN HEEFT GEMAAKT!
EN DAT ER INMIDDELS 6 ZIJN BIJGEKOMEN!
VOOR MEKAAR
HAR, BIJ GEBREK AAN EEN IDEE VOOR 'N SEXPARODIE HIER EEN STANTJE MIERENNEUKEN.
GERRIT DE JAGER

Har Brok

Nederlandstalige albums

1. Veyron: *Eigen-Liefde*
2. Lob/Rochette: *De IJstrein*
3. Manara: *De Schakelaar*
4. Edika: *Yeah*
5. Rivière/Floc'h: *Op zoek naar Sir Malcolm*
6. De Jager: *De familie D.* en *De familie Goorzon* (De familie Doorzon 6 en 7)
7. Pjotr/Meynen: *Tommy Gun & Marion Lee*
8. Legrand/Tardi: *De Kakkerlakkenkiller*
9. Morris/Fauche/Léturgie: *The Daily Star* (Lucky Luke 24)
10. Clerkx: *Jan Klaassen*
11. Cosey: *Op zoek naar Peter Pan* (deel 1)
12. Martin/Pleyers: *Het Goud van de dood. De Kluizenaar* en *Het geheim van de weerwolf* (Trinstan/Xan)
13. Chaillet: *De gevangene van de Satan* en *De Byzantijnse* (Vasco)
14. Lob/Alexis/Gotlib: *Superdupont*
15. Franquin: *Zwart kijken* (deel 2)
16. Kuijpers: *De tanden van de draak* (Franka 7)
17. Renard: *De ontsnapping van Ivan Casablanca*
18. Matena: *Mythen*
19. De Moor: *Tijl Uilenspiegel* (4 delen) en *Willem de Vrijbuiter* (De Moorreeks 5)
20. Chaland: *Adolphus Claar.*

Anderstalige albums

1. Hergé: *L'Oeuvre intégrale de Hergé* (deel 1)
2. Fromental/Floch: *En pleine guerre froide* (Humanoïdes)
3. Tardi: *Le trou d'obus* (Image d'Epinal 2)
4. Montellier: *Odile et les crocodiles*
5. Chaland: *Le crimétière des éléphants* (Freddy Lombard)

Niet gebundelde strips

1. Torres: *De man die mompelde* (Roco Vargas) *(Wordt Vervolgd).*
2. Tardi: *De tweekoppige drenkeling* (Isabelle Avondrood) *(Wordt Vervolgd).*
3. Mark en Luuk Smeets: *Klein provinciaal nieuws (Gezellig & Leuk 6).*
4. Het werk van de gebroeders Varenne in *Titanic.*
5. Het werk van Liberatore/Tamburini in *Titanic.*

Kartoen

1. Van Straaten: *Aanstoot* (ondanks HFS)
2. Marlèn Nolta (in *Het Parool*)
3. Kamagurka (overal)
4. Ernst: *Knipoogje* (deel 4)
5. Hein de Korte's *Belgenmoppen.*

Tekenfilm/Animatie

1. Pink Panther (TV)
2. De smurfen (TV)
3. Intro VARA-TV-programma

Allerlei/Strip

1. Nieuwjaarskaart Studio's Hergé 1984
2. Ansichtkaartenserie Swarte Kinderpostzegels (Lambiek).
3. Geëmailleerde speldjes Kuifje/Jacobs/Ranxerox (De Lombard)
4. Kleurenbijlage *Vrij Nederland* (Van Straaten/Swarte/Boogaard)
5. Stripaktiviteiten van Van Wulften in *Nieuwe Revu, De Waarheid* en *Het Parool* (en waar elders).

Allerlei/Schrift

1. C. Le Gallo: *De wereld van Edgar P. Jacobs* (De Lombard)
2. B. Peters: *Les Byoux ravis* (Magic Strip) en J.-M. Apostolides: *Les métamorphoses de Tintin* (Ed. Seghers)
3. H. Matla: *Stripkatalogus 1984/1985* en *L'année de la bande desinée 83/84* (Temps Futur)
4. *Les Cahiers de la bande dessinée* (Glénat)
5. B. Peeters: *De wereld van Hergé* (Casterman) en Groensteen/Martin: *Avec Alix* (Casterman).

Kommentaar: Een jaar vol tegenvallers *(De crypte* van Martin/Chailet; *Swarte Hors Série;* Ph. Goddin over Cuvelier),

meevallers (herdrukwerk Vandersteen, Sleen, enz.), en oude getrouwen, die soms wegens ruimtegebrek ontbreken (diverse albums Pratt, Manara, Stevenhagen en De Jager, Gezellig en Leuk). Verder in dit wat moeizame *Stripschrift*-jaar een overvloed aan sekundaire literatuur. Wie dat laatste zou willen bijhouden komt onderhand aan striplezen niet meer toe. (HB).

Jac Drewes

Nederlandstalige albums

1. Rochette/Lob: *De IJstrein*
2. Veyron: *Eigen-Liefde*
3. Andreas: *Fragmenten/Doorgangen* (Rork 1 en 2)
4. Matena: *Mythen*
5. Bourgeon: *Het ebbehout* (Kinderen van de wind 5)
6. Renard: *De ontsnapping van Ivan Casablanca*
7. Hermann: *De winter van een clown*
8. Servais: *Isabelle*
9. Giardino: *Een vrolijke Kerst*
10. De Jager: *De familie D.* (De familie Doorzon 6)
11. Legrand/Tardi: *De Kakkerlakkenkiller*
12. Manara: *De schakelaar*
13. Loisel/Letendre: *De hoorn van Rama* (Op zoek naar de tijdvogel 1)
14. Salmon/Incolle: *De kluizenaar van Hoëdic*
15. Edika: *Yeah*
16. Christin/Mézières: *Verschijningen op Inverloch* (Ravian 11)
17. Bourgeon: *Gezellen van de schemering*
18. Lawrence/Lodewijk: *De doolhof van de dood* (Storm 11)
19. Bucquoy/Hernu: *De nacht van de bok*
20. Jijé: *Charles de Foucauld.*

Anderstalige albums

1. Eisner: *Signal from Space*
2. Hermann: *Les tours de Bois Maury*
3. Martin/Juillard: *Le Pique rouge*
4. Montellier: *Odie et les Crocodiles*
5. Chaykin: *American Flagg*
6. Chaland: *Le cimétière de éléphants*
7. Gillion: *Terra*
8. Eisner: *Spirit-comic*
9. Yann/Conrad/Lucie: *Le dinosaure blanc* (Bob Marone)
10. Sienkiewicz: *The new mutants*

Niet gebundelde strips

1. Diverse strips in *Titanic (Ida Mauz, Ranx)*
2. Comès: *Eva (Wordt Vervolgd)*
3. Schuiten/Peeters: *Fièvre d'Ubicande (A Suivre)*
4. Cosey: *Peter Pan (Kuifje*-weekblad)
5. Eisner: *Life Force (Will Eisner's Quarterly)*

Kartoen

1. Van Straaten: *Aanstoot*
2. Munnik: *Hoezo scheef verdeeld?*
3. Vegter: *25 Jaar Consumentengids*

Allerlei/Strip

1. Joost Swarte: *Swarte Hors Série* (Futuropolis)
2. Eisner: *A contract with God (Jiddische en Hebreeuwse uitgave)* (Lambiek)
3. Joost Swarte: Kinderpostzegels 1984.
4. Mitacq: *Joris Jasper* (Dupuis)

Allerlei/Schrift

1. *Les Cahiers de la Bande Dessinée* (Glénat)
2. B. Peeters: *De wereld van Hergé* (Casterman)
3. *Nemo, the classic comic library* (Fantagraphic Books Inc.)
4. De nieuwe striprubrieken in de weekbladen *Kuifje* en *Robbedoes.*

Rob van Eijck

Nederlandstalige albums

1. Kresse: *De Witte Raaf* (Eric de Noorman XI)'
2. Matena: *Mythen*
3. Pratt: *De Ethiopiërs* (Corto Maltese)
4. Rochette/Lob: *De IJstrein*
5. De Jager: *De Familie Goorzon* (Familie Doorzon 7)
6. Windig & De Jong: *Fnirwak*
7. Rosinski/Van Hamme: *De val van Brek Zarith*(Thorgal 6)
8. Franz/Vernal: *De gladiatoren van Marsia* (Jugurtha 12)
9. Matena: *De Prediker*
10. Edika: *Yeah*
11. De Jager: *Liefde & Geluk* (deel 2 en 3)
12. Jijé/Lob: *Het Duel* (Jerry Spring 18)
13. Manara: *Dies Irae*
14. Matena: *Lazarus Stone*
15. Toonder: *Mooi is dat* (Bommel)
16. Barks: *Donald Duck als geluksvogel* (Duckreeks 38)
17. Bourgeon: *Ebbenhout* (Kinderen van de Wind 5)
18. De Smet/Delporte: *Het verdwenen water* (Otto, Olivier en Oscar)
19. Franz: *Een Hongaarse in Pendjab* (Lester Cockney 3)
20. Stevenhagen: *Han & Hanneke (deel 2 en 3)*

Allerlei/Strip

1. Toonder: *Het klerenkoffertje* (in *Donald Duck*)
2. *Zetari (in Panorama*)

Allerlei/Schrift

1. Matla: *Stripkatalogus 1984/1985*
2. Van den Boom/De Raaf: *Stripjaarboek '84-'85* (Arboris)
3. Ph. Goddin: *Corentin en de wegen van het wonderlijke, Paul Cuvelier en de strip* (De Lombard)
4. B. Peeters: *De wereld van Hergé* (Casterman).

Kommentaar: Het bepalen van de eerste plaats was dit jaar weer eens een moeilijke zaak: er was veel kwaliteit, dus geen boek dat metershoog boven alle andere uitschoot. Daarom dus maar een klassieke favoriet bovenaan, vooral omdat de verhalen in dit deel XI van de voortreffelijke Panda-uitgave het begin inluiden van de Eric-periode die ik qua tekeningen als het hoogtepunt van de hele serie beschouw.
Dick Matena is dit jaar ruim vertegenwoordigd, te danken aan het feit dat zijn reeds lang in het buitenland verschenen verhalen kort geleden plotseling massaal ook vaderlands zijn uitgegeven. En gezien het buitengewone en grensverleggende karakter van zowel verhaal als tekeningen heb ik dan ook meteen alle drie de albums in de lijst opgenomen.
Wat de overige boeken betreft, sommige albums staan er op als representant van een hele serie, *De Familie Doorzon, Thorgal, Jugurtha, Kinderen van de Wind* en de onvolprezen *Barks-Duckreeks* (en *Eric de Noorman* natuurlijk ook).
En verder: *Pratt* is poëzie, *Fnirwak* dolle pret, *Edika* prettig gestoord en *De IJstrein* huiveringwekkend. Prachtige tekeningen in *Dies Irae*, spitse humor in *Liefde & Geluk* en *Han & Hanneke,* kreatieve taal en bezonkenheid in *Mooi is dat* en eerbied voor een Oude Meester in *Het Duel*
Veel variatie dus in dit lijstje, als afspiegeling van een jaar veelzijdig genieten

van een steeds rijker geschakeerd stripaanbod. Bij het selekteren van een toepasselijke opdracht in een stripalbum ter illustratie is mijn keuze gevallen op de hierbij afgedrukte van Vandersteen, gemaakt tijdens het eerste interview dat ik voor *Stripschrift* heb gehouden; een stukje jeugdsentiment dus... (RvE).

Hans Frederiks

Albums

Wat een ellende. Ik ben al veel te laat met het inleveren van mijn top-lijst en nog steeds weet ik bij God niet wat ik er op moet zetten.
Zo, spontaan uit mijn geheugen, wist ik eigenlijk geen één album op te noemen dat me van '84 is bijgebleven. Dan maar in de boekenkast gedoken. Interessante Nederlandse albums kom ik niet tegen. Uiteindelijk blijf ik zitten met een zeer klein stapeltje Franse albums.
Vooruit dan maar, hier komen ze:

1. Mézières/Christin: *Les Spectres d'Inverloch*, Dargaud.
   Dit keer geen 'experimentele' strip bovenaan, nee, gewoon een spannend verhaal, een klassieke, 'ouderwetse', strip, die ook nog heel mooi getekend is.
2. Chantal Montellier: *Odile et les Crocodiles*, Humanoïdes Associés; Helpen kan ik het ook niet dat er weer een Montelier hoog in mijn lijst is terecht gekomen. Ze is nu eenmaal getalenteerd en ze vernieuwt zich nog steeds. Vrolijk is dit album wederom ook niet, integendeel zelfs. Maar wel uiterst fascinerend.
3. Tardi: *Le trou d'obus*, Imagerie Pellerin a Epinal;
   Een fantastisch, mooi uitgegeven album van Tardi over de eerste wereld-oorlog. Zoals hij al eerder liet zien kan hij de waanzin van die oorlog perfect in beeld brengen.
4. Bilal/Christin: *Los Angeles,* Autrement Albums;
   Eigenlijk een mislukt boek, maar toch op mijn lijstje terecht gekomen. Christin greep te hoog, zijn teksten zijn onleesbaar en roepen irritatie op. Het idee voor het boek, de mengeling tussen fictie en werkelijkheid, een 'New Journalism-achtige' benadering is alleen door Bilal goed uitgewerkt. De vervreemdeling die hij bereikt door op foto's te gaan schilderen is precies wat dit project nodig had.
5. Charras/Montellier/Robial: *La Toilette*, Futuropolis;
   Ook een beetje mislukt, dit boek. Bijna onleesbaar, maar omdat het experiment interessant was, in dit lijstje opgenomen.

Niet gebundelde strips

In de tijdschriften gebeurden interessantere dingen.
Om maar met een Nederlands tijdschrift te beginnen; *Doorzon's komplete Karavan gids*. Niet als geheel geslaagd, maar één verhaal stak met kop en schouders boven alles uit: *Hebbedingetje* van Eric Scheurs, een fantastisch woordloos verhaal van detective Adrian Backfish. Doet u mij maar meer van dit!
En net als vorig jaar: *RAW*, maar één keer verschenen dit jaar, met hoogtepunten *Maus*, van Art Spiegelman, *A Marriage made in Hell* van Burns en *Jimbo* van Panter. In *(A Suivre)* trof ik dit jaar tal van goede verhalen aan: *Le Sang du Flamboyant* van Auclair en Migeat, De avonturen van *Roco Vargas* van Torres, en van Charyn/Boucq *La Femme du Magicien.*
Conclusie voor dit afgelopen jaar: eigenlijk een mislukt stripjaar. Een andere conclusie zou kunnen zijn dat ik blasé geworden ben, maar, meneer mevrouw, het gaat toch om kwaliteit en die was er niet zoveel, anders had mijn geheugen met wel meer verteld.
P.S. Ik ben toch nog het leukste album van het jaar vergeten: *Fnirwak* door maître Windig en maëstro De Jong.

Mat Schifferstein

Nederlandstalige albums

1. Pratt: *De Ethiopiërs* (Corto Maltese)
2. Andreas: *Fragmenten/Doorgangen* (Rork 1 en 2)
3. Varenne: *Ida Mauz*
4. Vance/Van Hamme: *Zwarte Vrijdag* (XIII)
5. Bourgeon: *Ebbenhout* (Kinderen van de Wind 5)
6. Blanc Dumont/Harlé: *Silver Canyon* (Jonathan Cartland)
7. Pratt: *Fabel van Venetië* (Corto Maltese)
8. Gezellig en Leuk: *Fnirwak*
9. Crepax: *Histoire d'O*
10. Veyron: *Eigen-Liefde*
11. Legrand/Tardi: De kakkerlakkenkiller
12. Cosey: *Op zoek naar Peter Pan* (deel, 1)
13. Vandersteen: *Lambiorix* (Suske en Wiske Klassiek)
14. Ceppi: *Het wespennest* en *In de greep van Howrah* (Stephane)
15. Chaland: *Adolphus Claar*
16. Matena: *Mythen*
17. Matena: *De dochter van de prediker*
18. Kuijpers: *De tanden van de draak* (Franka 7).
19. Renard: *De ontsnapping van Ivan Casablanca.*

Anderstalige albums

1. Andreas: *Cyrrus*
2. Munoz/Sampayo: *Rencontres* (Alack Sinner)
3. Andeas: *Cromwell Stone*
4. Crepax: *Per amore di Valentina* (Valentina)
5. Chaland: *Le cimétrière des éléphants* (Freddy Lombard).
6. Micheluzzi: *A la récherche des guères perdues* (Marcel Labrume)
7. Montellier: *Odile et les crocodiles.*

Niet gebundelde strips

1. Chaland: *Le jeune Albert (Titanic* en *Métal Hurlant)*
2. Schuiten/Peeters: *De koorts van Urbicande (Wordt Vervolgd)*
3. Pétillon: *De Mexikaanse zanger (Titanic)*
4. Toth/Bernet/Sanchez: *Torpedo 1936 (Titanic* en *Echo des Savanes USA)*
5. Jones: *I'm Age (Heavy Metal)*

Allerlei/Strip

1. Winghton/Shelley: *Frankenstein*
2. Loustal: *Zenata Beach*
3. *Steve Canyon Magazine* (Kitchen Sink)
4. *Titanic*

Allerlei/Schrift

1. *Les cahiers de la bande dessinée* (Glénat)
2. B. Peeters: *Les Bijoux ravis* (Magic Strip)

Kommentaar: Helemaal eerlijk is zo'n lijst met titels nooit; je hebt nooit alle boeken of niet-gebundelde strips gelezen die je interessant lijken. Daar heeft echter iedere samensteller last van, dus vooruit.
Ik heb bij de beoordeling van de strips geen rekening gehouden met de soms gebrekkige afwerking van het album, hetgeen mijn leesgenot echter wel vermindert. Zo bijvoorbeeld de niet-ingekleurde, slecht geletterde en gedrukte Castermanuitgave van *Fabel van Venetië,* die niet-ingekleurde versie van *Eigen-Liefde*, en het verwaarlozen van de links-rechtsbladspiegel in de Lombard-uitgave van *Doorgangen* (Rork 2).
Kwalitatief is 1984 een uitstekend stripjaar geweest, met als hoogtepunten vier (!) albumuitgaven van Andreas, de oprichting van het uitstekende, kritische blad *Les cahiers de la bande dessinée*, en de lang verwachte uitgave van Shelley's klassieke *gothic novel Frankenstein*, geïllustreerd door Berni Wrightson; zonder twijfel zijn beste werk.
Wat volgend jaar betreft wacht ik vol spanning op met name Loustals *Coeurs de sable,* de nieuwe *Isabelle Avondrood*, Kaluta's *Startruck* en de luxe editie van Jacob's *Blake en Mortimer*. (MS)

Bert Smit

Nederlandstalige albums

1. Franquin: *Zwart kijken* (deel 2)
2. Andreas: *Fragmenten/Doorgangen* (Rork 1 en 2)
3. Christin/Mézières: *Verschijningen op Inverloch* (Ravian 11)
4. Cosey: *Op zoek naar Peter Pan* (deel 1)
5. Blanc Dumont/Harlé: *Silver Canyon* (Jonathan Cartland)
6. Matena: *Mythen*
7. Derib: *Hij die tweemaal geboren werd* (deel 2)
8. Derib: *De wilde wind* (Buddy Longway)
9. Kuijpers: *De tanden van de draak* (Franka 7)
10. Walthéry/Wasterlain: *Het afgelegen eiland* (Natasja 10)
11. Jijé: *Don Bosco*
12. Mitacq/Charlier: *Joris Jasper Eerste Avonturen*
13. Wesseling/Hartog van Banda: *Marion, de valse barones (Toonder Studio's 6)*
14. *Raymakers/Wilms: Boes* (deel 6)
15. Hislaire: *De IJskoningin* (Frommeltje en Viola 3)
16. Rivière/Floc'h: *Op zoek naar Sir Malcolm*
17. Vance/Van Hamme: *Zwarte Vrijdag* (XIII)
18. Martin/Pleyers: *Het geheim van de weerwolf* (Tristan)
19. Van Straaten: *Vader en zoon* (deel 12)
20. Sleen: *De terugkeer van Geeraard de Duivel* (Nero)

Anderstalige albums

1. Vink: *Le moine fou* (Dargaud)
2. Walsh/McClure: *La petite Annie* (Futuropolis)
3. Crane: *Buz Sawyer* (Futuropolis)
4. Berke Breathed: *Bloom County, Loose tails* (Little Brown and Company)
5. Mayko: *Grimion gant de cuir, Sirène* (Glénat)
6. Dermaut/Bardet: *Malefosse, L'attentement* (Glénat)
7. Micheluzzi: *A la recherche des guèrres perdues* (Marcel Labrume) (Humanoïdes)
8. Chaland: *Le cimétière des éléphants* (Humanoïdes)
9. Malès: *Le requin, mon frère* (Glénat)
10. Vicomte/Makyo: *Balade au bout du monde, Le grand pays.*

Niet gebundelde strips

1. Tardi: *Le noyé à deux têtes (A Suivre)*
2. F'Murr: *Le fils de Jehanne Darque (A Suivre)*
3. Auclair/Migeat: *Le sang du flamboyant (A Suivre)*
4. Tito: *Soledad (Circus)*
5. Andreas: *Cyrus (Métal Hurlant)*

Kartoen

1. Quino: *Provision d'humeur* (Glénat)
2. Giles: *Cartoons* (Express Books)
3. Ernst: *Knipoogje* (deel 4) (De Lombard)

Allerlei/Schrift

1. *Les cahiers de la bande dessinée*
2. *Stripschrift*
3. *Stripofiel*
4. Ph. Goddin: *Corentin en de wegen van het wonderlijke. Paul Cuvelier en de strip* (De Lombard)
5. *Vous avez dit B.D. ... Jijé* (Dupuis)

Kommentaar: Men heeft mij voor de éérste keer gevraagd mijn voorkeur op stripgebied kenbaar te maken. Omdat dit verzoek mij pas vrij laat bereikt heeft, omdat ik het bovendien ook niet verwachtte, is deze lijst provisorischer dan mij eigenlijk lief is. Desondanks geeft ze een redelijk beeld van de strips die ik in 1984 graag gelezen en bekeken heb. Bij de lijst Nederlandstalige Albums dient opgemerkt te worden dat de volgorde zeker niet duidt op een absolute voorkeur. Wel is het zo dat binnen deze lijst een zekere gradatie te bespeuren valt: de strips uit de eerste helft zijn me wat beter bevallen dan de strips uit de tweede helft. Hetzelfde geldt ook voor mijn andere lijsten. Nog twee opmerkingen: Eerstens over animatie, ik kijk er graag naar, maar ik heb er geen verstand van en ik weet niet wat er zo al verschijnt. Tweede's, ik heb alle boeken verwerkt tot 23 november. Alle boeken die mij daarna nog onder ogen komen zullen dus in de lijsten van 1985 verwerkt moeten worden. (BS).

René Smulders

Nederlandstalige albums

1. Andreas: *Doorgangen* (Rork 2)
2. Vance/Vvan Hamme: *Zwarte Vrijdag* (XIII)
3. Bourgeon: *Het ebbehout* (Kinderen van de wind 5)
4. Mitacq/Charlier: *Joris Jasper Eerste Avonturen*
5. Kuijpers: *De tanden van de draak* (Franka 7)
6. Pratt: *De Ethiopiërs* (Corto Maltese)
7. Cosey: *Op zoek naar Peter Pan* (deel 1)
8. Andreas: *Fragmenten* (Rork 1)
9. Bézian: *Eeuwwisseling*
10. Hislaire: *De IJskoningin* (Frommeltje en Viola 3)
11. Ribera/Godard: *De grote alchemist* (Axel Moonshine 3)
12. Legrand/Tardi: *De kakkerlakkenkiller*
13. Varenne: *Ida Mauz*
14. Follet (ondanks het scenario van Duchâteau): *De blinde piraat* (Jan Kordaat 10).

Anderstalige albums

1. Andreas: *Cromwell Stone*

Niet gebundelde strips

1. Schuiten/Peeters: *De koorts van Urbicande (Wordt Vervolgd)*
2. Servair/Dewamme: *Malmorison* (Wordt Vervolgd)
3. Andreas: *De grot der herinnering* (weekblad *Kuifje*)
4. Kolk: *NV Moord (Titanic)*
5. Martin/Juillard: *Arno (Titanic).*

Kommentaar: Dit jaar bracht een aantal zeer mooie albums en was dus best interessant, maar ik ben ook erg teleurgesteld in een aantal albums (bijv. *De Crypte* van Martin/Chaillet), zodat ik nu streng alles wat niet echt voor mij de moeite waard was heb weggelaten. Verder heb ik nog niet alles wat verscheen kunnen lezen: vandaar deze bescheiden lijstjes. (RB).

Donald Stroomberg

Nederlandstalige albums

1. Bourgeon: *De Betovering van het Nevelwoud*
2. Matena: *Mythen*
3. Roep/Wijn: *Het Flodderwerk van Pief* (Douwe Dabbert 11)
4. Bourgeon: *Het Ebbehout* (Kinderen van de Wind 5)
5. Bucquoy/Hernu: *Bokkerijders in de Nacht* (Alain Moreau 1)
6. Morris/Fauche/Léturgie: *The Daily Star* (Lucky Luke 24)
7. Rochette/Lob: *De IJstrein*
8. Segrelles: *De Helse Formule* (De Huurling 1)
9. Floc'h/Rivière: *Op Zoek naar Sir Malcolm*
10. Tardi/Legrand: *De Kakkerlakkenkiller*
11. Scheurs/Hansen: *1984*
12. Renard/Vasseur: *De Elfen van Pomariolus*
13. Pecquer/Franz: *Thomas Noland: Enkele Reis naar de Hel*
14. Diversen: *Guus Klater 5*
15. Eisner: *Het Juweel van Gizeh* (The Spirit)
16. Veyron: *Eigen-Liefde*
17. Renard: *De Ontsnapping van Ivan Casablanca*
18. Mitacq/Charlier: *Joris Jasper Eerste Avonturen*
19. Roep/Loerakker: *De Vaderlandse Geschiedenis tot 1648* (Van Nul tot Nu 1)
20. Cosey: *Op zoek naar Peter Pan (deel 1)*

Anderstalige albums

1. Eisner: *Signal from Space* (Kitchen Sink Press)
2. Lecigne: *Les Héritiers d'Herge* (Magic Strip)
3. Bingham: *Beowulf* (First Comics)
4. Liberatore/Tamburini: *RanXeron in New York* (Taschen Comics)
5. Eisner: *An Opmakh mit Got* (Lambiek)
6. Lecigne: *Swarte Hors Séries* (Futuropolis)
7. Diversen: *Son of Heavy Metal* (H.M. Inc.)
8. O. Brien: *Donald Duck/50 Years of Happy Frustration* (Three Duck ed.)
9. Claes: *Whisky's Dreams* (Bahia Verlag)
10. Eisner: *Spirit Color Album 3* (Kitchen Sink)

Niet gebundelde strips

1. Hermann: *De torens van Bois Maury (Titanic)*
2. Tardi: *De tweekoppige drenkeling* (Isabelle Avondrood in *Wordt Vervolgd)*
3. De Smet *De Generaal (Titanic)*
4. Font: *De gevangene van de sterren (Titanic)*
5. Martin/Juillard: *Schoppenrood* (Arno in *Titanic*)

Kartoen

1. Rickard: *De Mad Gids voor Geschriften-Gluurders*
2. Hart: *Oerm* (deel 1)
3. Allen/Hample: *Het feiloze falen van Woody Allen*

Tekenfilm/Animatiefilm

1. *Er was eens... een Muis: 60 jaar Walt Disney* (WD Home-Video)
2. *Jane at war* (VPRO-TV 18-11-1984)
3. *De beroemdste honden ter wereld* (WD Home-Video)

Allerlei/Strip

1. Joost Swarte: Kinderpostzegels 1984
2. *Titanic*
3. T-shirt/sweatshirt *Het Gele Teken*
4. Het maandblad Wordt Vervolgd
5. T-shirt Sjors en Sjimmie 'Rampestampen'

Allerlei/Schrift

1. *Zozolala*
2. *Stripofiel*
3. Ph. Goddin: *Corentin en de wegen van het wonderlijke. Paul Cuvelier en de strip* (De Lombard)
4. *Nemo, the Classic Comics Library* (Fantagraphic Books Inc.)
5. *The Comics Journal* (Fantagraphic Books Inc.)

POSTRIPTUM

Fantasie

Toegegeven, het getuigt van uitzonderlijk grote moed om een klasse-strip als 'Jeremiah' af te kraken; van moed ja, doch zeker niet van intelligentie. Waarschijnlijk moet uw artikel gezien worden in het kader van de actie 'Grote Namen Kraken', een actie waarbij het de auteur van het artikel niet zozeer gaat om het schrijven van een behoorlijk gefundeerd artikel, maar veelal om het van zich afschrijven van de eigen frustraties, in uw geval vooral het missen van een gezonde dosis fantasie.
Naar onze weldoordachte mening interpreteert u, in uw doorom als zeer storend ervaren artikel, maar in het wilde weg rond, hetgeen uw artikel met elke nieuwe regel nog subjectiever maakt.
Welke reden(-en) heeft u om aan te nemen dat Hermann niet nadenkt over de door hem beschreven gemeenschappen? Zoals u zelf al stelt is een bladzijden lange uitweiding over voorgeschiedenis, personages en gebeurtenissen verhaalvertragend; dat kan de reden dus niet zijn.
Uw probleem is dat u de fantasie ontbeert waarmee de 'na-de-ramp-strip' gelezen dient te worden. Wij beseffen dat een schrijver ongaarne geconfronteerd wordt met zulk een boude uitspraak, doch in uw geval is dit overduidelijk.
Men moet zich inleven in de gemeenschappen zoals deze in 'Jeremiah' beschreven zijn, en wij zijn de eersten om toe te geven dat dat niet eenvoudig is. Wanneer men daartoe echter, zoals u niet, in staat is, 'ziet' men dat het duidelijk is, dat iedere leefgemeenschappen een andere structuur heeft, daar elke kleine samenleving op haar, geïsoleerde manier de ramp te boven is gekomen; dit is de oorzaak van het feit, dat er geen overeenkomsten zijn tussen de verschillende gemeenschappen.
Het moge duidelijk zijn dat u dit artikel nooit geschreven zou hebben, indien u ook maar een greintje fantasie zou hebben bezeten; u zou dan ook niet met een 'onbevredigend gevoel' zijn achtergebleven. Wij raden u aan zich in het vervolg met de, slechts een geringe fantasie eisende, non-fictie bezig te houden.
Met Hoge Achting en Kloonologische Groeten.
'Intellectueel Nederland Ontwaakt'

'Intellectueel Nederland Ontwaakt'
James R. R. Drabble, (voorzitter)
Robert Esdoorn (Ere-voorzitter)

Naschrift met Mat Schifferstein:
Niet de lezer, maar de schrijver (of de tekenaar) heeft behoefte aan fantasie. De *tekenaar* Hermann is vernieuwend en (dus) boeiend, de *schrijver* Hermann echter niet. De verhalen die hij schrijft lijken allemaal op elkaar, en inhoudelijke elementen bevatten weinig oorspronkelijks: de leefgemeenschappen waarmee Jeremiah in kontakt komt verschillende *alleen aan de oppervlakte* van samenlevingsvormen die wij kennen.
Striplezers die een stripverhaal al goed vinden als dat maar goed getekend is hebben niets aan dit artikel.
Een stuk schrijven is alleen zinvol als je je mening beargumenteerd; dat geldt voor mijn artikel evenzeer als voor jullie brief. Anders krijg je als lezer inderdaad de indruk dat iemand er maar op los fanta-, eh, interpreteert.

Hanssen
Mijn komplimenten voor uw goede blad, dat helaas ook zijn dieptepunten kent.
Ik wilde hierbij graag reageren op het dieptepunt van Stripschrift *183, juist, de brief van Wout Paulussen.*
Tot op het moment dat deze persoon schrok ben ik volledig met hem eens. Maar daarna...?
Want ten eerste kan hij niet goed lezen. Er staat namelijk niet dat Wim Hanssen inderdaad de soepelheid van Chaland zou bezitten, maar dat hij er slechts aan doet denken.
Ten tweede, ik begon met een zekere achterdocht te kijken of dit briefje geen plagiaat was van het boekwerkje van Møhlmann.
Immers, hij hanteert hetzelfde ziekelijke toontje. Hoe haal je het in godsnaam in je stomme kop om een klasse-tekenaar een ordinaire jatter te noemen? O jee, begin ik ook al te schelden! Verder nog veel succes met uw goede, vooral ook betrouwbare blad.

Jean Janard, Rotterdam

CARTOONS!

Telkens weer krijg ik een opgewonden gevoel... Jordan Pop-Iliev

door Peter Nieuwendijk

Een cartoonist met het gezicht én de lach die je bij een cartoonist mag verwachten. Twinkelende oogjes boven een altijd opgetrokken mond.
Jordan Pop-Iliev werd geboren in een klein Joegoslavisch dorpje in Centraal Macedonië. Op 10-jarige leeftijd verhuisde de familie Pop-Iliev naar het toen nog oude Skopje (van vóór de aardbeving!).
Na lagere- en middelbare school studeerde Jordan Joegoslavische literatuur én industrieële vormgeving. Vanaf '69 is hij werkzaam als docent en adviseur bij de firma 'Rudnici i Zelezarnica'-Skopje.
In de zelfde stad leerde hij zijn echtgenote Violeta kennen. Een meisje uit zijn geboortestreek.
De naam Pop-Iliev komt van een verbastering van het Franse Pape-Il-y-a. Waarschijnlijk was één van zijn voorouders 'n geestelijke. Hoewel zijn werk weinig religieuze invloeden verraadt.
Jordan Pop-Iliev is een fanatieke deelnemers aan vele kartoenales: o.a. Belgrado, Skopje, Montréal, Tolentino, Kraguevac. Pescara, Duisburg, Knokke-Heist,Legnica, Beringen (Dit jaar: 1e vermelding) en Amstelveen (2 maal geselecteerd én dit jaar gastcartoonist ttv 't 2e Nederlands Cartoon Festival).
Vanaf november 1984 is hij voorzitter van de Macedonische Cartoonistenvereniging die nauwe banden onderhoudt met *Tulp* (Nederland), *Kever* (België) en de Cartoonists Club of Great Britain.

Hoe zit dat precies met die leuke naam van jou?
Ver weg in de familiegeschiedenis moet een priester of pastoor 'gezeten' hebben, hopelijk een zondige katholieke, die een kind verwekt heeft bij een lief onschuldig meisje. Dat kind moet dan één van mijn voorouders zijn! De naam werd van geslacht op geslacht overgebracht. Bij een huwelijk in Joegoslavië krijgt de vrouw een aanduiding van de naam van de man, mijn vrouw heet Violeta Pop-Ilieva, samen met mijn zoon en dochter vormen we het gezin Pop-Ilievi.

Heeft het gezinsleven invloed op je cartoons?
Ik hecht erg aan het gezinsleven en dat is tevens mijn favoriete thema. Situaties tussen man en vrouw bezie ik met verschillende ogen, vanuit verschillende standpunten. Het gezin is door de jaren heen een bron voor goede ideeën. Ik doe er nog een tikje ondeugd en wat ironie extra bij.

Vinden de familieleden je prenten ook altijd grappig?
Mijn vrouw Violeta interesseert zich niet zo voor cartoonisten en hun ideeën, dat vind ik erg jammer! Ik probeer haar er wel voortdurend kennis mee te laten maken, ze heeft soms een goed en vlijmscherp oordeel, op den duur zal ze het wel méér gaan waarderen. Mijn zoon tekent nog niet best maar begrijpt meestal de bedoelingen, hij helpt me ook op zijn manier met suggesties, dat werkt ook heel positief op mijn zèlfkritiek.

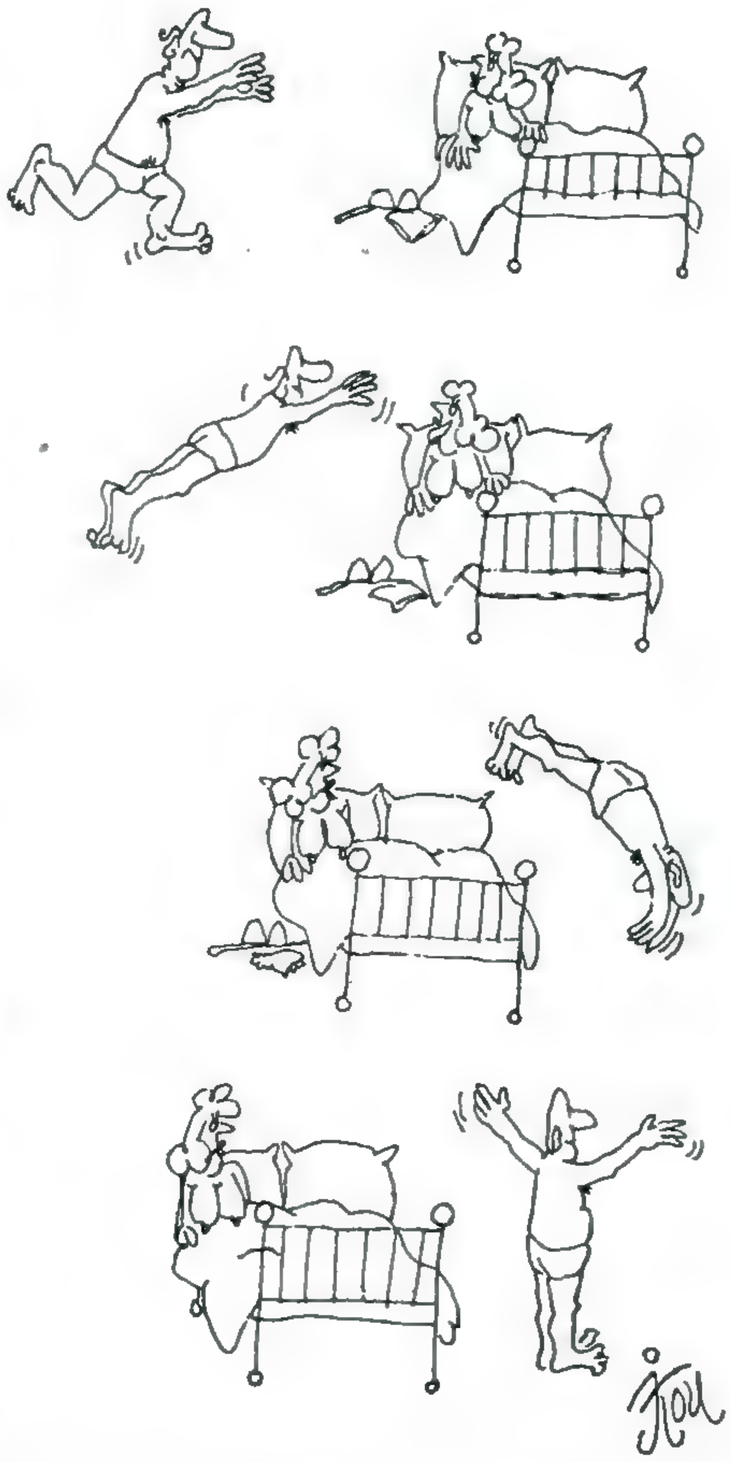

Kritiek op jouw ongesproken humor, doet dat pijn?
Kritiek van kenners waardoor ik mij als cartoonist kan verbeteren vind ik altijd prima. Zo gauw mensen zich er mee gaan bemoeien die niets van de cartoon of cartoonisten begrijpen, maar daar tóch over schrijven, ga ik in de aanval!
De grappen in mijn tekeningen zijn vaak kritische kanttekeningen op mijzelf, het autobiografische is niet weg te denken, het dagelijks leven keert steeds weer terug, de sleur van alle dag, de verrassingen van morgen.

Volgens je vrouw ben je dagelijks met kinderlijk enthousiasme bezig met het tekenen van cartoons. Wanneer is dat begonnen?
Vanaf mijn kinderjaren teken ik al grappige voorstellen, écht met cartoons ben ik vrij laat begonnen. Wél heb ik altijd de humoristische tekeningen en cartoons uit de kranten gevolgd. De aarzeling om zelf te beginnen heeft lange tijd geduurd.

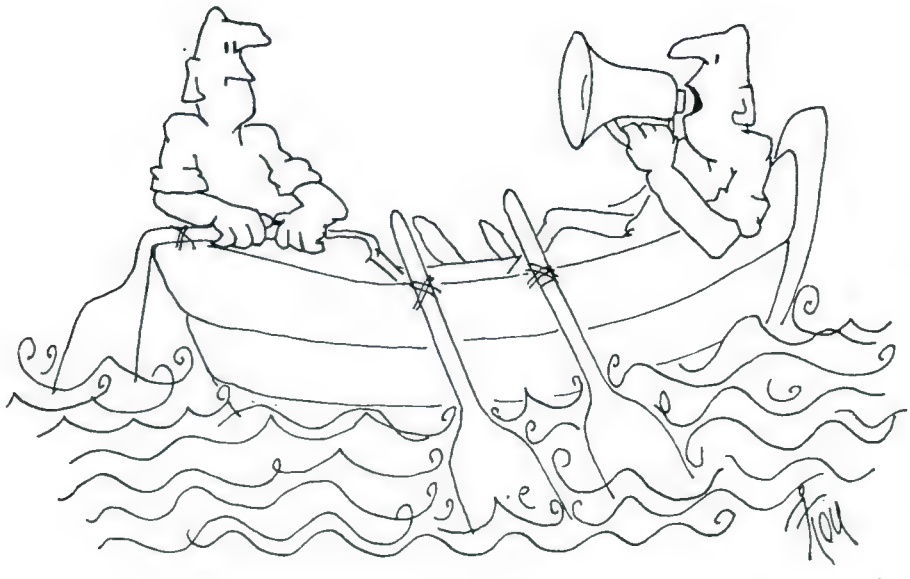

De eerste keer, kun je je dat nog herinneren?
In het tijdschrift 'Metalurge' van de firma waarvoor ik in 1969 begon te werken, werden mijn eerste prenten gepubliceerd. De redactie was, tot mijn verbazing, zéér enthousiast en tevreden over mijn ideeën en vroeg méér... Spoedig werd mij óók ruimte toegewezen in het humoristische tijdschrift 'Osten' (dat World Cartoongallery Skopje organiseert). Daarna volgden 'Pavliha', 'Jež' en veel andere kranten en tijdschriften.

Publiceren de dagbladen in Joegoslavië ook cartoons?
Het is zeldzaam in Jougoslavië dat een cartoon zich tussen de politieke commentaren en berichten bevind, zoals ik dat in Nederland heb gezien. Meestal staat de cartoon op zichzelf, daarom vind je ze ook méér in humoristische teksten. Tóch geven we ook op die manier commentaar op het dagelijks gebeuren. Die getekende commentaren doen vaak niet onder voor de West-Europese politieke cartoon!

Een grappige mededeling of een boodschap? Wat heeft jouw voorkeur?
Beide is van belang. Ik vind het wél nodig dat de cartoon een boodschap in zich heeft, hoe 'klein' die soms ook kan of mag zijn.
Het sterkst komt dat over wanneer er géén woorden worden gebruikt onder de tekening. De tekstloze cartoon heeft m.i. ook méér gevoelswaarde.

Loop je over van ideeën of ga je er echt voor zitten?
Ideeën heb ik zat, zoals de meeste cartoonisten, maar tijd om ze uit te werken minder.
Cartoons tekenen is niet zo eenvoudig als het lijkt. Je maakt je eigen dwarsdoorsnede van de maatschappij en als je prent dan begrepen wordt, ben je geslaagd. Idee, actualiteit én tekening vormen te samen de ingrediënten. Wel probeer ik altijd menselijk te blijven in mijn grappen. Echt geslaagd ben je natuurlijk nooit, meestal vind ik mijn laatst gepubliceerde cartoon de beste!

Wanneer is de tijd rijp, het idee rond en begin je aan een cartoon?
Ook op rustige avonden bladerend door de kranten of met een half oog kijkend naar de tv, kom ik op ideeën, ik noteer die dan in woorden en probeer ze wanneer ik tijd heb uit te werken.
Ik gebruik daarvoor een rotringpen, een prettige dunne lijn die bij mijn karakter past. Eerst maak ik een potloodschets op grof papier, daarna leg ik een betere kwaliteit papier samen met de schets op een lichtbak en maak correcties. 'n Enkele keer teken ik direct op mijn 'mooie' papier, maar goed papier is kostbaar in Joegoslavië.
Een gum gebruik ik nooit. Ik probeer de lijn altijd zo vlot mogelijk te laten lijken, zodat de cartoon (mijn inval) op een snelgetekende gedachte lijkt.

Leidt elk 'bezigzijn' tot een succesvol resultaat?
Nee, dat zou fantastisch zijn. Als ik er niet uit kom, wacht ik op betere tijden, duurt dat lang, dat schuif ik het idee ter zijde als incompleet, dat is wel zo plezierig en makkelijk!

Je hebt een drukke baan, (wat je precies doet is mij niet duidelijk), zou je niet liever de hele dag cartoons tekenen?

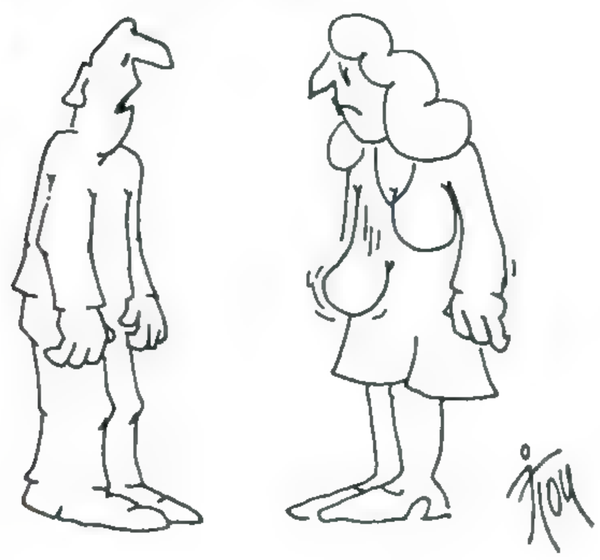

Dat is onmogelijk in ons land, 'n cartoonist krijgt hooguit éénderde betaalt van wat een West-Europese cartoonist krijgt, laat staan een Amerikaanse. Je kunt daar niet leven, ik hou van mijn gezin en wil ze goed kunnen onderhouden.
Tijdens mijn werk denk ik wél, maar werk niet écht aan cartoons, dat doe ik vooral in de weekends, thuis of op mijn volkstuintje even buiten Skopje. Een enkele keer gebeurt dat ook 's avonds laat, wanneer ik niet toe moe ben. Cartoons maken is een solitaire bezigheid, slechts de muziek is dan mijn trouwe kameraad.

Succes, is dat belangrijk voor je?
Telkens weer krijg ik een opgewonden gevoel om mijn prenten afgedrukt te zien in de tijdschriften, het is voor mij steeds weer een grote 'gebeurtenis' die me stimuleert om verder te gaan, mijn werk te perfectioneren, nieuwe ideeën. Het succes is niet aan komen waaien, alles is heel geleidelijk gegaan. Succes is niet mijn motor, wél een prettige beloning.
Aanvankelijk bracht het publiceren niets op, later begonnen de Macedonische kranten mee te betalen. Ik begon in '69, de eerste successen vingen in '75 aan, bij de 7e World Cartoongallery in Skopje.

Werk je speciaal voor die cartoonwedstrijd of gebruik je 'oud' werk?
De tekeningen speciaal gemaakt voor wedstrijden en festivals zijn anders dan de dagelijkse. Het is moeilijker en soms heb je een uitdagend thema. Bovendien kan kleur een extra dimensie geven, wat voor de meeste tijdschriftcartoons niet mogelijk is. Toch is het belangrijk dat je niet vergeet dat 't 'n cartoon dient te blijven. Idee én inhoud moeten overeind blijven. Vaak zie je té veel mooie prenten met té weinig humor.

Wat is voor jou het belang van al die wedstrijden?
Al die festivals dienen de cartoon en de cartoonist. Het is mogelijk om via die wedstrijden in de schijnwerpers te komen en publicaties af te 'dwingen'. Ik hoop nog steeds op een enorm succes in het Westen.

Ben je beïnvloed door andere cartoonisten?
Zelf houd ik van de Duitser Heinrich Bitner, de Tsjech Bartàk en de Argentijn Quinno. Ik hun werk vind je véél humor, niet altijd moraliserend, maar vrijblijvend met een kleine boodschap of terechtwijzing.

Bestaat er een Joegoslavische stijl?
Thema én stijl van de Joegoslavische cartoonist verschillen met die van West-Europa. Wij besteden over het algemeen méér aandacht aan de uitgewerkte prent. Zèlf ben ik daar echter vaak een uitzondering op. We hebben wel verwantschap met de Oost-Europese stijlen, maar zijn niet onder één noemer te vangen met de ons omringende landen. Er zijn duidelijk invloeden van Engelse en Amerikaanse stijlen. Oók politiek nemen wij een bijzondere positie in, wellicht heeft dat er ook mee te maken. We leven in een vrij land met één oog gericht op het Westen en het andere gericht op het Oosten. Niemand zal een aanslag plegen op onze president, want niemand weet precies wie dat is!
Ons volk bestaat eigenlijk uit een aantal verschillende volkeren, we hebben niet duidelijk één identiteit, dus óók niet één stijl.

Tkg of te ruil Illustrated classics en sprookjes in beeld. Tel. 020-474708.

Te koop: gr. partij stripalb. veel oude, o.a. Suske en Wiske, Tom Poes, B. Danny, Bessy enz. Div. spec. alb. Ducks vanaf 1960. Compl. partij origin. Mecano. Pr. in overl. 072-151362.

Part. biedt aan: losse nummers Donald Duck uit jaren 1953/1974, R. v.d. Helm, 01170-3370, Nieuwstr. 43, Oostburg.

Gevraagd: Bulletje en Bonestaak, uitg. De Arbeiderspers, boekjes 11, 12, 13 en 16. J. Zwart, Joh. Verhulststr. 74 huis, Amsterdam, tel. 020-733161.

Gevr.: Piet Marée kabouter bibliotheek en kabouterboekjes, uitg. Mag. de Bijenkorf en andere boekjes 8 × 12 cm. 020-710858.

Aangeboden: enkele zeer mooie schilderijen van Richard Corben. W. Linthout, Bokslaarstr. 30, Lokeren, België, tel. 091485604.

Stripschrift
Oude nummers

Oude nummers van Stripschrift zijn nog steeds verkrijgbaar voor de oorspronkelijke prijs. Bestellingen kunt u richten aan:

Adm. Stripschrift
Antwoordnummer 420
3700 VB Zeist

Na overmaking van het totaalbedrag aan Stripschriften plus *f* 2,50 porto- en administratiekosten op gironummer 209948 tnv. 'Stripschrift', Zeist, wordt het bestelde u thuis gezonden.

19 (*f* 2,25): Kabouterstrips, Paulus de Boskabouter nr. 14.
65 plus (*f* 2,25): Interview Tibet, Rik Ringers leidt de dans (1955); Chick Bill; Tina; Jay Linch door Evert Geradts; De wonderen van Mu.
66 (*f* 2,25): Interview Franquin, Guust Flater, The Spirit van Wil Eisner, Dick Matena (over de Macaroni's); De wonderen van Mu.
67 (*f* 2,25): Nader tot Kuifje 3 over interessante drukvarianten; interview Carry Brugman; speciaal Roba met Bollie en Billie en De Sliert en een bibliografie; De Wonderen van Mu
70 (*f* 2,25): Marten Toonder 2 (Panda, Toonder-studio's); Jan van Haasteren; De wonderen van Mu; Tom Poes en de Schoonschijners.
74 (*f* 2,95): Zuiptor, Uco Egmond, Raymond Macherot (Chlorophyl, Poezekat); Domien ten Berge, Marten Toonder; profesor Pi...
77 (*f* 2,95): Gerrit Stapel, Mijn vriend Andries; Aart Clerkx.
78 (*f* 2,95): Daan Jippes, Intercity Incident; interview 'Forest Bud' Sagendorf Popeye; Modesty Blaise.
79 (*f* 2,95): Jules Feiffer; Moem; Piet Wijn De Moorse Tovenaar.
80 (*f* 2,95): Robbedoes, Fournier, The Hulk; De Tovenaar van Piet Wijn...
83 (*f* 2,95): Sjors en Pep (nu Eppo); Loriot; Dick Bos reclamestrip Glashard.
86 (*f* 2,95): inhoudsopgave van Stripschrift nr 49/50 t/m 84; Eddy Paape, SDCN...
87 (*f* 2,95): Bert Bus, herdruk Nitokris, kartoenrubriek Ong-gezien, Tomi Ungerer, Simpelman, Lucky Luke, LL-persiflage.
88 (*f* 2,95): Ridderspecial; Prins Valiant, De Rode Ridder, Vlaamse Ridderschap, Bob de Moor, prins Valiant-persiflage, Wood, Tarzoon.
89 (*f* 2,95): Uitgeverij Casterman, Jacques Martin, Jacques Tardi, Tardi-oorlogsstrip, de 4 Helden, Craenhals, Kresse.
92 (*f* 2,95): Jean Graton's Michel Vaillant, Julie Wood, en Van Strijd tot strip, Wim van Wieringen.
94/95 (*f* 3,60): Robbedoes-weekblad... Robbedoes index t/m nr. 2000; de dertigste verjaardag van het weekblad Kuifje, Pogo.
97 (*f* 3,25): Keizerstrip Trigië tekenaar Don Lawrence, Verdwenen Kuifjes door Har Brok teruggevonden, interview met Selby Kelly weduwe van Pogo-tekenaar Walt.
98 (*f* 3,25): Strips in de dertiger jaren: Doe Mee, Centsprenten en strips, Tripje, G. Rotman, G. van Raemdonck, Bulletje en Bonestaak en Thijs IJs en Gijsje Goochem.
99 (*f* 4,95): Milton Caniff, Wallace Wood interview, Stripkoerier en Gummi.
101 (*f* 3,95): Scenaristen special, Greg, Jacques Lob, Jean Michel Charlier, Jean-Pierre Dionnet; Blueberry, Pogopersiflage door Wallace Wood/Harvey Kurtzman, 66-ste en laatste Eric de Noorman-verhaal: De eerloze krijg.
102/103 (*f* 3,95): Kuifje weekblad, E.P. Jacobs, Bob de Moor en Claude Auclair, Lombard uitgaven, Rik Ringers, Eric de Noorman: De eerloze krijg.
104 (*f* 3,95): Interview met Joost Swarte door Herman Pieter de Boer, Pogo Herdruk, De eerloze krijg.
105 (*f* 3,95): 'Duckman' Carl Barks, herdruk van een van zijn eerste Donald Duck verhalen, Daan Jippes; tien jaar Het Stripschap, Tante Leny, Pogo en Eric de Noorman.
106 (*f* 4,95): Hugo Prattnummer, Luck Star O'Hara, VNU-story III, jaarlijkse stripdoorsnede, Pogo, Eric de Noorman.
107/108 (*f* 4,95): Kapitein Rob, Pieter Kuhn, kapitein Rob musical, Evert Werkman, Eric de Noorman en Smurfen...
109/110 (*f* 4,95): Eppo-special, Henk Kuijpers (Franka), Bert Bus, René Follet, Peer en Uco, De VNU-story IV, kritiek op vooroordelen Strips, Kuifje in Zwitserland, Pogo en Eric de Noorman...
111 (*f* 4,25): Stripproduktienummer: ontstaan van strips, tekenwerk (door Matena) scenario, lettering, inkten, inkleuring, merchandising en syndication, Kapitein Rob, Pogo en Eric de Noorman...
112/113/114 (*f* 5,95): detectivestrips, Eisner en zijn Spirit, The Shadow, Schlomo Raven, Jack Palmer (Pétillon), Loro, Jess Long, Detectivefilms, Eric de Noorman.
115 (*f* 4,25): Strips en politiek, Willem, Peter van Straaten, Behrendt, Crumb, Eric de Noorman.
116 (*f* 4,95): Centsprenten en strips, Ben van Voorn en Piet van Elk, Alain Saint-Ogan, Toonder en Piëts Bassie, Chantal Montellier, Martin Lodewijk en Eric de Noorman.
117/118 (*f* 6,50): Interview Blanc-Dumont, Jijé-polemiek, inhoudsopgave Stripschrift nrs. 85-117/118, Pogo afsluiting, Eric de Noorman.
119 (*f* 4,95): Lucky Luke, Morris en Goscinny, De Ballade van de Daltons, 50 jaar Kuifje, marketing van Stripschriften op de Nederlandse markt.
120 (*f* 4,95): Science Fiction met Leloup, Arman en Ilva, Dick Matena en Enki Bilal.
121 (*f* 4,95): Berni Wrightson, de horrorstrip op zijn best. De striphandel. De Stripkatalogus.
122/123 (*f* 6,50): Willy Vandersteen, Jerom, De blauwe reeks, Suske en Wiske wegwijzer.
124 (*f* 4,95): Palacios, strips op z'n Spaans, Noel Sickles, Stichter v.d. Caniffschool.
125 (*f* 4,95): Cuvelier-nummer met artikelen en herdruk, Pogo etc.
126/127 (*f* 6,50): De strips van Claire Bretécher, Ralph Bakshi, de animatieman.
128 (*f* 4,95): Guido Crepax en Valentina.
129/130 (*f* 6,50): Al Capp (1909-1979), Li'l Abner, Vakbond voor striptekenaars, Jacques Tardi.
131 (*f* 4,95): Dick Tracy, The Studio, Jeff Jones, Mike Kaluta, Berni Wrightson.
132 (*f* 4,95): Engelse dagbladstrips: Andy Capp, Jeff Hawke, Garth, Jane, The Perishers, Romeo Brown.
133 (*f* 4,95): Joost Swarte, Droomprijsvraag, Rose, Enquête.
134 (*f* 4,95): Beeldverhaal in de oorlog. Het beest is dood, Striphelden trekken ten oorlog.
135/136 (*f* 6,50): Willy Vandersteen artikelen, Klassieke strips uit Sprint, Blueberry, Jordaan.
137 (*f* 4,95): De kleine uitgevers, Rijperman, Yendor en Espee, De Vrije Balloen 5 jaar, Uderzo drinkt toverdrank.
138 (*f* 4,95): De familiestrips: Familie Snoek, Blondie, familie Doorzon, Jan, Jans en de kinderen, Prins Valiant.
139/140 (*f* 6,50): Theo van den Boogaard, Martin Lodewijk, Zweedse Strips.
141 (*f* 4,95): Daan Jippes naar Disney Studio's, Rostrum, Minitoe, Kapitein Rob en Romeo Brown.
142 (*f* 4,95): Droomprijsvraag, Dick Matena's witte kerst, The Empire strikes back, Indeks, Top-twintig.
143 (*f* 4,95): Amsterdam in strips, Kuifje voor het Amsterdamse gerecht, Lucca 14, Del Castillo.
144 (*f* 4,95): 1984, Ravian, Stripalbumkopers onderzocht, Prikkebeen.
145 (*f* 4,95): Frank Frazetta's Fantastische Wereld. 25 jaar Yrrah, Enki Bilal, Mort Walker: Sam's Strip.
146/147 (*f* 6,50): Floc'h. Dominique Hé, Terug naar de Klare Lijn.
148 (*f* 4,95): Robert Gigi, Scarlett Dream, Het gezicht van Eppo.
149 (f4,95): Conan, Wie is dat?, Conan-strip, Romeo Brown, Sam's Strip.
150 (f4,95): Krazy Kat, De dieren van Crumb, Nard'n' Pat, Garfield, De Shtunk, Li'l Abner, Dierenleed, Fat Freddy's Cat, Vlaamse smetjes, Romeo Brown.
151/152 (f6,50): Jan Kordaat, Yves Chaland en de erfenis van Tillieux, Het voorbeeldige leven van Jijé, De Bende van vier.
153 (f4,95): William Vance, Bruno Brazil, Bob Morane, Jerom in Tibet, Kapitein Rob, Chantal Montellier, Vlaamse Frutjes.
154 (f4,95): Belgische strips, Didier Comès, De Rat-cisten een strip van Comès, EC herleeft, Kuifje op de knieën.
155 (f5,25): Victor de la Fuente, Haxtur, Fernando Fernandez, Francisco Ibanez, De Disney films, de toplijsten van 1981.
156 (f5,25): Nieuwe Nederlanders, Paul Teng, Dick Briel, Red Rat, Gezellig en leuk, Prutswerk.
157 (f5,25): Jean-Claude Mézières, Heavy Metal, Eric Schreurs, Sterren stralen in Hollywood.
158 (f5,25): Marten Toonder, François Bourgeon, Comicana, Jean-Louis Floc'h, De Zeven van Zeveneken.
159/160 (f7,—): Engelse stripweekbladen, Strip against racism, Crumb's Sketchbook, Stripfiguren vogelvrij?
161 (f5,25): Nieuwe stripbladen, Knudde, Bij de dood van Wallace Wood, Josep Toutain.
162/163 (f7,—): Robbedoes is ook geen twintig meer, Flip Flink, German: De Guust Flater van de tachtiger jaren, Bercovici, Hislaire en Cossu, Morris, Plagiaat en piratendruk.
164 (f5,25): Interview met Harvey Kurtzman, Lijk op de Imjin, Lezers over parodie en plagiaat.
165 (*f* 5,25): Interview met Frank Margerin en Raymond Reding. Een analyse van de strips van Cosey.
166 (*f* 5,25): Interview met Paul Gillon, schepper van Schipbreuk in de tijd en met Pierre Christin scenarist.
167 (f6,—): De wereld van Richard Corben, Jan Strnad zijn bezielde scenarist. De toplijsten van 1982.
168/169 (f8,—): De Bommelfilm, interviews met de makers: Marten Toonder, Harrie Geelen, Rob Houwer en Ben van Voorn. Walt Disney's Tron. In memoriam Hergé. Interview Serge Ernst.
170 (f6,—): Interviews met Martin Veyron (tekenaar van Barend Terzijde), Bart van Erkel, en Chayé.
171 (f6,—): Interview met Milo Manara (tekenaar van Guiseppe Bergman) en analyse van zijn strips. Interview met Frits Kloezeman (tekenaar van 'Rechter Tie').
172 (f6,—): Krantestrips in Nederland. Interview met Nikita Mandryka (tekenaar van 'De gemaskerde Komkommer').
173 (f6,—): Interiew met Ted Benoît (tekenaar van o.a. 'Morfeu Electrico'), Vijftig jaar Comics in Amerika. Interview met Dick Matena.
174/175 (f8,—): Meeslepend interview met Peter Pontiac. Strips en Popmuziek. Boekbesprekingen.
176 (f6,—): Fred en Liliane Funcken (Witte Ruiter, Harald de Viking enz.), Vijftien jaar Stripantiquariaat Lambiek. Strips en Onderwijs.
177/178 (f8,—): Interviews met Schuiten, Renard en Peeters ('De medianen van Cymbiola'), analyses van hun strips. Interviews met Hermann ('Bernard Prince', 'Comanche', 'Jeremiah') Neal Adams en Tom Wilson. De toplijsten van 1983. Wendy Pini's Elfquest.

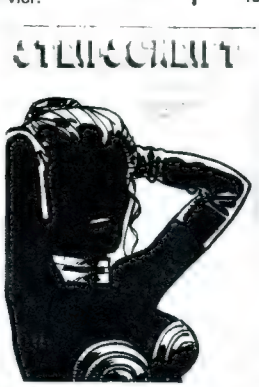

BOEKEN IN HET KORT

Jarry: *Ten Westen van de lagunes* en *Harambee!* (Knokkers zonder grenzen deel 1 en 2). Uitg. Dupuis, prijs *f* 6,55 per deel.

Deze nieuwe avonturen-reeks van Dupuis heeft een interessant en actueel thema, namelijk de verarming en verloedering van Afrika door neo-kolonialistische praktijken als ontbossing en agressieve reklame voor baby-kunstvoeding. De helden van de serie: Ian Harlan (blank) en Joao Costa (zwart) trekken ten strijde tegen deze praktijken. Dat ze hier niet te maken hebben met argeloze, goedbedoelende zakenlieden, maar met doortrapte, met voorbedachte rade te werk gaande schurken wordt in de strip duidelijk gemaakt door het grote aantal valstrikken, dat hun bereid wordt en het grote aantal vechtpartijen, waarin ze verzeild raken. Of dit beeld de realiteit dekt, laat ik voor verantwoordelijkheid van de verteller, maar het doet enigszins vreemd aan, dat zulke goedwillende helden, zoveel geweld gebruiken om hun goede doelen te realiseren. Op mij kwam daardoor de 'boodschap' van de strip nogal ongeloofwaardig over en dat zal niet de bedoeling geweest zijn.

(J.D.)

Roba en Jidéhem/Tillieux: *De Sliert op zoek* en *De Sliert in de tegenaanval* (De Sliert (nieuwe serie) deel 3 en 4). Uitg. Dupuis, prijs *f* 6,55 per deel.

Sinds kort is Dupuis begonnen met het herdrukken van de Sliert-albums. Daarbij wordt ook het enige niet eerder in album uitgebracht verhaal opgenomen. Omdat inmiddels het albumformaat van 60 naar 44 pagina's is teruggebracht, moesten enige kunstgrepen worden toegepast. Deze twee albums bevatten elk de helft van het niet uitgegeven verhaal, dat in Robbedoes als laatste verscheen. Omdat met dertig platen geen album te vullen is, zijn beide helften aangevuld met de 16-pagina-verhalen, die oorspronkelijk gemaakt werden om de albums voor de eerste twee Sliert-verhalen op 60 pagina's te brengen (DS neemt mensen aan, DS te water). Daardoor bevatten deze albums de 4de, 5de en 7de episode van de Sliert, terwijl in album 5, episode 3 en in album 6, episode 6 uitkomen, dan weer wel op 60 pagina's. Bent u daar nog? Goed verhaal overigens.

(J.D.)

Christin/Mézières: *Verschijningen op Inverloch* (Ravian 11). Dargaud, prijs *f* 6,55.

De gebeurtenissen in dit science fiction verhaal spelen zich af in 1983. Aardse tijdrekening. Laureline, de vriendin van Ravian, bevindt zich zonder duidelijke opdracht op Kasteel Inverloch en brengt haar dagen door met paardrijden in de Hooglanden. Ravian vervult ondertussen een uiterst bizarre opdracht op een planeet in een ander sterrenstelsel; vanuit Galaxity, het centrum van het tijdruimte gebeuren, kreeg hij te horen ten koste van alles een autochtoon van die planeet mee te nemen naar de Schotse Hooglanden. Op Aarde vinden intussen steeds vaker vreemde toestanden plaats. Leidinggevende figuren vertonen afwijkend gedrag met desatreuze gevolgen voor hun omgeving. Bij elke ontsporing wordt in de spullen van zo'n gezagsdrager een vreemd voorwerp gevonden. Ogenschijnlijk aards, maar allengs veranderd in een voorwerp, dat duidelijk buitenaards van oorsprong is. Voorts treden drie oude bekende: op en de Shingouz, bekend uit het verhaal *De ambassadeur van de schaduwen* spioneren voor de Aarde en leggen een verband tussen die afwijkende gedragingen en de vernietigingsdrang van de bewoners van de vreemde planeet Hypsis. Voorlopig blijft het hoe en waarom van alle activiteiten nog gehuld in het duister. De tijdruimte baas van Galaxity komt, als laatste van een reeks bekenden, via een tijdspoor aan op het kasteel. Daar zet hij de voornaamste redenen van de samenkomst uiteen. Ravian, gearriveerd in gezelschap van de bewoners van de planeet Glapum, wordt op pad gestuurd om de ramp, die in 1986 de wereld teisterde (zie: album 1 *Het woedende water*) te voorkomen...
Woorden schieten tekort bij zoveel getoonde kwaliteit. Verhaal en tekeningen sluiten verrassend goed op elkaar aan, zijn van grote klasse. Camera-instelling is voortreffelijk. Kortom wat zou het toch een geweldig idee zijn de tijdmachine van Wells te gebruiken om het 12e album in de toekomst op te halen.

(Booms)

Roy Crane: *Buz Sawyer* vol. I, 1943-1944, Futuropolis, Paris 1983. Hardcover, 124 pp., 134 FF.
Brandon Walsh/Darrell McClure; *La petite Annie* (Little Annie Rooney) vol. I, 1938-1939, Futuropolis, Paris 1984. Hardcover, 106 pp., 144 FF.

De geïnteresseerde striplezer zal zeker niet alleen benieuwd zijn in nieuw verschenen werk, maar ook graag iets willen weten van de stripklassieken. Het grote probleem daarbij is, dat men wel in de handboeken de namen en een beschrijving van deze strips tegenkomen, maar het geboden illustratiemateriaal is alleen voldoende om de nieuwsgierigheid aan te wakkeren. Probeert men deze oude strips te kopen, dan zit men met het probleem dat ze antiquarisch ofwel niet te krijgen ofwel niet te betalen zijn, terwijl herdrukken bijna niet verschijnen. Een uitzondering op bovengenoemde toestand vormt de uitgeverij Futuropolis, die al enkele jaren schitterende herdrukken verzorgt van de Amerikaanse stripklassieken. Om slechts enkele uitgaven uit het fonds te noemen: Popeye, Secret Agent X-9, Spirit, Superman, Dick Tracy, Bringing up Father, Abbie'n Slats, Connie, Dickie Dare, Male Call enz.
Twee van de laatste loten aan deze zich nog steeds uitbreidende stam zijn *Buz Sawyer* en *Annie Rooney*. De eerste strip geeft ons werk van de beroemde Roy Crane, die behalve *Buz Sawyer* ook *Wash Tubbs* (later omgedoopt in *Captain Easy*) getekend heeft. Roy Crane was een van de belangrijkste figuren uit de geschiedenis van de avonturenstrip en de onbetwiste grootmeester in het gebruik van de 'double tone' (dat is een papiersoort die het mogelijk maakt arceringen en schaduwpartijen aan te brengen, zonder daarbij steeds zelf de lijntjes te hoeven trekken). *Buz Sawyer* ontstond tijdens de Tweede Wereldoorlog en zijn avonturen illustreren dan ook heel duidelijk het Amerikaanse patriottisme van deze jaren, zonder dat daarbij overigens het romantische element tekort schiet.
Little Annie Rooney is een wat minder bekend strip, overschaduwd door haar drie jaar eerder begonnen concurrente *Little Orphan Annie*. Het is het verhaal van de voortdurende jacht van een twaalfjarig meisje op het geluk, een jacht die steeds weer zal mislukken. Steeds opnieuw wordt Annie Rooney daardoor gedwongen haar geluk elders te zoeken, slechts begeleid door haar hond Zéro. Het verhaal is dus een typische 'tearjerker', een soap-opera, maar dan ten top gedreven, waardoor in feite het hele genre wordt gecaricatureerd. Dankzij dit caricaturale element, dankzij ook het schitterende realistische tekenwerk, valt er ook heden ten dage volop te genieten van deze strip.
Een opmerking moet mij nog van het hart. Het zal niet zo zeer de prijs als veeleer de taal zijn die de gemiddelde Nederlandse stripliefhebber af zal schrikken en zal verhinderen dat hij of zij deze boeken koopt. Het valt dan ook alleen maar te hopen, dat dit Franse initiatief navolging vindt in Nederland.

(B. Smit)

Bob de Moor: *Willem de Vrijbuiter & De Verklikker* (Bob de Moor-reeks 5). Uitgeverij Brabantia Nostra, prijs *f* 29,75.

In deel 5 van de *Bob de Moor-reeks* van Brabantia Nostra zijn, na vier

delen humoristisch werk, voor het eerst twee realistische verhalen van deze Vlaamse Meester gebundeld, die beide de verdediging van de Vlaamse zaak tot onderwerp hebben, zoals trouwens vele strips in het oudere werk van Bob de Moor. Het eerste verhaal, *Willem de Vrijbuiter*, dat uit 1947-48 dateert, heeft de periode rond de Guldensporenslag tot achtergrond en het zal u dan ook niet verbazen dat held Willem zich voornamelijk onledig houdt met het bestrijden van snode Franse soldeniers en laffe Vlaamse overlopers, met als hoogtepunt voornoemde slag zelf, zij het minder gedetailleerd beschreven dan in De Moors meesterwerk *De Leeuw van Vlaanderen*.
Bij het tweede verhaal, *De Verklikker* (1949-50). dat zich tegen dezelfde historische achtergrond afspeelt, zijn Jan Breydel en Pieter de Coninck zelf betrokken. Het is een kort, eenvoudig verhaaltje, waarin de ontmaskering van een verrader centraal staat.
Beide verhalen zijn nogal slordig verteld en getekend, maar dat is geen wonder, gezien de enorme produktie die Bob de Moor in die tijd wist te brengen. In tekenstijlen zijn de twee verhalen opvallend verschillend. In *Willem de Vrijbuiter* tekent De Moor realistischer, terwijl hij in het tweede verhaal, dat ongeveer samenvalt met de beginperiode van zijn *Leeuw van Vlaanderen*, reeds duidelijk zijn klarelijnstijl gevonden heeft. Zijn ontwikkeling als tekenaar is door de samenvoeging van juist deze twee verhalen in één bundel dus goed te volgen. Mede daarom is dit album, en de hele reeks, een bijzonder document dat het vroege werk van deze belangrijkste Vlaamse tekenaar voor de vergetelheid behoedt.

(RvE)

Joe Oriolo: *Felix als speurder* (Felix de Kat 2); Gordon Bess: *Roodoog vist in troebel water* (Roodoog 4). Uitgeverij Mustang, prijs *f* 4,95.

Twee nieuwe strippockets van uitgeverij Mustang, de ene leuk en de andere niet. De leuke, om maar met het goede nieuws te beginnen, is die van *Roodoog*, de 'Indianen'-strip die al jarenlang met groot sukses in *Kuifje* loopt. De wereld van Roodoog is eenzelfde soort fantasiewereld als die van de *Wizard of Id:* op het eerste gezicht betreft het een Indianenstrip, net zoals *Id* ogenschijnlijk in de Middeleeuwen speelt. Maar de entourage van beide strips dient slechts om allerlei hedendaagse problemen aan op te hangen, zodat zowel *Roodoog* als *Id* boordevol anachronismen zitten, die het komisch effekt alleen maar verhogen.
In *Roodoog* komen wel eens echte Indianengrappen voor, zoals met rooksignalen of de cavelerie, maar het overgrote deel van de strips heeft niets met de Indiaanse setting te maken en kan moeiteloos in welke omgeving dan ook gebruik worden. De meeste grappen zijn geslaagd, door een overwachte wending, een puntige dialoog of absurde humor. De sappige, ronde tekeningen versterken door hun expressiviteit het komisch effekt nog eens extra.
Over *Felix* kunnen we kort zijn: de meeste strips zijn flauw, clichématig of bevatten geen grap. De tekeningen zijn uitermate vlak en dragen niets extra's bij aan de grap, wat bij *Roodoog* dus wèl het geval is. Maar ja, misschien is *Felix* voor een zeer jeugdig publiek nog wel te pruimen. *Roodoog* is dat in ieder geval. En vermoedelijk meer voor een oud publiek dan voor een jong.

(RvE)

Lob-Gotlib-Alexis: *Superdupont*. Uitgeverij Yendor, prijs: *f* 12,50.

De Fransen staan niet bekend als het minst chauvinistische volk ter wereld, en dus hebben zij tegenover de Amerikaanse *Superman* hun eigen *Superdupont* in het veld gebracht. Zoals iedere zichzelf respekterende superheld gaat Superdupont (in Nederland zou hij zoiets als Superjansen heten) gekleed in een hem kenmerkend tenue: hij draagt een soort wollen lange onderbroek, pantoffels, een wit hemd, een klein keepje om de schouders, een baret op het hoofd, en de Franse driekleur rond zijn nogal volumineuze buik.
Superdupont is begonnen door Gotlib, op tekst van Lob, maar na het eerste verhaal overgenomen door Alexis. Daardor wijkt dit eerste verhaal, dat overduidelijk als een persiflage op de Amerikaanse superheldencomics is bedoeld. qua uiterlijk nogal wat af van de rest van het album, want je kunt moeilijk volhouden dat de stijlen van Gotlib en Alexis ook maar enigszins op elkaar lijken. De Alexis-verhalen zijn veel beter getekend dan die van Gotlib; het is duidelijk dat laatstgenoemde over veel beperktere mogelijkheden beschikt dan zijn voornoemde kollega. De verhaalstijl echter, met achter beide tekenaars Lob als scenarist, blijft dezelfde.
Vanzelfsprekend weet Superdupont, in de beste traditie van de superhelden, allerhande schurken met uiterst ingenieuze boze plannen het hoofd bieden, die het op het heil van Frankrijk gemunt hebben. Slechts op dat van Frankrijk en niet op dat van de hele wereld, zoals bij de Amerikaanse superhelden, maar voor de meeste Fransen *is* Frankrijk de wereld, dus dat komt op hetzelfde neer.
Toch weten Lob, Alexis en Gotlib het Franse chauvinisme te overstijgen omdat zij in de volstrekt gestoorde avonturen van Superdupont behalve met allerlei andere zaken ook de draak kunnen steken met de Franse eer en roem. Een bijzonder gegeven dus in een ook overigens bijzonder leuk boek.

(RvE)

Bucquoy/Santi: *De hondenpoel* (Jerome Tailleriche reporter 1). Parijs (Ansaldi), prijs *f* 19,90 (harde kaft)

Parijs, oktober 1930. De journalist Jerome Tailleriche wordt door zijn krant naar een provinciestadje gestuurd. De plaatselijke bevolking is opgeschrikt door de beestachtige moord op een jonge vrouw. Haar in stukken gesneden lichaam werd gevonden bij een drenkplaats voor honden, de zogenoemde hondenpoel. Tailleriche lijdt sterk onder de opdracht; de vermoorde, eens een bekend mannequin, was 10 jaar geleden een zeer intieme vriendin. Voor hij zijn reportage goed en wel is begonnen, slaat de slachter weer toe. Ook dit slachtoffer behoorde tot de intimi van Tailleriche. Om zich van schuld vrij te pleiten duikt hij in de zaak. Bij toeval komt hij in het bezit van een oud modeblad. Zijn toenmalige drie vriendinnen sieren de cover. Twee zijn er reeds dood. De derde sterft op dezelfde wijze. Het spoor leidt uiteindelijk naar een slager, die op deze bizarre wijze wraak wenste te nemen voor een hem door Jerome in 1920 aangedaan onrecht.
Het scenario is brokkelig van opbouw. Er worden teveel affaires behandeld in een te kort bestek. Positief aspect in dit verhaal is de politieke betrokkenheid van Bucquoy. Hij laat de politieke omwentelingen in het Europa van 1930 een integrerend onderdeel vormen van het verhaal. De tekenstijl neigt naar het naïeve. Een scherpe lijnvoering gevoegd bij de weke inkleuring en de fraaie decors dragen het album. De hoofdpersoon blijft mistig, heeft geen power, is beklagenswaardig en komt niet boven de grauwe middelmaat. Dit album zal slechts figuren, die affiniteit hebben tot sadistische kunstuitingen, de nodige ontspanning bezorgen.

(Booms)

Johnny Hart: Oerm. Uitgeverij Loeb, prijs: *f* 12,50.

Ook *Oerm* is zo'n strip waarin stevig de hand wordt gelicht met de periode waarin het verhaal zich heet af te spelen. Ogenschijnlijk betreft het hier de oertijd en zijn de participerende figuren dus minder ontwikkelde voorlopers van de huidige homo sapiens. Maar wie de strip kent, weet dat de spelers in *Oerm* simpelweg hedendaagse mensen zijn die uitsluitend voor holbewoners *spelen*. Ze wonen in grotten en houden zich voornamelijk in de buitenlucht op, maar hun problemen zijn de onze. En vaak worden die hedendaagse frustraties en spanningen zeer subtiel op de hak genomen. Daarnaast zijn er ook vele 'gewone' grappen, soms uitgevoerd door velerlei diersoorten in een menselijke rol. De humor is af en toe uiterst fijnzinnig, soms echter aan de flauwe kant en ook weleens niet duidelijk, maar dat kan aan mij liggen. Toch is het zonder meer een strip van klasse, vormgegeven in een ogenschijnlijk eenvoudige, maar zeer uitdrukkingsvolle tekenstijl. Het lijkt me overigens een zeer zware klus om een dergelijke strip te moeten vertalen, maar in deze uitgave mag de vertaling (zonder overigens de mogelijkheid tot vergelijking met de oorspronkelijke tekst) zeker geslaagd genoemd worden.

(RvE)

Dimitri: *De hondenmenner* (Collectie Charlie 5). Uitgeverij Dargaud, prijs: *f* 6,55.

De hondenmenner is het zeer beklemmende verhaal van een man die zich met een horde honden tegen de mensen richt.
Om onduidelijke redenen is hij verbitterd geraakt over zijn medemensen, maar als hij uit machteloosheid zelfmoord wil plegen, wordt hij daarvan weerhouden door de plotselinge aanwezigheid van een hondje, waarvan hij de taal meent te verstaan. Samen bevrijden ze steeds meer honden die de man tot opstand tegen hun vroegere meesters aanzet, wat tot bloedstollende taferelen leidt.
De man wordt als leider van de horde bijna zelf hond, maar omdat er nog altijd iets menselijks in hem huist, maakt hij fouten. Bij een aanval op De Stad verliest hij zijn macht over de horde, hetgeen tot zijn eigen dood leidt. De honden stormen blind hun ondergang tegemoet.
Een somber, makaber verhaal, op de juiste wijze in beeld gebracht door een tekenaar die voor dieren meer sympathie lijkt te hebben dan voor mensen.

(RvE)

NIEUWS

NIEUWSREDAKTIE :
DONALD STROOMBERG

ALGEMEEN

KALENDERS 1985

Zoals elk jaar gebruikelijk verschijnen aan het eind van het jaar weer diverse kalenders, scheurkalenders, etc. Bij deze geef ik u een selektie uit het aanbod, welke met strips, striptekenaars, of cartoons te maken hebben.

Het verbluffend vernuft van onze Zuiderburen bijeengebracht op een scheurkalender met als titel 'Elke Dag een Belg – Dag na Dag een Giller', oftewel 365 dagen lang plezier, u gebracht door Eric Schreurs (*f* 12,90).

Een schitterende kalender in de 'vijftigerjaren' stijl verscheen in een oplage van 200 exemplaren. De 7 illustraties zijn verzorgd door Jack Keuss met airbrush van Marjolein Meijs, allen in zwart-wit, op groot formaat, twee maanden per blad (*f* 12,50). Inlichtingen: 020-794346.

Bij uitgeverij Loeb verschenen: 'Pink Panther Kalender 1985 (*f* 17,50), Garfield Kalender 1985: De Laatste Kat ter Wereld (*f* 12,50), Pink Panther Dagagenda 1985 (*f* 19,50), Pink Panther Weekagenda 1985 (*f* 24,50), Garfield Dagagenda 1985 (*f* 19,50) en Garfield Weekagenda 1985 (*f* 24,50).

Bij uitgeverij Oberon verscheen de Donald Duck Scheurkalender voor 1985 (*f* 10,50). Bij uitgeverij Het Volk (Gent/België) verscheen Jommeke's Notitiekalender 1985 (ongeveer *f* 16,50). Bij Lannoo (Tielt/België) verscheen een Suske en Wiske Kalender 1985 (*f* 12,50) en een Cartoonskalender 1985 (ongeveer *f* 13,50). Een onbekende uitgever bracht ook een Suske en Wiske Kalender 1985 op de markt, uitgevoerd in rood-wit, in een oplage van 550 stuks genummerd (*f* 17,50). Tenslotte bracht Het Stripschap haar jaarlijkse kalender uit, met ditmaal als thema 'Muziek en Muziek-instrumenten'. De tekeningen voor deze kalender – in zwart-wit – werden ditmaal verzorgd door: Studio Vandersteen, Ben Verhagen, Bob de Moor, Bert Bus, Gilbert DeClercq, René Windig/Eddie de Jong, Jan van Haasteren, Wim Ritstier, Roger de Klerk, Willem Vleeschouwer, Frank Bierkens, Minck Oosterveer en Hanco Kolk. Henk Albers verzorgde de muzikale noten, de samenstelling was (wederom) in de goede handen van Hans Sonius.

SNUFF STUFF JAZZ

Dit is de titel van een zestien pagina's tellend stripalbum op A5 formaat in zwart-wit, waarin Snuff, Base, Stick, Snoopy, Bob en Ginger een muzikaal avontuur beleven, en daarbij ook nog in het leger belanden. De tekst is in het Engels, de tekeningen zijn van Roel Smit, en Ton Smit en Frits Jonker zorgden voor de tekst en het verhaal. Te bestellen door *f* 3,— te sturen naar: Roel Smit, Kruidbergerweg 65, 2071 RB Santpoort en... u krijgt 'm thuisgestuurd.

PRIJSWIJZIGINGEN

Tegenwoordig is het een gewoonte geworden voor de uitgeverijen, om met de start van een nieuw jaar, de prijzen van hun uitgaven te verhogen. Bij deze opsomming van dié uitgeverijen die per 1 januari 1985 hun prijzen hebben verhoogd.

Arboris: De albums in de 'Luxereeks' (De Medianen van Cymbiola, Carapaces, De Rail, etc.) kosten nu *f* 19,90 per stuk.

Casterman; De albums in de reeksen zoals Lefranc, Alex, De Koene Ridder, Een Strip een Auteur, Kuifje, etc. kosten nu *f* 6,95 (voorheen *f* 6,55) per stuk, Puffie en Kleumpje *f* 6,75 (was *f* 6,55), De Polkadotjes *f* 3,95 (was *f* 3,50), Spartaci Filius van Alex *f* 10,90 (was *f* 9,90), Vaarwel Hergé *f* 10,90 (was *f* 10,—), de Wordt Vervolgd Novellen zoals 'Het Geheim van de Pusta'en 'De Kakkerlakkenkiller' *f* 16,90 per stuk (was *f* 14,50 / *f* 14,90). Drastischer gaan sommige titels omhoog in de reeksen 'Pratt-verhalen' en 'Wordt Vervolgd Romans'. *f* 21,90 (voorheen *f* 19,90) gaan de volgende titels kosten: 'In het Teken van de Steenbok' en, 'Corto altijd maar Verder'. *f* 24,90 (voorheen *f* 19,90) – een prijsverhoging van maar liefst 5 gulden! – gaan de volgende titels kosten: 'De Ballade van de Zilte Zee', 'Het Besloten Land', 'De Dorpsgek van Schoonvergeten', 'Bosliefje', 'Morfeu Electrico', 'De Wezel' en tenslotte 'De IJstrein'. Eén troost, de overige titels die niet zijn genoemd blijven (voorlopig) verkrijgbaar voor *f* 19,90 per stuk.

Dupuis: alle 'gewone' albums *f* 6,75 (voorheen *f* 6,55) per stuk.

Lombard: Enkele hardcover-series gaan in prijs omhoog. De 'Gouden Klassiekers' *f* 13,95 (voorheen *f* 12,50), en de reeksen 'Strip-Tips', 'Verhalen en Legenden', 'Historische Verhalen' en 'Kaleidoscoop' kosten nu *f* 15,95 (voorheen *f* 14,50) en *f* 17,95 (voorheen *f* 16,50) per stuk.

Oberon: alle 'gewone' albums *f* 6,75 (voorheen *f* 6,55) per stuk.

Tot-zover de nu bekende prijswijzigingen, waarschijnlijk in het volgende nummer volgt (helaas) deel 2 van deze rubriek, daar vele uitgevers hun prijscalculaties voor 1985 op dit moment van schrijven nog niet rond hebben.

ASTERIX-DORP

Asterix en zijn vrienden komen de komende twee jaar in Parijs. Ter gelegenheid van zijn 25-jarig jubileum als stripheld is in de *Jardin d'Acclimation* van het Bois de Boulogne (Boulevard des Sablons, metro Sa-

blons) een echt Gallisch-dorp ingericht, zoals het was vlak voordat de Romeinen zich van het tegenwoordige Franse grondgebied meester maakten.
Het is een leuke manier om de Franse scholieren en buitenlanders te laten zien hoe hun voorouders leefden. Vergeet niet, elk Frans geschiedenisleerboekje begint met de zin 'Nos ancêtres, les gaulois', oftewel 'onze voorouders, de Galliërs'. Die Galliërs hadden de naam ruwe boerekinkels te zijn en zelfs vandaag de dag bestaat in het Frans nog de uitdrukking 'gauloiserie' waarmee schuine taal op een weinig geschikt moment bedoeld wordt. Welnu, die gallische voorouders woonden in lemen hutten maar ze beschikten toch al over heel wat voorwerpen die nog tot ver in de vorige eeuw door de Fransen gebruikt werden. Dat wordt getoond aan de hand van demonstraties door een echt ouderwetse ijzersmid, een pottenbakker en een bronsgieter. De figuren uit Asterix zijn overal opgesteld als gidsen die de wetenswaardigheden en vooral de leefwijze van de dorpelingen aan de bezoekers duidelijk maken. Zo meldt de eerwaarde Druïde dat de toverdrank in de tijd van de Galliërs helemaal niet bestond maar dat ze daarentegen wel pap aten en gek waren op varkensvlees. In het dorp met hoge verdedigingsmuren en toegangspoort op ware grootte is zelfs een boekje met echte Gallische recepten te verkrijgen. Voor mensen met grote magen en liefhebbers van het zware werk. Dus varianten op erwtensoep bij gebrek aan ware toverdrank. En natuurlijk kan in het dorp de computer niet ontbreken want de Fransen zijn daar zo gek van dat ze hem binnenkort gebruiken om de wc door te trekken. In het dorp van Asterix kunnen de scholieren spelen op de computer met Keltische vormen tot ze er gallisch van worden.

DE TONEELSCHUUR

De Toneelschuur heeft de internationaal bekende tekenaar Joost Swarte gevraagd een theateraffiche te ontwerpen. Op 7 december j.l. werd het eerst exemplaar aangeboden aan de heer A. van Schoten (wethouder en loco-burgemeester van de gemeente Haarlem). Deze prent is op het formaat 60 × 80 cm in vier kleuren – en gesigneerd – uitgebracht, en is verkrijgbaar voor *f* 55,— bij de betere stripspeciaalzaken. De distributeur (Het Raadsel) kan u vertellen waar deze prent verkrijgbaar is, telefoon: 020-961050.

DE WAARHEID

De Waarheid is tegenwoordig gevuld met T.N.T., oftewel de jongens die het strip-amateurblad T.N.T. vullen met hun werk. Tosti met 'De Buren' en Ernst van Veenendaal met 'Thijs Anijs', welke bijgaand afgedrukt. Tosti (pseudoniem voor Danny de Haes) is een Belgische striptekenaar. Hij publi-

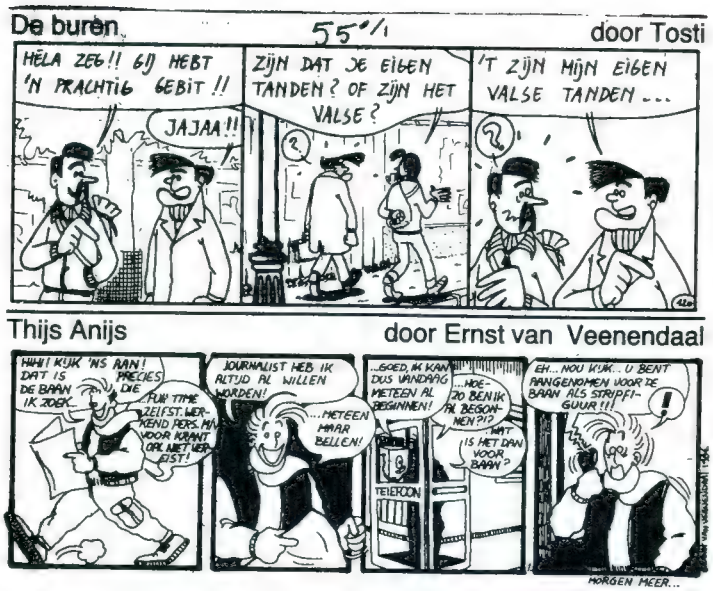
De buren
55%
door Tosti
HÉLA ZEG!! GIJ HEBT 'N PRACHTIG GEBIT !!
JAJAA!!
ZIJN DAT JE EIGEN TANDEN? OF ZIJN HET VALSE?
'T ZIJN MIJN EIGEN VALSE TANDEN ...
Thijs Anijs
door Ernst van Veenendaal
HMM! KIJK 'NS AAN! DAT IS DE BAAN IK ZOEK
FIJN TIME ZELFST. WERKEND PERS. M/V VOOR KRANT OP NIET VER. KOST!
JOURNALIST HEB IK ALTIJD AL WILLEN WORDEN!
...METEEN MAAR BELLEN!
...GOED, IK KAN DUS VANDAAG METEEN AL BEGINNEN!
TELEFOON
...HOE-ZO BEN IK AL BEGONNEN?!?
...WAT IS HET DAN VOOR BAAN?
EH... NOU KIJK.. U BENT AANGENOMEN VOOR DE BAAN ALS STRIPFIGUUR!!!
HORGEN MEER...

ceerde in veel strips- en andere bladen, waaronder Muziekparade, Blondie, Zozo Lala, Kartoenkalender 1984 en 1985 en de Autokrant. Werk van hem was te zien op tentoonstellingen van cartoons in Torhout 1983, Torhout 1984 en Merksem 1984. Zijn grote stripvoorbeeld is de eveneens Belgische tekenaar Pom, bekend van Piet Pienter & Bert Bibber. Tosti heeft een opleiding economische wetenschappen achter de rug en is nu werkloos bediende.
Ernst van Veenendaal tekende voorheen voor de jeugdpagina van De Waarheid (en soms nog wel eens) en gaf ooit samen met Bob Timman het stripblad T.N.T. uit. Beide zijn bezig met de voorbereidingen voor een nieuw stripblad. Hij richtte samen met Marc de Boer (Maraboe) en Herwin Walravens het Comic Collectief op, bedoeld als een samenwerkingsverband tussen drie striptekenaars. Ernst van Veenendaal tekende verder in tal van blaadjes en werkt momenteel met twee andere tekenaars aan een serie korte tekenfilms van zijn creatie 'Tater de Kater', volgens De Waarheid van 5 november 1984 j.l.

KUIFJE EN DE IRRELEVANTIE

Bij de Stichting d'Uitgeverij te Halsteren verscheen in 1984 een kleine kartoenbundel (26 blz.) met de titel *Kuifje en de irrelevantie*. De Auteurs Bert Bevers en Kees Wagtmans verpakten deze bundel met een Kuifje-omslag, maar de kartoens hebben alles met irrelevantie te maken en niets met Kuifje. Het tekenwerk (de eerlijkheid gebiedt dat te zeggen) is uiterst mager, maar daar staat genoeg humor tegenover. Prijs onbekend; inlichtingen: Postbus 111, 4660 AC Halsteren.

(HB)

BETTY BOOP KOMT TERUG NAAR NEDERLAND

Na 14 jaar afwezigheid komt Betty Boop terug naar ons land. Begin 70er jaren zond de VPRO deze te-

kenfilmserie met veel succes uit, nadat hij als voorprogramma in de bioscopen al een klassieker geworden was. Ook in het damesweekblad Margriet was het kokette vrouwtje een graag-gezien stripfiguurtje.
King Movies uit Hilversum heeft nu de video- en T.V.-rechten verworven van dit geesteskind van Max Fleisher, de legendarische 'vader van de tekenfilm'. En daar zullen beslist heel wat jonge èn oudere Nederlanders blij mee zijn!'

SURREALISTISCH

In de tekenfilms van Fleisher kwamen geen statische elementen voor. Uurwerken, standbeelden, bloemen, aardappels, kortom alle getekende objekten liepen, bewogen of spraken. Deze bijna surrealistische stijl kwam voort uit de experimentele stroming van de jaren '20. Bij max Fleisher bestonden er geen grenzen aan de verbeelding.
Krantenjongen Max werd in 1885 in Oostenrijk geboren en emigreerde naar Amerika toen hij 4 jaar oud was.
Als krantenjongen bij de Brooklyn Daily Eagle begonnen, wist hij zich daar al snel op te werken naar de kunstredaktie – weliswaar tegen bijbetaling van $2,— per week. Na 4 jaar werd hij daar hoofd studio en in 1917 begon hij te experimenteren

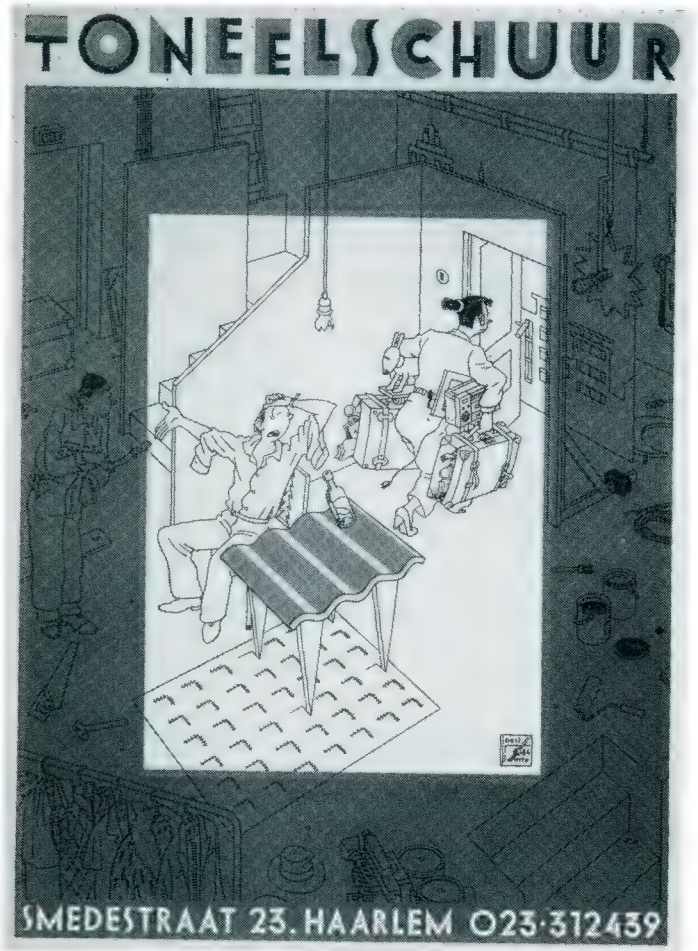

met uiterst natuurgetrouwe tekenfilms. Hij tekende daartoe zijn broer Dave in diverse circus-achtige situaties.

ROTOSCOOP
De beelden die alle een minimum bewegingsverschil weergaven, tekende hij in een door hem uitgevonden Rotoscoop.
Dit vernuftige apparaat wordt, in een iets gemoderniseerde versie, nog heden ten dage gebruikt!
In 1919 startte Max Fleisher zijn eigen bedrijf onder de naam 'Out of the Inkwell Incorp'. Aanvankelijk hield hij zich bezig met zeer serieuze onderwerpen. Zo had zijn eerste tekenfilm van speelfilmduur Einsteins relativiteitstheorie tot onderwerp.

POPEYE DE ZEEMAN
Betty Boop zag in 1932 het levenslicht.
Eerst had ze een zwart neusje en lange oren. Na een jaar werd ze menselijker. Een ander wereldbekend character van Fleisher was Popeye de Zeeman, geïnspireerd op de humorvolle strips van E.C. Segal.
Theatereigenaren verklaarden in 1934 Popeye en Betty Boop populairder dan Mickey Mouse!
In 1938 werden de Max Fleisher Studio's verplaatst naar Miami in Florida. Hij had op dat moment 700 man aan 't werk.

FAILLIET
In deze tijd, toen Walt Disney zijn eerste grote speelfilm produceerde, beleefde ook Max Fleisher zijn grootste bloeiperiode. Producties als 'Gullivers reizen' en 'Mr Bug goes to town' zijn in deze tijd ontstaan.
Roem en verguizing liggen echter dicht bij elkaar, en aangezien Fleisher's managerscapaciteiten minder sterk waren dan diens ideeën, liep het fout.
Paramount Pictures, financiër van Max, betoonde op een bepaald moment weinig geduld met een te lang uitstaande lening en liet het bedrijf failliet verklaren.

KING MOVIES
Deze slag is de houder van liefst 26 patenten, die vandaag de dag nog steeds in de industrie toegepast worden, nooit te boven gekomen. Zijn 'erfenis' bezit echter de zeldzame kwaliteit die – ongeacht mode of stromingen – bij iedere generatie opnieuw in de smaak valt.
King Movies deed dus een goede greep met dit materiaal. Een test met kinderen bewees zonneklaar dat Betty Boop op video een probleemloze come-back zal maken bij de jeugd van nu. Temeer daar de filmpjes knap ingekleurd en Nederlands ondertiteld zijn.
Voor nadere informatie:
King Movie Productions B.V.
tel. 035-16457
Bernard van den Heuvel.

DOORZON-PRIJZEN
Voor een selekt publiek werden op 26 november in 36 op de schaal van Richter (disco voor Amsterdamse veertigers) 5 Doorzon-Prijzen uitgereikt door Jules Deelder. Deze prijzen zijn een ekwivalent van de vorig jaar op de Eerste Internationale Lijntrekkersbijeenkomst uitgereikte Den Dick Bosch-Prijzen. In volgorde van belangrijkheid:
Ronnie-Doorzon-Prijs (inkl. *f* 2.500,—): **Dick Matena;**
Ma-Doorzon-Prijs: **Eric Schreurs;**
Tonnie-Doorzon-Prijs: Lex van de Oudeweetering;
en ex aequo:
Pa-Doorzon-Prijs: de Belgische drukker **Guido Verachterd;**
Doortje-Doorzon-Prijs: redaktie van de **Goochem**-pagina *(Het Parool)*. De jury bestond dit jaar uit: Marie-José Creemers, Henno Eggenkamp en Ger van Wulften (voorzitter). Gerrit De Jager kwam er op de *Goochem*-pagina in *Het Parool* van de volgende dag nog even op terug, zoals op bijgaande illustratie te zien is.

(HB)

VAKBLADEN

STRIP DOCUMENT
Het tweede nummer van dit tweemaal per jaar verschijnende 'tijdschrift voor liefhebbers van het beeldverhaal' verscheen in november j.l... In dit nummer het 2e deel van 'Moorcock en het Stripverhaal', en op 16 pagina's geeft Hans Pols zijn visie over het toekomstbeeld in de strip, voorzien van vele illustraties. Verder in dit nummer een vervolg-artikel over de Strip Rork, een boekbespreking van 'Corentin en de Wegen van het Wonderlijke, en in het 'Strip Document Dossier' een album-overzicht betreffende de periode april t/m augustus 1984, de Bladeren (Titanic en Doorzon), D-Oprechte amateur (Rebel Comics) en De Uitgeverij (Magic Strip). Deze 36 pagina's op A5 formaat in zwart-wit, zijn verkrijgbaar voor *f* 4,50. Inlichtingen: Hans Pols, Groenhoek 27, 3972 CB Driebergen.

DE ZAAK ZONNEBLOEM
Het 7e – gratis – nummer van deze stripinfokrant start met een artikel en overzicht van verschenen werk van Joost Swarte, gevolgd door een kort artikel over Reiser, met een overzicht van zijn verschenen albums. Op de binnenpagina's een artikel over kortgeleden overleden tekenaar Henk Kabos (Tekko Taks) met een overzicht van zijn werk, een bespreking van de albums Detective door Bucquoy en Hernu, en XIII-1: Zwarte Vrijdag door William Vance. Martijn Daalder vertelt over 'Het ruigere werk... de controverse tussen Hermann, Comanche en Jeremiah', en op de middenpagina's de agenda, oftewel de te verschijnen stripalbums, uit de weken 48 t/m week 5. De strips in dit nummer zijn verzorgd door Rudi Jonker, Henk Kabos, De Klere (psn) en Dupre. D.Z.Z. verschijnt zesmaal per jaar, en is in diverse stripwinkels in Nederland en België en uitgaancentra's gratis verkrijgbaar, een abonnement is ook mogelijk voor *f* 9,— per jaar, (giro 2758629 t.n.v. D.Z.Z.-Stripinfokrant). Inlichtingen: Postbus 14748, 1000 NA Amsterdam, telefoon 020-227480.

NEMO
In *Nemo 8,* het Amerikaanse blad dat volledig aan klassieke krantenstrips is gewijd, speciale aandacht voor de strip 'Little Orphan Annie' en haar 'echte' vader Harold Gray, met een herdruk van een episode uit 1928. Nr. 9 bevat een van de weinige interviews, die ooit gehouden zijn met de in 1979 overleden Harold Foster. Het interview werd in 1969 afgenomen door Fred Schreiber, toen Amerikaanse afgevaardigde in **Socerlid**. Verder aandacht voor de strip 'Nibsy the Newsboy' van George McManus (met herdruk), een interview met Joseph Barbara en een artikel over King Features in de dertiger jaren. In verband met de Amerikaanse verkiezingen aandacht voor de campagne van 1884, waarbij cartoons een hoofdrol speelden.

COMICS JOURNAL
Het meer aan comic-books gewijde *Comics Journal* is in nr. 92 grotendeels besteed aan 'Underground-comics' met een interview met Gilbert Shelton, Fred Todd en Don Baumgart, een beschouwing van Denis Kitchen, en een interview met de uitgever van Educomics: Leonard Rifas. Verder een artikel over de ondergang van stripuitgevers in Amerika en over de teruggave van de originele pagina's aan de tekenaars. In het nieuws de aankondiging van het overlijden van Marvel Vice-President Sol Brodski, de tekenaar Pete Costanza (Captain Marvel), en van de grondlegger van de Amerikaanse Strip-conventies en van de 'direct-sales market' Phil Seuling. Nr. 93 is gewijd aan de strip 'Swamp Thing', met interviews met de tekenaars Stephen Bissette en John Totleben, en met de snel in polulariteit groeiende Engelse schrijver van de strip Alan Moore. In het nieuws het treurige bericht dat de veelbelovende nieuwe

Te koop, t.e.a.b.

alle jaargangen
Hitweek en **Aloha**
COMPLEET!

Ook veel 'jaren zestig' materiaal:
Provo, De Witte Krant,
God Nederland en Oranje
enz. enz.

020-768948

comic-book-uitgever Pacific (Alien Worlds, etc.) tijdelijk de uitgaven opschort in verband met problemen in het eigen distributiebedrijf van de firma, de aankondiging van de prijsverhoging van 60 naar 65 dollarcent van Marvel comic-books, en de vermelding van de dood van Batman-tekenaar Don Newton en van tekenaar Howard Nostrand. In nr. 94 'Ontdekt' CJ eindelijk de niet-Ameriaanse strips met aparte aandacht voor Nederland (Swarte op de omslag). De uitgebreide opsomming van al het niet-Amerikaanse werk, dat ooit in Amerika verschenen is, doet voor kenners van de Europese strip nog al lachwekkend aan, omdat die weten wat er allemaal niet verschenen is, maar het hoofdstuk over Japanse strips biedt ook voor hen veel informatie. Verder aandacht voor de problemen rond het eigendomsrecht van alle strips, die ooit voor James Warren zijn gemaakt (Creepy, etc.).

AMAZING HEROES

Het meer op de pure fan gerichte *Amazing Heroes* besteed in nummer 54 aandacht aan de 'oude' X-mannen en heeft als belangrijkste nieuws een nieuwe albumreeks van de Prince Valiant-strips, waarbij n.b. de Europese versie wordt gevolgd (bij ons Semic)! Nummer 55 is een dubbelnummer met een interview met de nieuwe fan-favoriet Bill Sienkiewicz (New Mutants) en een uitgebreid artikel over de 'nieuwe' X-mannen. Verder een bijdrage over het voorkomen van de Arthurlegende in Amerikaanse strips en afleveringen van Star Wars en Star Hawks. In de maandelijkse Top 100 staat AH zelf op 100!

Nummer 56 ruimt plaats in voor vrouwelijke striphelden: Jonni Thunder, Ms. Marvel en Wonder Woman, en geeft een voorbeschouwing van de komende Supergirl-film. In nr. 57 een uitgebreide beschouwing van de nieuwe Marvel Graphic Novel 'Starstruck' van Elaine Lee en Mike Kaluta, die hopelijk ook snel bij Juniorpress zal verschijnen. Een stripversie van de SF-roman 'Dune' van de hand van Sienkiewicz zal bij deze uitgever verschijnen. In de Top 100 nog steeds 'Secret Wars' op 1 en Elfquest als eerste alternatieve uitgave op 41.

res, en naast Bilal en Jeronaton zowaar 'A second Babel' van Joost Swarte. De tekstpagina's zijn vanaf dit nummer op een mindere kwaliteit papier gedrukt. In het decembernummer is voor Swarte zelfs 16 pagina's ingeruimd voor het verhaal 'Enslaved by the needle'. Verder een interview met Fellini (!) en de start van Manara's '*6* personages'. Met de vervolg-verhalen verpakt in een Corben-omslag.

EPIC

Epic 26 (okt. '84) bevat het slot van 'The sacred and the profane' van Mother en Steacy, 'Apocrypha' van John & Laura Lakey, 'The Gardener' van Kaluta en de eerste magazine-publikatie van Cerebus, the Aardvark van Dave Sim. Verder de start van 'The last Galactus story' van Byrne, deel II van Toards Ward van Courad en 'Landed' van Keiichi Koike. In nr. 27 (dec. '84) 'Duet' van Strnad en McPheeters, 'Groo' van Aragones, 'Coporate Wars' van Saenž en een herdruk van 'Cobalt 60' van Vaughn Bodé, met een vervolg daarop van zijn hand van zijn zoon Mark Bodé! Naast de vervolgverhalen nog 'Relic' van Goodwin en Williamson, en 'Fire's Kin' van Lee en Vess.

WILLEISNER'S QUARTERLY

Will Eisner's Quarterly 3 bevat de derde episode van 'Life Force' en een herdruk van een Spiritaflevering in kleur (28-7-1940). Verder een interview met de onlangs overleden Phil Seuling.

2000 A.D.

In nummer 376 van *2000 A.D.* de start van 'The Ballad of Halo Jones' van Alan Moore en Ian Gibson. Eindigt in nr. 385. In 377 t/m 383 een nieuw Judge Dredd-verhaal: 'Dread Angel' van Ron Smith. Verder in elk nummer afleveringen van Strontium Dog, Ace Trucking Co en Roque Trooper. In 387 start een nieuw verhaal van Nemesis, The Warlock en als nieuwe serie: 'The Hell Trekkers'

WARRIOR

Warrior 21 heeft als aardigste strips 'The Mirror' van John Boix in Alex Toth-stijl en de voortzetting van 'V for Vendetta' van Alan Moore en David Lloyd. In nummer 22 een interview met Frank Bellamy en een lang verhaal van Dez Skinn en Leopoldo Sanchez: 'Only You'.

STRIPBLADEN

COYOTE

Nummer 8 valt meteen op door zijn gekleurde omslag. De inhoud is nog steeds zwart-wit, met werk van Marius Brouwer (Eiland in de Stroom), Bart van Erkel en Henry van Hooff (Jungle Fever), Marius Brouwer (Cosmoo), Henk Tybosch (Dopey), Marcel Ruyters (Slime Jerrcan), Albert Survie en Henry van Hoof (Tarac), Luc Verschuuren (Gel Hitson), Richard v.d. Pol (Bona Fidell), Wout Paulussen (Koning Leeuw), Norbert Vermeer en F. Leenheer (Jefferson Blade) en tenslotte Kees de Boer (Gjeen Shot in de Roos). Deze 36 pagina's kwaliteits amateurwerk, zijn verkrijgbaar voor *f* 3,95. Inlichtingen: A. Verherenstraat 5, 1961 GD Heemskerk, telefoon: 02510-46323/37712.

DEBUUT

Wij ontvingen het eerste nummer van amateurstripblad 'Debuut', 24 pagina's in zwart-wit (geniet) met werk van Reinier Kahle (Gregorius), Erik van Blokland (Ons Zoernaal), Tosti (Harry Humus), Jos Freriks (Prulleke), Mark Horsting (De Kanibalen), Koos Jeremiasse (de rookcartoon), Joop Molenaar (Bernard Bisset) en Mark Schalken (Surprise). Debuut verschijnt elk kwartaal, een abonnement kost *f* 15,— (4 nummers), te storten op rek.nr. 343675196 (Bankgiro 148232), Rabobank Midden-Westland te Naaldwijk. Proefnummers zijn te bestellen door overmaking van *f* 3,75 + *f* 1,60 verzendkosten. Inlichtingen: Molenlaan 14, 2675 CD Honselersdijk.

MICKEY MAANDBLAD

'Opdracht op Zoa' is de titel van het Mickey Mouse verhaal, dat het 12e nummer start. Mickey en Goofy krijgen het aan de stok met diverse ruimtewezens. Verder geeft Goofy weer tekenles, en rolt Mickey in een avontuur zonder titel. Tenslotte het derde en laatste deel van De ring van Koning Midas, en sluit Leo de Beo op de achterzijde dit nummer af. Prijs: *f* 4,50. Inlichtingen: Postbus 6003 te 2001 HA Haarlem, telefoon: 023-304304.

MAD

Nummer 'honderdachtenzestig' bevat de onderwerpen: Chimps (tv-satire), Merchandising en Sint Nieuwe Stijl. Verder in dit nummer de Mad Vacaturebank, De Leuke Kant van..., De Mad Snelheidsmeter, s'Neerlands Dagboek door Ron Brandsteder, Monsterlijke Sportclichés en natuurlijk het uitmuntende werk van Don Martin. Prijs: *f* 2,95. Inlichtingen: Postbus 450, 5000 AL Tilburg, telefoon: 013-426872.

HEAVY METAL

In het oktobernummer van *Heavy metal* een interview met de regisseur van de film: 'The brother from another Planet' John Sayles, en de strips 'Mode of existence' van Imbert Gauckler, 'A matter of time' van Juan Gimènez, 'Son of Xerox' van Fromental en Beja, 'Atomax' van Chaland en 'Zyblyne' van Denis Sire. Verder Jeronaton, Bilal en Caza. In het novembernummer 'Lann' van Thorne, 'Samaris' van Schuiten en Peeters en 'Triton' van Tor-

UITGEVERIJEN

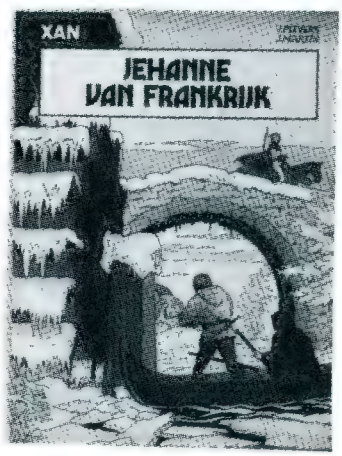

LOMBARD UITGAVEN NEDERLAND

Bij Lombard verschijnt in *januari:* Xan deel 2 – 'Jehanne in Frankrijk' door Pleyers en Martin; Aria deel 5 – 'De Tranen van de Godin', door Weyland; collectie caleidoscoop – 'Knipoogje 5' door Ernst (gekartonneerd / prijs: *f* 15,95); Kollectie Verhalen en Legenden – 'Op Zoek naar Peter Pan 2' door Cosey (gekartonneerd / *f* 17,95) en Kollectie Strip-Tips – 'Corentin bij de Roodhuiden' door Cuvelier (gekartonneerd / *f* 17,95).

Voor *februari* staan de volgende titels gepland: Bruce Hawker deel 1 – 'De ingewanden van de H.M.S. Thunder'; Chlorophyl deel 8 – 'Gemengd Nieuws' door Macherot; Pokervrouw deel 4 – 'Oproer in Ghafnistan' door Renaud; Kollectie Kaleidoscoop – 'De Paarden' (gekartonneerd / *f* 15,95) en een luxe-editie van Thorgal met de titel 'Alinoë' (gekartonneerd en genummerd / prijs: *f* 80,—).

Voor maart kunnen we verwachten: Thorgal deel 8 – 'Alinoë' door Rosinski; Rik Ringers deel 40 – 'De Dodende Dubbelganger' door Tibet; Kapitein Sabel deel 4 – 'De Kruistocht van de Kunstemakers' door Gine. Kollektie Onze Auteurs deel 3 – 'Derib' (gekartonneerd / *f* 49,50).

Voor de maanden april en mei zijn (onder voorbehoud) nieuwe uitgaven voorzien van: Dommel deel 11 – 'Zonnig Zorgeloos'; Maarten Milaan deel 10 – 'De Engel en het Genie'; De Ravottersclub deel 1; Ton en Tinneke deel 1; Ian Kaledine deel 4 – 'Shan Pacha'; Chick Bill deel 52 – 'De Gier van Wood City en Bloedige Strijd'; Mr. Magellan deel 6 – 'Operatie Crystal' en Maria en Gilles deel 1 – 'De Tand van Min-

danao'. De Lombard-albums zijn (nog steeds) verkrijgbaar voor *f* 6,55 per stuk, tenzij anders vermeld. Voor alle prijswijzingen van de H.H. uitgevers zie de rubriek 'Algemeen' in dit nummer.

MUSTANG

Mustang breidt haar fonds, met voornamelijk strippockets gestaag uit, tot-en-met week 18 (half mei) verschijnen de volgende pockets: week 3: Olivier Blunder deel 1 – 'Opnieuw in Aktie' door Greg; week 4: Mafkat deel 1; week 6: Betty Boop – 'Is weer Terug'; week 9: De Familie Achterop deel 6; week 10: Flippie Flink deel 6 – 'Daar drinken we op'; week 11: Roodoog deel 6 – 'Op Avontuur'; week 12: Felix de Kat deel 4; week 14; Fantoom deel 3; week 15: De Familie Achterop deel 7; week 16: Flippie Flink deel 7 en week 17: Roodoog deel 7. Als Stripalbum verschijnen binnen deze periode de volgende titels: week 4: Snoopy deel 4; week 6: Garfield deel 4; week 8: Hägar de Verschrikkelijke deel 4; week 10: Meisjesalbum deel 1 (*f* 5,95), (deze titel is nog onder voorbehoud!); week 13: Betty Boop 1 en week 18: Hägar de Verschrikkelijke deel 5. Tevens verschijnt in het 2e kwartaal het eerste album van Grijpstra en de Gier. Bovenstaande titels zijn verkrijgbaar voor *f* 4,95 per stuk.

'Z'-ZINJÉ

Van de helaas te vroeg gestorven tekenaar *Reiser*, zal in januari zijn laatste album in het Nederlands verschijnen met de titel 'Vriendinnen'. In zwart-wit, verkrijgbaar voor *f* 19,90.

STICHTING UITGEVERIJ BEELDVERHALEN

Bij deze uitgeverij verscheen in december j.l. de eerste set verhalen van *Lex Brand* getekend door *Ben Abas* (de oorspronkelijke uitgave stamt uit 1947 door Bell Studio). De titels 'Morfine' en 'Alibi's' zijn verkrijgbaar voor 750 cent (twee stuks!), u krijgt hiervoor een minipocket in zwart-wit met de omslag in steunkleur. De mogelijkheid om een abonnement te nemen op deze reeks is ook aanwezig, voor *f* 25,— ontvangt u 3 sets en voor *f* 50,—, 6 sets, door overschrijving op nr. 306254182 van de Rabobank Beerta, gironummer bank 876543 t.n.v. S.U.B. Nieuw Beerta, p/a Hoofdweg 31. Telefonische inlichtingen op het nummer: 02153-10306.

HOLCO

Deze 'meisjesuitgever' brengt in week 5, Debbie Parade-album deel 34 – 'De Nachtuilen' en in week 13 deel 35 – 'Parel uit de Zee' uit, verkrijgbaar voor *f* 6,25 per stuk.

SEMIC

In week 6 verschijnt het 23e deel van Prins Valiant, met als titel 'De Uitdaging' door Hal Foster. Prijs: *f* 6,55.

HET RAADSEL

Het Raadsel is de exclusieve importeur van Futuropolis (Frankrijk) in Nederland. Naast de kwaliteitsuitgaven van deze en andere Franse uitgeverijen, distribueert zij onder andere prenten en briefkaarten van de Brusselse kunstwinkel 'Plaizier' en prenten van Joost Swarte.
Verkrijgbaar zijn o.a.: *Les Timbres* – De vier kinderpostzegels van Joost Swarte in een klein, mooi uitgevoerd boekje met de afbeeldingen van de vier kinderpostzegels, 2 kleuren / 10 pagina's / formaat 10,5 × 15 cm / uitg. Futurpolis / prijs: nog onbekend.
Agenda 1985 De voorkant van Joost Swarte gevuld met diverse tekenaars formaat 12 × 16 cm / prijs: *f* 19.90.
Ever Meulen Portfolio – 5 publiciteitsprenten (o.a. Generation '80) gesigneerd en genummerd, formaat 44,5 × 55 cm / 10 vellen / uitg. Plaizier / prijs: *f* 200,—.
Ever Meulen Portfolio: 'Wielen op Papier – Vijftigerjaren race-auto's in een de Chirico-achtig decor, elke prent heeft twee verschillende beelden: met behulp van een bedrukt transparant dat over de prent heen gelegd kan worden, ontstaat er een ander beeld. 3-talig (Frans, Nederlands en Italiaans) / 8 prenten / gesigneerd en genummerd / map met harde kaft / uitg. Futurpolis / prijs: nog onbekend.
Moebius: Venice Celeste – een nieuw boek van Moebius, luxe-uitgevoerd. Vier kleurendruk / Frans / gesigneerd en genummerd / uitg. Aedena / prijs: *f* 250,—.
Pic & Sou – een groep jonge Franse striptekenaars publiceren onder de naam Pic & Sou. Een verrassend stripdebuut. Frans / zwart-wit / formaat 30 × 40 cm / uitg. Futuropolis / prijs: *f* 32,—.
Verder zijn nog verkrijgbaar prenten van Joost Swarte: 'Rencontres Transmusical 6' (*f* 45,—); 'De Toneelschuur' (*f* 55,—); 'Spiegel' (*f* 40,—); 'Ochtendschemer' (*f* 55,—) en 'Musiques de Traverses '83' (*f* 45,—), van Ever Meulen: 'Twist et scooter '84' (*f* 60,—); 'Mallemunt '81 (*f* 30,—) en 'Be Bop Business' (*f* 60,—). Briefkaarten van Joost Swarte: 'Kinderpostzegels Ontwerpen' (*f* 8,—); '10 Angsten' (*f* 15,50) en 'Island' (*f* 5,—). Tevens zijn de volgende boeken nog verkrijgbaar:
'Swarte Hors Serie (met Nederlands-katern), (*f* 95,—); 'Swarte' – een boek met veel strips en gags (*f* 30,—); 'Swarte: Modern Art' (*f* 55,—); 'The Papalagi' – geïllustreerd door Joost Swarte (*f* 19,90); 'Los Angeles' door Bilal en Christin (*f* 47,50) en 'Le Trou d'Obus' door Tardi (*f* 45,—). Bovenstaande uitgaven zijn verkrijgbar in de goede stripspeciaalzaken. Voor inlichtingen kunt u kontakt opnemen met Hans Joustra, Slikkerveerstraat 141, 1107 VN Amsterdam, telefoon: 020-961050.

RAKET

Bij de 'alternatieve' uitgeverij Raket in Rotterdam is het stripboek 'Uitverkoop' verschenen. Een beklemmend, goed getekend verhaal over de opkomst van fascisme en het verzet daartegen in de vorige crisisjaren. De boeken van Raket worden collectief gemaakt. Geen lezer weet bijvoorbeeld wie precies de tekenaar is van de populaire Red Rat-strips, die eerder bij dezelfde uitgeverij verschenen. Red Rat is helaas overleden. Het collectief vond dat je niet op het thema moest blijven doorborduren van de kleine rat die door een overdosis gezond verstand zijn draai niet kan vinden in de wereld van ratten (gewone mensen) en varkens (gezag en kapitaal). In 'Uitverkoop' is Red Rat even terug. Op de achterkant deelt hij mee dat hij dit boek zelf niet zo ziet zitten. 'Een grap' zegt een woordvoerster van Raket, maar ze geeft toe dat het nieuwe stripboek een stuk serieuzer is dan de Red Rat-boeken. De reden is simpel. Volgens Raket worden de tijden benarder, 'Het is een reaktie op de tijd van Nu'. De strip geeft een geschiedenislesje, niet leuk, maar wel aanbevelenswaardig. Prijs: *f* 11,—.

Hoe,
wou - dit is 'm dan - die nieuwe strip.....
Mijn RedRat-strips moesten plaats maken
voor meer serieuzer werk.... tja mijn
smaak is 't niet - maar goed.....
-Waar gaat het over?...
het verhaal speelt in het begin van de
dertiger-jaren in een grote stad.
Ook toen was er krisis met werkloosheid,
armoede, zellen en noem maar op....
We volgen twee werkloze jongens die
elkaar goed kennen. Maar allebei gaan ze hun
eigen weg om te proberen iets aan hun
slechte situatie te verbeteren...
De één komt in kontakt met een linxe
groep en wordt daarin aktief en
de ander..... tja - dié denkt met
het fascisme iets te kunnen bereiken..
-Hoe zal dat aflopen?.....
nou ja...
Lees zelf maar....

DEDALUS (BELGIË)

Debutanten hebben het altijd al moeilijk gehad om publikatieruimte te verwerven. Dat geldt dus ook in de stripliteratuur. Maar de kwaliteit drijft boven, en naast de bekende, traditionele stripreeksen is vanaf 7 december j.l. een bloemlezing van 'nog méér nieuwe strips uit 1984' verkrijgbaar, de titel: *'Troost'*.
In dit boek vindt de stripliefhebber alléén de nieuwste strips, van de jongste generatie stripauteurs. Van bekende namen als *Jan Bosschaert, Pjotr en Meynen* en *Ikke* werd onvermoed nieuw werk opgenomen, gaande van illustraties over fotostrips naar schilderijen en postkaarten; daarnaast brengt *Troost* strips van volslagen debutanten als: Paul Verrept, Pee, Dumo en Frank Bierkenz en van te weinig bekende, goeie namen als Marvano, Yurg, Caryl en Yaack. De samenstellers van Troost hebben verder ook aandacht voor de drie grote stripbladen Eppo, Kuifje en Robbedoes. In hoeverre hebben zij oog voor debutanten en nieuwe namen? Naast een gesprek met de re-

dakties, wordt ook een balans opgemaakt van de toestand anno 1984.
Een bloemlezing van nieuw stripwerk als Troost verschijnt niet elke dag, integendeel. Eigenlijk wordt nu voor het eerst werk gemaakt van zo'n representatief overzicht van een nieuwe generatie. De prijs van dit album was op het moment van schrijven nog niet bekend, wel het omslag-ontwerp van Gert Dooreman, welke bijgaand afgebeeld. Inlichtingen omtrent deze uitgave kunt u verkrijgen bij: Guldensporenstraat 29, B 2200 Borgerhout (België), telefoon: 03-2355581

NOVEDI/ALBRACHT

Voor het eerste halfjaar van 1985 kunnen we (onder voorbehoud) de volgende nieuwe uitgaven verwachten: Dan Cooper deel 33 – 'Target'; Farao deel 6 – 'Schaduwen in het Zand' en Yalek deel 9 – 'De Gouden Sleutel'. In 2e kwartaal verschijnt: Blueberry deel 25 – 'De Outlaws van Missouri' (deze verschijnt ook nu in een hardcover-uitgave voor *f* 10,50, en een zéér luxe-uitgave waarvan de prijs nog niet bekend is) en Roodbaard deel 23 – 'De Dodenstad'. De prijzen: *f* 6,55 per stuk – tenzij anders vermeld natuurlijk. Inlichtingen: Postbus 60, 3417 ZH Montfoort, telefoon: 03484-2544.

DARGAUD BENELUX/BETA-PRESS

Het programma voor het eerste kwartaal van dit jaar ziet er als volgt uit: in week 25 verschijnt Mac Coy deel 12 – 'De Outlaw' door Gourmelen en Palacios en Collectie Charlie deel 6 – 'Het Kerkhof der Dwazen' door Rodolphe en Cotelis. Tenslotte verschijnt in week 10: Ramiro deel 8 – 'De Gijzelaars' door Vance en Collectie Charlie deel 7 – 'Thomas Noland 2 / De Laatste Strohalm' door Pecqueur en Franz. Deze albums zijn verkrijgbaar voor *f* 6,55 per stuk.

CASTERMAN

De nieuwe titels voor 1985 starten in week 9 met verschijnen. In deze week kunnen we de volgende uitgaven verwachten: in de reeks Wordt Vervolgd Romans verschijnt 'De Koorts van Urbicande' door Schuiten en Peeters, 'Van Niks doen krijg je Dorst' door Sokal en 'Malmaison' door Servais en Dewamme. Deze W.V.-Romans kosten *f* 19,90 per stuk. In de reeks Een Strip een Auteur verschijnen 'Triton' door Torres en 'Frivole Gesprekken in Molulhe' door Pratt, prijs: *f* 6,95 per stuk. 'Woestijnkoorts' door Loustal en Paringaux verschijnt in de reeks Wordt Vervolgd Novellen, gekartonneerd – *f* 16,90. Tenslotte verschijnt voor de Wordt Vervolgd-liefhebbers bundel 7 met de afleveringen 31 ot en met 35, gekartonneerd – *f* 24,90.

SP/VAN WULFEN

Eind november j.l. verscheen 'Pas op Daar is Ie' door Herman Brood (*f* 19,90), Toon Ladder deel 1 – 'Hitfabrikant' door Gerrit de Jager (*f* 9,90), De Familie Doorzon deel 7 – 'De Familie Goorzon eveneens door Gerrit de Jager (in kleur – *f* 7,95) en 'Doorzon's Gouden Successen' door de Jager en Stevenhagen (in kleur/gekartonneerd – *f* 19,90).

stripwinkel BOES

* In- en verkoop van strips
* Kaarten en posters
* Portfolio's en zeefdrukken

Geopend:
Maandag 13.00-18.00
Di t/m vrij 09.00-18.00
Vrijdag koopavond
Zaterdag 09.00-17.00

Lievevrouwestraat 33, 4611 JJ Bergen op Zoom, tel. 01640-59366

STRIPWINKELGIDS

"DE STRIP-AAP"
STRIPSPECIAALZAAK
IN- & VERKOOP, VERHUUR
KUIPERSDIJK 66
7512 CJ ENSCHEDE
053-305261
Di. t/m vr. 12.00 - 18.00 uur,
za. 11.00 - 17.00 uur, do. koopavond

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

DE PRIJSBREKER IN STRIPLAND!
DUBBELMAN
Hilversum-Vaartweg 17
dag. 10-18 uur, do. tot 21 uur
035-234091 bgg. 03465-71142

STRIPWINKELGIDS

STRIPBOEKHANDEL

breestraat 22 delft

tel. 015 126097

BUL SUPER

STRIPWINKEL

PIET SNOT

KORTE JANSSTRAAT 1 UTRECHT 030-318472

Stripwinkel 'Ombrosius' Amsterdam
Oostenburgergracht 69, 020-224680
Gesp. in stripweekbladen.
Molukkenstraat 86, 020-945969
gesp. in Ned. en Eng. Comics
Ook een uitgebreid Antiquariaat.

RICHARD
Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923.

STRIP ANTIQUARIAAT + STRIPGALERIE PANDA

Frederikstraat 955-959
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*
geopend di t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag van 11 tot 5 uur

GOBELIJN

oude markt
39 leuven
016/23.55.86

STRIPS

EPPO STRIP & BOEK ANTIKWARIAAT
JOS & MARI HUDDLESTON SLATER
KLEINE BERG 33
EINDHOVEN
TEL:
040-441882

STRIPWINKEL DUMPIE
Nieuwe Rijn 18, Leiden, tel. 071-126404
BESLIST DE GOEDKOOPSTE MET ANTIQUARISCHE PRIJZEN!!
(meestal niet meer dan 60% van de katalogus prijs)

DE STRIPSPEURDER
Wagenstraat 130
2512 BA DEN HAAG
Tel.: 070-643005

DE JACOBIJN
STRIPWINKEL

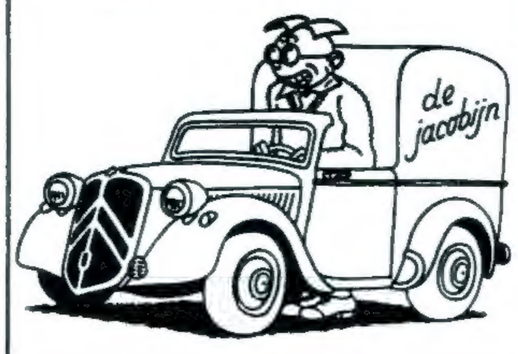

JACOBIJNESTRAAT 10 HAARLEM 023-320782
TE KOOP: ZEEFDRUKKEN VAN © JOOST SWARTE

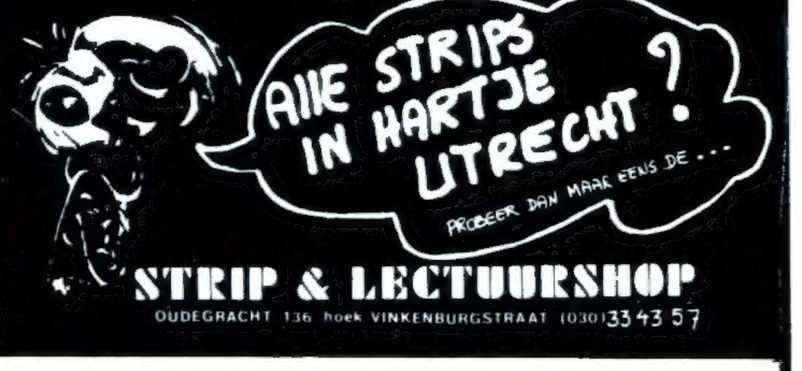

STRIP & LECTUURSHOP
OUDEGRACHT 136 hoek VINKENBURGSTRAAT (030) 33 43 57

Stripwinkel Beo
Hopland 15 – Antwerpen
Tel. 03/233.25.36
OPEN ALLE DAGEN
VAN: 10-18 u / zondag: 10-14 u
HOPLAND 15 (BIJ VOGELTJESMARKT)

Antiquariaat Nillco
oude strips en boeken

Nieuwlandstraat 25, Tilburg
013-431229 – 3 min. v. station

di.-wo.-vr. 12-6, do. 12-9, zat. 11-5

DE LEKTUURHAL
*GESPECIALISEERD IN STRIPS

LEEUWARDEN
O/D KELDERS 10
058-30756

HARTJE SHEEK
NWE BURGSTR. 3
05150-15510

HEERENVEEN
DRACHT 100 05130-25092

ROTTERDAMS GROOTSTE STRIPWINKEL & LECTUURHAL

TIJDSCHRIFTENHAL NOORD

ZAAGMOLENDRIFT 35 t/m 41

1e MIDDELLANDSTRAAT 110

ROTTERDAM

SCIENCE FICTION STRIPVERHALEN

EVENEENS MEER DAN 1500 VERSCHILLENDE STRIPTITELS VOORRADIG

tel. 010 66 43 68 of 25 87 56

geopend dinsdags tot zaterdags
09.00 t/m 18.00 uur
vrijdagavond tot 21.00 uur

illustratie Marvano

stripwinkel BOES

* In- en verkoop van strips
* Kaarten en posters
* Portfolio's en zeefdrukken

Geopend:
Maandag 13.00-18.00
Di t/m vrij 09.00-18.00
Vrijdag koopavond
Zaterdag 09.00-17.00

Lievevrouwestraat 33, 4611 JJ Bergen op Zoom, tel. 01640-59366

STRIPWINKEL SJORS

SCHEFFERSPLEIN, DORDRECHT
078-142012
DAGELIJKS GEOPEND VAN 11.00 UUR T/M 17.30 UUR
ZATERDAGS DE GEHELE DAG
IN & VERKOOP VAN STRIPVERHALEN TEVENS ANTIQUARIAAT.

LAMBIEK
Kerkstraat 78, Amsterdam,
telefoon 020-267543

WONDERLAND
strips en science fiction
Soembawastraat 54a
1095 XD Amsterdam
020 - 94 35 62

Twee nieuwe delen!

Op de Strip-3-daagse van dit jaar zullen er twee nieuwe delen verschijnen in de serie STRIPSCHRIFT-SPECIALS.

Deel zeven, **Sjors en Sjimmie en de rebellenclub**, is gewijd aan de talloze Nederlandse tekenaars van deze nog steeds immens populaire strip.
Van Frans Piët, wiens Sjors en Sjimmie de meeste ouderen nog wel helder voor de geest zal staan, tot aan Robert van der Kroft, die de strip nu voor het blad EPPO tekent. Talloze unieke illustraties en herdrukken verluchtigen het geheel, 76 pagina's, prijs *f* 25,—.

Deel acht, **Vrouwen van papier**, met als ondertitel 'Erotiek in Strips', is, zoals de ondertitel al aangeeft, gewijd aan de erotiek in de strip. In diverse hoofdstukken komen tekenaars aan bod zoals Guido Crepax, Pichard, Thé Tjong Khing, en onderwerpen als Pin-up-tekeningen, Seks in Amerikaanse Underground strips en Oh! Lala! in Frankrijk. Overbodig te zeggen dat alle artikelen ruim geïllustreerd zijn...
100 pagina's, prijs *f* 25,—

Deze specials, en de vorige delen, zijn te bestellen via de antwoordkaart in het hart van het blad.

Nog steeds verkrijgbaar:
Kuifje van leerlingjournalist tot wereldberoemd reporter, *f* 10,—
Lucky Luke, *f* 19,50
Suske en Wiske, *f* 19,50
De F van Guust Flater, *f* 25,—
De kleurrijke helden van Giraud/Moebius, *f* 25,—

Voor verzending van elk boek wordt *f* 4,25 portokosten in rekening gebracht.

Te bestellen bij:
Vonk Uitgevers
Antwoordnummer 420
3700 VB ZEIST